

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 21 · 3. desember
Sesjonen 2025–2026

Møte onsdag den 3. desember 2025 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 21):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:23]: Den innkalte vararepresentanten for Møre og Romsdal, Berit Tønnesen, tar nå sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Anne Hagenborg i tiden fra og med 3. til og med 5. desember
- fra representanten Torbjørn Vereide om foreldrepermisjon i tiden fra og med 4. til og med 19. desember

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oppland, Linnea Lie Holen, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Anne Hagenborgs permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Oppland: Even Solhaug

For Sogn og Fjordane: Frida Hegranes Selvik

Presidenten [10:01:09]: Even Solhaug er til stede og vil ta sete.

Sak nr. 1 [10:01:15]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:17]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:01:39]: I valgkampen lovte Arbeiderpartiet trygg styring, trygghet for framtiden. Så langt har vi fått løgner og krangling for åpen scene mellom kaoskameratene – ja, det totale kaos. Riktignok er regjeringskrisen avverget for denne gang. Med Arbeiderpartiets utrygge styring fortsetter Norge nå mot isfjellet. Det brukes stadig mer penger. Vi har et av de

høyeste skattetrykkene blant sammenlignbare land, og tjenestetilbudet til folk bygges ned.

Nye rettigheter innføres uten at vi greier å gi og innfri de rettighetene folk allerede har fått. Mange eldre, syke og pleietrengende, som har bygd landet, opplever vanskjøtsel, ensomhet og redsel.

Skolen svikter mange av barna våre, og tilbud legges ned. Da skulle man kanskje tro at Arbeiderpartiet og venstresiden ville prioritere det viktigste først, men nei, dette budsjettforliket legger opp til å sende like mye penger ut av landet som kommunene får – 2 mrd. kr mer til klima ute i verden, 1 mrd. kr mer til Gaza, ut i verden. Gaza får dobbelt så mye penger fra venstresiden som norske sykehus får i økte inntekter, der man nå ser at tilbud legges ned, det kuttes over en lav sko, og mange opplever ikke å få den helsehjelpen de trenger. Kuttene i kommunene vil også fortsette med dette opplegget.

Mitt spørsmål er: Hvorfor prioriterer Arbeiderpartiet alltid å sende enda flere milliarder ut av landet, mens syke, eldre og barn i Norge ikke får den hjelpen de har krav på og rett på?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:03:41]: Det er velkommen til jammerdalen når Sylvi Listhaug åpner spørretimen på denne måten. Jeg må først si at det ikke er dette Norge vi ser, som hun nå beskriver. Dette er et Norge som er et utviklet velferdssamfunn, der fellesskapet tar ansvar for å sikre folk trygghet. Folk har ansvar for sin egen helse, sin egen økonomi, sitt eget arbeid og sitt eget liv, men vi har også et fellesskap som stiller opp.

Så er det et samfunn som aldri er helt i mål. Derfor må vi være til stede som fellesskap i denne flotte velferdsstaten vår. Vi må erkjenne hvor det er mangler, hvor det er behov, og så følger vi opp det. Det gjør dette statsbudsjettet.

Vi gir 1 pst. til utvikling. Det er 1 av 100 kr som går til det. Jeg mener det er noe Norge gjør i opplyst egeninteresse. Det er viktige behov ute i verden, som også er viktig for vår sikkerhet, at vi bidrar effektivt til å få klimautslippene ned gjennom skogsatsing, og at vi bidrar til internasjonalt helsearbeid som kan være med på å forebygge en ny pandemi. Det er solidaritet, og det er å ta vare på norsk sikkerhet.

Det er parodisk å si at vi bidrar med mer til Palestina enn til norske sykehus. Ærlig talt! Se på vårt helsebudsjett, økningene i det, satsingen på sykehus, arbeidet som gjøres nå for å få til en reform som kan binde sammen kommunehelsetjenesten med spesialisthelsetjenesten, pengene vi investerer. 17–18 mrd. kr går til de private og ideelle aktørene, som representanten er oppatt av, i samspill med våre offentlige sykehus. Vi er også til stede for det palestinske folk, som har opplevd krig,

ødeleggelser og det mest alvorlige man kan oppleve. De er utsatt for kanskje en av de største krigsforbrytelsene i vår tid, og vi er solidariske med dem. På den måten er Norge gjenkjennelig. Vi er et avansert velferdssamfunn, og vi tar vårt ansvar internasjonalt.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:05:42]: I budsjettforliket ligger det en halv milliard kroner til norske sykehus, som i dag kutter over en lav sko. Det ligger 1 mrd. kr ekstra til Gaza. Å omtale dette som en jammerdal er så respektløst overfor dem som sitter hjemme og kanskje opplever å ha barnebarn som sliter på skolen og ikke får den hjelpen de trenger, eldre som ikke får den hjelpen de trenger, eller andre – f.eks. innenfor psykisk helse – som opplever å måtte stå i kø i månedsvis når det er helt akutt for dem å få den hjelpen de trenger. Det viser rett og slett at vi har en statsminister som til de grader er langt borte fra folk, og som ikke evner å se hva slags liv helt vanlige mennesker lever i dette landet.

Er det slik, statsminister, at du ikke tar innover deg hvilke utfordringer folk i Norge har, ikke tar innover deg at denne velferdsmodellen du snakker så fint om, ikke stiller opp for mange av dem som bor i dette landet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:06:56]: Jeg møter mennesker over hele landet – mennesker som har det bra, mennesker som er i arbeid, mennesker som sliter, mennesker som har problemer med å møte systemer det er vanskelig å forholde seg til, mennesker som opplever at de kommer til kort, og vi tar de lærdommene med oss for å se hvor vi kan stille opp som stat. Jeg er ikke skrudd sammen slik at jeg mener vi svikter folk med behov hjemme i Norge hvis vi snakker om ansvaret for å stille opp for palestinere som opplever stor nød. Vi klarer faktisk å gjøre begge deler, vi klarer å fordele riktig på den måten. Jeg gjentar: 1 av 100 kr går til utvikling. En liten del av det går til humanitær hjelp, en liten del av det går til klima, og det er ting vi diskuterer her.

Jeg ser at representanten i sitt alternative budsjett kutter 16 mrd. kr til det som kan kalles bistand. Det er et kutt jeg er uenig i, men det betyr at det fortsatt står igjen om lag 45 mrd. kr til det formålet hun mener er å svikte folk her hjemme. Hvorfor er det i det hele tatt penger på det budsjettet for representanten?

Vi skal være til stede både ute og hjemme, og i dette budsjettet satser vi altså i hovedsak på velferd, utvikling, arbeid i hele landet og kommunene våre. Det er dette budsjettet kjennetegnes av, og ble styrket av, fram til enigheten i natt.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:08:01]: Man kan bruke en krone én gang. Derfor vil vi bruke 16 mrd. kr mer hjemme istedenfor å sende dem ut, mens dere plusser på 3 mrd. kr ekstra. Arbeiderpartiet snakker om trygg sty-

ring, men de leverer utrygghet. Nå har dere gitt lillefingeren til partier som ønsker å legge ned Norges viktigste næring. Russland og autoritære, oljeproduserende regimer er deres beste venn. De forholder seg ikke til realitetene, men til idealisme som kan koste Norge dyrt. Tenk på hvordan de gamle industribyggerne i Arbeiderpartiet ville reagert om de så partiet under din ledelse, som pøser milliarder av kroner ut på ulønnsom industri, og som gir makt til partier som vil undergrave den mest lønnsomme industrien.

Hva vil du si til de rundt 200 000 som er ansatte i eller har tilknytning til oljenæringen, som Arbeiderpartiet nå skaper usikkerhet for?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:08:58]: Jeg vil si: Takk for den jobben dere gjør. Takk for den innovasjonen som ligger i denne industrien, om det er på verft, i leverandørindustri eller ute på plattformene. Takk for at dere skal være med oss i mange, mange år framover i den store omstillingen og utviklingen Norge skal gjennom.

Her er en regjering som skal utvikle, ikke avvike. I å utvikle ligger det faktisk støtte til at vi skal gjennom omstillinger. Perspektivmeldingen og utredninger viser at ressursgrunnlaget på norsk sokkel kommer til å gå ned. Etterspørselen kommer også til å gå ned, for vi er på vei over til fornybart. Den utviklingen skal Norge være med på. De 200 000 sitter på unik kompetanse for å veilede oss og trekke oss videre, og vi skal spille på lag med dem. Den utredningen vi er enige om nå, med denne omstillingskommisjonen, følger opp perspektivmeldingen og tar på alvor utviklingen Norge møter. Den skal altså bedre norsk økonomis omstillingsevne, verdiskaping, næringsutvikling og konkurransekraft. At fem partier står sammen om det, er en styrke i demokratiet vårt, og det skal bli spennende å se om Fremskrittspartiet sier at det er en dårlig idé. Jeg tror den er veldig god.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:10:01]: Det hjelper ikke å snakke om utvikling når statsministeren velger å samarbeide med partier som vil avvike næringen. Arbeiderpartiet har gitt et lite mindretall stor innflytelse på norsk oljepolitikk. MDG sier at vi nå starter å skrive det siste kapittelet i norsk oljehistorie. Modellen for denne kommisjonen er altså Tysklands kullutfasing, som har vært en katastrofe for Tyskland og Europa. Den har gitt ekstreme energipriser, industridød og industriutflytting, som undergraver økonomisk vekst i Europa, og som gjør at Europa sakker økonomisk akterut. Det er den modellen dere nå ser til. Hvor stor og viktig oljesektoren skal være for Norge framover, er et politisk valg. Det handler om leteaktivitet og areal. Hvilke seire er det Arbeiderpartiet skal gi MDG neste gang? Dette kommer ikke til å stoppe. Hvordan kan dere sette den viktigste næringen vi har, på spill på denne måten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:11:09]: La meg sitere Offshore Norge, som i løpet av natten skrev følgende uttalelse:

«Dette er viktig kunnskap som også Offshore Norge har etterlyst behovet for. En NOU kan være et konstruktivt bidrag til å videreutvikle sokkelen.»

Det er veldig godt sagt.

Det finnes ikke ett ord eller begrep om å avvikle næring. Hvis det er én som vil avvikle næring, er det representanten som står her. Hun vil avvikle havvindnæringen. Vi er i ferd med å få en havvindindustri langs den norske kysten. Vi har en eksportindustri for havvind på 40 mrd. kr, selv før vi har begynt å bygge ut, fordi vi har så dyktige folk i den næringen, som bygger på skuldrene av det som var.

Dette er ikke siste kapittel. Vår energihistorie har flere kapitler. Vi kommer til å selge olje og gass fra norsk sektor så lenge det er behov for det i Europa. Nå har EU bestemt seg for ikke å ta inn noe gass fra Russland fra 2027 – norsk gass blir desto viktigere. Det er altså omstilling, og vi skal være på lag med den omstillingen og alle dem som jobber der. Fem partier er enige om det, og det ligger her. Vi har uenigheter om virkemidler, men fra Arbeiderpartiet er det klart: Vi skal utvikle, ikke avvikle.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:12:15]: Vi hører hva du sier, men vi ser hva du gjør. Det er altså sånn at Fremskrittspartiet ikke er imot havvind, men vi er imot å bruke over 30 mrd. skatte kroner på det – penger som heller burde vært brukt på skole, helse og grunnleggende velferdstjenester. Hadde vi fulgt politikken til de partiene du nå inngår avtale med, som er mest glad i å bruke oljepenger, hadde vi aldri hatt et oljefond på over 21 000 mrd. kr. Vi hadde ikke hatt over 580 oljemilliar-der å bruke på statsbudsjettet, og det er disse kreftene Arbeiderpartiet velger å gi makt til.

Vi står nå midt i et veivalg for Norge. Det hjelper ikke at dere sier at vi skal utvikle næringen, når dere gir makt til partier som vil legge den ned. Forstår statsministeren at mange nå er bekymret for framtiden, bekymret for at Norge de neste fire årene må leve i usikkerhet og kaos med det flertallet som nå styrer? Vi var lovet trygg styring. Så langt er det kaos fra ende til annen. Forstår statsministeren den bekymringen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:13:19]: Nei, den forstår jeg ikke. Det er to dager til finansdebatten, og budsjettet er avklart. To ganger da representanten satt i regjering, leverte man en finansinnstilling uten flertall, og det ramlet inn løse forslag i salen på budsjettdagen. Fire år på rad utsatte man fristene fra presidentskapet. Hos meg har det vært «ordning och reda» på dette. Vi har forhandlet oss fram. Opplegget er klart.

Hadde representantens parti fått gjennomslag, hadde Norge solgt ut deler av ressursene på sokkelen på 1970-tallet til amerikanske selskaper. Det var en annen tilnærming til folkets ressurser – så vi kunne bygge sektoren, bygge industrien, bygge arbeidsplassene og bygge pensjonsfondet. Derfor er jeg veldig trygg på at vi med denne regjeringen står fast på det, og med dette flertallet står vi fast på det. Vi har ikke gitt makt til andre partier, men vi er et demokrati hvor vi finner løsninger sammen. Jeg er stolt av og anerkjenner de partiene som var med på løsningen. Les kommisjonens mandat ord for ord, andre vedtak fra i natt. Det er et vedtak som er optimistisk for Norge, der man tar ansvar sammen.

Presidenten [10:14:26]: Talen skal rettes til presidenten. Vi sier ikke «du» eller «deg»; vi sier «statsminister», «statsråd» eller «representant».

Tor Mikkjel Wara (FrP) [10:14:46]: Det nye budsjettforliket bidrar til å spre usikkerhet for en viktig næring. I statsbudsjettet sto det at regjeringen ville utrede å fjerne CO₂-avgiften på norsk sokkel, fordi den doble virkemiddelbruken kunne medføre at oljefelt stenges ned tidligere enn de ellers ville. I forliket øker man den avgiften man hadde tenkt å fjerne. Den har ingen klimaeffekt. Den bidrar ikke til at Norge når Parisavtalen, og den gir heller ingen proveny i statsbudsjettet, men den bidrar til at felt vil bli stengt ned tidligere, til å forkorte den norske oljealderen. Regjeringen skaper usikkerhet ved på den ene siden å vurdere å fjerne en avgift og rett etterpå ønske å øke avgiften og dermed medføre tidlig nedstenging. Hvilken forutsigbarhet skal oljenæringen regne med fra denne regjeringen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:15:50]: Det er ikke ett vedtak fra nattens beslutning som påvirker det arbeidet selskapene gjør med å vurdere lønnsomhet. Det skal utlyses TFO-blokker, det skal gjøres forutsigbart. Norsk sokkel har en av de mest respekterte rammene for virksomhet av alle land, fordi vi har holdt fast ved det. Derfor synes jeg det er verdt igjen å sitere hva organisasjonen for denne næringen sier i dag. De er glad for den meldingen, den NOU-en vi nå skal lage. Så skriver de – det må jeg få nevne – at de er godt fornøyd med at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har stått opp for næringen i disse forhandlingene. Det har vi gjort, og så har vi måttet se på virkemidler for å gjøre at vi kan få med flere. At CO₂-avgiften også skal gjelde – den doble virkemiddelbruken – er et kraftig signal om å redusere utslipp, og det ligger i begrepet utvikle, ikke avvikle. Utvikle betyr ikke at alt fortsetter som før, men det fortsetter med en retning og får utslippene ned. De har kuttet med 35 pst. i denne industrien de siste årene. Vi skal fortsatt se reduksjon i utslipp.

Tor Mikkel Wara (FrP) [10:16:54]: Det er ikke Finansdepartementet som skriver at den doble virkemiddelbruken ikke har klimaeffekt, men Energidepartementet skriver at den kan bidra til å stenge ned felt tidligere. Dette forliket medfører en økning i denne avgiften.

Det er ikke det eneste området hvor vi blir usikre. Tre ulike statsråder har reist rundt i verden og fortalt tre forskjellige ting om norsk oljevirkosomhet og utfasing. 18. november sier Bjelland Eriksen at veikart for å avvikle fossil energi kan være en god idé, men han vil ikke slutte seg til en uttalelse om det. To dager senere, 20. november, slutter Barth Eide seg til en slik uttalelse i EØS-rådet. Dagen etter det igjen er Aasland i EU på nytt, og nå snakker han om at man skal fortsette med leting og utvinning. Alle disse tingene skaper usikkerhet om hva regjeringen egentlig mener. Kan statsministeren bidra til å fortelle hvilken minister som har rett, eller har kanskje statsministeren en fjerde måte å fortelle dette på?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:17:58]: Bjelland Eriksen har rett når han er på internasjonale klimaforhandlinger hvor man diskuterer et veikart framover for å få utslippene i verden ned, de fossile ned og de fornybare opp. Barth Eide har rett når han er i EØS og snakker om betydningen av de norske ressursene, betydningen av omstillingen til det fornybare. Terje Aasland har helt rett når han sier at vi i Norge skal fortsette med leting. Vi skal fortsette med tildeling av blokker på en ansvarlig måte. Det skjer på områder hvor det er tilgjengelig infrastruktur, og det skjer innenfor en ansvarlig ramme, hvor vi også har våre klimapolitiske mål.

Så skal vi gjennom omstilling. Det trakk perspektivmeldingen opp. Det vi gjør nå med å lage opplegg for et grundig kommisjonsarbeid på dette, er en god norsk maner for å samle kreftene om å lykkes med den omstillingen – arbeidsplasser og aktivitet langs kysten, inntekter til vårt fellesskap, den modellen vi kjenner godt. Det at fem partier nå står sammen om det, gir trygghet og forutsigbarhet for denne viktige næringen.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:19:15]: Det er alltid interessant å dykke tilbake i historien, og jeg vil vel tro at statsministeren er glad for at ikke Odvar Nordli fikk gjennomslag for å bytte aksjer i Volvo mot andeler på norsk sokkel i sin tid. Det hadde nok vært en dårlig deal – attpåtil i et nå kinesiskeid selskap.

I valgkampen åpnet klima- og miljøminister Bjelland Eriksen for statlig kompensasjon dersom pumpeprisen på bensin og diesel øker med 6–7 kr literen som følge av EUs nye klimakvotesystem for veitrafikk. Statsråden ga faktisk en «norgesgaranti» for å berolige velgerne før valget, men så, i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026, foreslås det både økt CO₂-avgift og økt veibruksavgift på drivstoff, med høyere pumpepris for folk og bedrif-

ter som resultat. Regjeringen vil øke mer og planlegger å øke CO₂-avgiften med over 140 pst. frem til 2035.

Hvor ble det av garantien? Vil statsministeren karakterisere dette som en troverdig politikk, trygg styring, eller var garantien bare et valgkamputspill som kom sammen med mange andre?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:20:26]: Det var litt uklart rundt spørsmålet, men jeg må forholde meg til det som er besluttet i det budsjettopplegget vi legger. Når CO₂-avgiften øker, øker det også i utgangspunktet pumpeprisen. Den skal kompenseres – det skal jo gjøres for CO₂-avgiften. I dette opplegget skal det skje med veibruksavgiften. Vi har samtidig en rekke andre klimavedtak i dette budsjettet som sørger for at klimautslippene går ned, og vi sier at vi skal komme tilbake igjen i revidert budsjett for å se på om økningen som kommer fra veibruksavgiften, kan kompenseres på andre måter. Det er resultatet av denne budsjettavtalen, og det mener jeg er forutsigbart. Det ligger der for det som er det norske vedtaket og den norske pumpeprisen framover.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:21:13]: Det var jo nettopp den kompensasjonen som manglet i regjeringens forslag til budsjett, fordi man økte begge deler, både CO₂-avgiften og veibruksavgiften.

Over til skatt: Statsministeren har gjentatte ganger forsvart de store skatteøkningene og avgiftsøkningene som ble gjennomført i forrige periode av Arbeiderparti- og Senterparti-regjeringen. Nye skatter rammer i like stor grad som økning av eksisterende, og det har kommet skarpe reaksjoner fra norsk næringsliv. Nå inviterer regjeringen til et skatteforlik, samtidig som man foreslår vesentlige endringer, en forverring, i rammebetingelsene for småkraftverk. Det gir igjen uforutsigbarhet, og det er heller ikke sant, det som ble lovet denne næringen i valgkampen. Så inviterer man alle partiene inn i et forlik, inklusiv de partiene som vil øke skatter og avgifter betydelig.

Da er spørsmålet: Hva ønsker regjeringen egentlig med en skattekommisjon? Hva er målet? Er det skatte- og avgiftsreduksjoner, eller skal man bare forlike det nivået som nå allerede er etablert, og som har ført til en dyrere hverdag for folk og bedrifter i Norge?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:22:23]: Jeg er bare nødt til å gjenta det jeg gjør i hver spørretime når Fremskrittspartiet beskriver jammerdalen for norsk næringsliv: Det er lav ledighet i Norge, vi investerer mer, det er høyere overskudd og høyere eksport, vi har litt flere oppstartsbedrifter enn i forrige periode og litt færre konkurser – det går stort sett ganske bra.

Når det gjelder spørsmålet om småkraftverk: Vi mente det var riktig å endre den grensen, men et flertall

i Stortinget har ment noe annet, så det må vi ta til etterretning. Vi tror det hadde vært viktig å gjøre for å bruke ressursene våre godt nok.

Til skattekommisjonen: Det var to viktige nyheter i går, og det var at det ble budsjettforlik, og det ble også enighet om å komme i gang med skattekommisjonen, der ett parti står utenfor, nemlig Fremskrittspartiet. Hva ønsker vi med en skattekommisjon? Jo, om mulig å få til det vi har vært gode på før, over streken: enighet om et skattesystem som bidrar til investeringer og inntekter for fellesskapet, oppdaterer seg med hensyn til hva som er utfordringene, lytter til næringslivet og til arbeidslivet, og om mulig finner en løsning som kan være god for landet.

Nikolai Astrup (H) [10:23:40]: Er statsministeren fornøyd med sine egne lederegenskaper? Jeg spør fordi statsministeren, da han var opposisjonsleder, var veldig tydelig på hvem som hadde ansvaret for budsjettkaos i Stortinget. Til VG den 23. november 2016 – merk datoen: 23. november, i dag er det 3. desember – sa Støre følgende:

«Jeg kan ikke si annet enn at jeg er veldig kritisk til statsministerens lederegenskaper i de evigvarende budsjettforhandlingene på overtid (...).»

Videre sa han:

«Jeg synes det rokker ved statsministerens autoritet når partilederne (...) fortsetter debatten og forhandlingene ytterligere på overtid – og at frister de selv annonserer brytes på løpende bånd.»

Da gjentar jeg spørsmålet: Etter å ha utløst fullt kaos og en potensiell regjeringsskise de siste dagene, og etter å ha landet et budsjett som forlikspartnerne er rykende uenige om hva betyr, er statsministeren fornøyd med sin egen autoritet og sine egne lederegenskaper?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:24:42]: Ja, det er han, men dette er ikke én manns beslutning; jeg er fornøyd med det lagspillet vi har fått til. Vi har ikke brutt en frist. I 2016 ble frister brutt. I 2016, 2017, 2018 og 2019, eller hva det var – fire år på rad – måtte presidentskapet endre fristene. Vi hadde en frist til søndag, og da leverte vi – tre partier sto bak. Debatten er på fredag, og natt til onsdag er det altså enighet. Det er jeg fornøyd med, men jeg er også veldig fornøyd med lederne i SV, Miljøpartiet De Grønne, Senterpartiet og Rødt, som har vært med Arbeiderpartiet på dette.

Fristene og finansdebatten var annerledes på den tiden, så om det var den 23. november, er helt irrelevant i denne sammenhengen. Vi har jobbet oss fram, det har vært lange netter, og det har vært hardt arbeid, men fristene har blitt holdt. Det har skjedd mellom fem partier, bl.a. to partier som ikke har vært med på budsjettforlik før. At vi har fått til det på en måte som har vært respekt-

full, god og uten brudd, er jeg faktisk stolt av. Jeg tar ikke ansvaret alene, for jeg har hatt veldig mange gode medspillere med meg i den jobben.

Nikolai Astrup (H) [10:25:46]: Jeg tror jeg må friske opp statsministerens historiekunnskaper lite grann. Da Solberg-regjeringen satt, leverte vi en finansinnstilling med et flertall bak seg i 2014, 2015, 2016, 2018, 2019 og 2020. Statsminister Støre har ikke levert en finansinnstilling med et flertall bak seg i verken 2022, 2023, 2024 eller 2025, og nå var det en mindretallsinnstilling som ble avgitt for 2026. Hvis dette er trygg styring, sier det litt om hvordan Arbeiderpartiet kunne love det ved valget, når det som ble resultatet, var fullt kaos.

Når statsministeren er så kritisk til at vi i 2016 gikk over fristen, men leverte et budsjett på tiden, og når han mente at det handlet om statsministerens lederegenskaper, er det jo litt interessant at han nå mener at statsministeren har utmerkede lederegenskaper når han har utløst fullt kaos og ingen av budsjettpartnerne er enige om hva forliket betyr. Lederen av Senterpartiet var ute senest i VG i dag morges og sa at han hadde en helt annen tolkning av dette enn det f.eks. Miljøpartiet De Grønne hadde.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:26:52]: Jeg vet ikke om det er parlamentarisk å si «tull og tøys», men la meg si det sånn: Interessen for 2016, 2017, 2018 og 2019 er begrenset i forhold til 2025. Det jeg kan slå fast, er at vi har jobbet fram et budsjett som svarer på de utfordringene vi står overfor, som bruker penger ansvarlig, og som tar vare på vår viktigste industri. Vi går sammen om et opplegg for å forstå hvilke utfordringer man vil møte, og hvordan vi sammen skal møte utfordringene for et konkurransedyktig næringsliv. Arbeiderpartiet har holdt sitt skatteløfte. Vi tar vare på oljefondets investeringer og retningslinjer. Det mener jeg er viktige prinsipper.

Det er i og for seg til å leve med at opposisjonen kaller dette kaos, men poenget er at man i forhandlinger, hvor ulike partier kommer sammen og må bryne seg, har uenighetspunkter og stoppunkter. Det har vi behandlet på en god måte. Vi er enige om alt som står her. Vi er uenige om politikk og hvordan vi skal nå en del mål i samfunnet, men vi finner enighet om hvordan vi skal disponere pengene i et statsbudsjett, og vi trekker opp mange viktige retningslinjer for årene som kommer.

Presidenten [10:27:58]: Det er ikke parlamentarisk språkbruk å si «tull og tøys».

Nikolai Astrup (H) [10:28:00]: Jeg synes det er interessant at statsministeren nå sier at de er enige om det som står her, når han for noen timer siden var i Poli-

tisk kvarter og var rykende uenig med MDG om hva som sto der. Det er åpenbart ikke enighet mellom partene om hva dette budsjettforliket betyr, hva det innebærer. Er det en utfasingsplan for norsk olje, eller er det ikke det? Dette er et problem for statsministeren, for han skal styre ikke bare på det budsjettet som skal vedtas, men også gjennom hele året, og her er man åpenbart helt uenige om hva dette betyr, og hvilke konsekvenser det skal få.

I tillegg legger jeg merke til at det i budsjettavtalen er lagt inn en masse føringer om at man skal møtes, ha faste kontaktpunkter, og at det skal følges opp. Det er åpenbart en mangel på tillit mellom de fem partiene som skal styre sammen med utgangspunkt i dette budsjettet.

Da er spørsmålet: Hvordan skal dette gå resten av året, når tilliten er så lav at man må ha pressekonferanse kl. 2 om natten fordi man er redd for at enigheten brytes hvis man venter til morgenkvisten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:07]: For noen av oss er kl. 2 om natten morgenkvisten. (Munterhet i salen.) Det kan jeg berolige med at ble gjort på en på en god måte.

Det blir sagt at det at det er mange føringer for å møtes framover, er mangel på tillit, men det er jo nøyaktig motsatt. Det er fordi vi har tillit til hverandre, at vi skal forvalte denne budsjettenigheten på en god måte og snakke godt sammen, slik Tonje Brenna og Tuva Moflag har ledet disse forhandlingene. Det kommer vi til å fortsette med.

Vi er enige om hva som står der. Sett oss opp og still oss spørsmål – vi er enige om hva som står der. Har MDG et annet syn på virkemiddelbruken for norsk olje og gass? Ja. Har de et annet syn enn Arbeiderpartiet på leting? Ja. Dette har vi måttet respektere og skille ut, men flertallet kommer til å ligge på at det fortsatt skal deles ut letelisenser, og at de fortsatt skal ha forutsigbarheten. Vi har funnet sammen om en utredning, en NOU, med våre beste fagkunnskaper, for å lede den omstillingen – av hensyn til klima, arbeidskraft, investeringer og det norske samfunnet. Jeg mener det er et veldig godt utgangspunkt at vi får mer kunnskap til å ta enda bedre beslutninger framover.

Nikolai Astrup (H) [10:30:13]: Jeg har forståelse for at statsministeren kanskje ikke har hatt tid til å lese avisene i dag tidlig og derfor kan stå her og si at de er enige om det som står der, men han var som sagt i en debatt i Politisk kvarter i dag morges som viste at de, forlikspartnerne, ikke er enige om hva som står der. Det må være et problem for statsministeren.

La meg stille et annet spørsmål: Budsjettforliket innebærer også store bevilgninger i 2025 som i realite-

ten skal benyttes i 2026. Dette gjøres gjennom den såkalte nysalderingen. Stortinget har vedtatt et bevilgningsreglement som sier at nysalderingen kun skal være tekniske budsjettendringer på slutten av året. Mener statsministeren det er greit at statsministeren står i spissen for eklatante brudd på Stortingets bevilgningsreglement?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:30:56]: Det ville ikke vært greit. Nå kunne jeg hentet inspirasjon fra hvordan representantens parti forholdt seg til salderingen da de satt i regjering. Da ble bomstasjoner lagt ned, og det blir gjort en rekke ting på den kontoen. Vi har brukt mindre penger i 2025 enn forutsatt. Vi kommer i nysalderingen til å bruke noen penger som kan brukes i 2025, som er helt i tråd med det som er vanlig prosedyre. Det vi bruker av mer oljepenger i 2026, er faktisk mindre enn det vi bruker mindre i 2025, så samlet sett har dette en effekt på økonomien som er ansvarlig og helt i tråd med Arbeiderpartiets politikk.

Nikolai Astrup (H) [10:31:35]: Jeg tviler på at det er mulig å bruke alle de pengene som nå skal bevilges over nysalderingen, i 2025. Blant annet tviler jeg på at Norfund skal investere 2 mrd. kr før jul i nye prosjekter i utviklingsland. Det gjenstår å se, men jeg tror kanskje at statsministeren her tar munnen for full.

Den 21. september uttalte Arbeiderpartiets parlamentariske leder, Tonje Brenna, til TV 2 at hennes jobb var å si nei, og at det var uaktuelt å øke oljepengebruken i statsbudsjettet for 2026. Så økte regjeringen oljepengebruken i statsbudsjettet for 2026 og økte den ytterligere i budsjettforliket. Budsjettforliket øker da oljepengebruken med over 7 mrd. kr. På toppen av dette kommer en rekke engangsinntekter som brukes til varig økte utgifter, og en rekke løfter som fases inn med delvis virkning i 2026, men som vil koste mye mer etter hvert.

Mener statsministeren det er ansvarlig å skyve regningen foran seg på denne måten? Er det dette som er statsministerens definisjon av trygg styring?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:32:36]: Vel, hvis vi igjen skulle hente eksempler fra representanten, har dette med engangsinntekter vært gjort før også. Det var et parti som ville selge en bygård i Oslo og bruke pengene et eller annet sted på statsbudsjettet.

Hvor henter vi pengene fra? Vi henter dem fra en god del ganske tøffe kutt. Vi omdisponerer. Ja, vi øker oljepengebruken noe, men noe mindre enn det representanten sier. Vi har fortsatt en uttaksprosent på 2,8 pst. i dette budsjettet, som i budsjettframlegget, og det mener jeg er et ansvarlig opplegg. Hvor henter vi disse pengene fra? Det er gjennom en kombinasjon av omprioriteringer og moderat bruk av oljepenger – fortsatt innenfor

den uttaksprosenten – og gjennom andre inntekter staten har. Så blir det vårt ansvar i framtiden å finne inndekning i budsjettet.

La meg ha med dette, når det gjelder oljepengebruk: Husk på at vi har 85 mrd. kr til Ukraina liggende inne i budsjettet. Allikevel er vi på 2,8 pst. i uttak. Det mener jeg viser at vi har prioritert godt og gjort dette på en ansvarlig måte.

Nikolai Astrup (H) [10:33:39]: Det er bra at statsministeren er fornøyd med seg selv, men det virker ikke som det er så mange andre som er så veldig fornøyd, for dette budsjettet bidrar jo ikke til å løse de store utfordringene landet står overfor. Regjeringen skriver selv i nasjonalbudsjettet at vi nærmer oss det punktet hvor utgiftene våre kommer til å overstige inntektene innenfor handlingsregelen, og det gapet kommer til å øke dramatisk utover 2030-, 2040- og 2050-tallet. Likevel er det ingenting i dette budsjettforslaget eller budsjettforliket som bidrar til å styrke vekstevnen og konkurransekraften i norsk økonomi. Stort sett handler det om store, varige økninger i offentlige utgifter, f.eks. innføring av en tannhelsereform som kan koste 15 mrd. kr.

Mitt spørsmål er hvorfor ikke regjeringen gjør mer for å bidra til nettopp å styrke vekstevnen. Istedenfor å gjøre noe for å få til et konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv, setter man ned en kommisjon som skal jobbe langt frem i tid, heller enn å levere på det med én gang, når regjeringen nå har innrømmet at vi ikke har et konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:34:39]: Etter å ha sovet veldig lite føler jeg at jeg får skikkelig selvtillit av å stå her, for nå har representanten sagt flere ganger at jeg er fornøyd med meg selv, og det skal jeg ta med meg som et påfyll her jeg står – og er egentlig ganske fornøyd. Jeg gjentar likevel: Jeg er ikke fornøyd med meg selv, men med det laget som har levert dette budsjettalternativet.

Vi er uenige. Det er grunnen til at representanten og jeg er i ulike partier. Når vi satser på å få unge inn i arbeid, styrker det vekstevnen. Når vi styrker velferden, bidrar det til vekstevnen. Når vi fordeler bedre, kan vi skape bedre. Når vi går inn i en tannhelsereform, er det fordi vi vet at tannhelse er viktig ikke bare for menneskers velvære, trivsel og verdighet, men for muligheten til å komme i jobb og delta.

Vi har altså en lang rekke satsinger innenfor forskning, satsing på kvanteteknologi og løft innenfor KI, kunstig intelligens. Det er ikke en avvikling av virkemiddelapparatet; vi støtter opp under en vekstkraftig økonomi som har vist gode resultater, og som har store, spennende muligheter foran seg.

Nikolai Astrup (H) [10:35:44]: Jeg skjønner at selvskryt skal man lytte til, for det kommer fra hjertet. Det ble etterlyst påfyll fra statsministeren, og da har jeg med litt påfyll til ham her – Tutti Frutti-godteri, noe å kose seg med i en sen nattetime.

(Representanten Astrup tar opp en pose med godteri fra jakkelommen og går bort og legger den på talerstolen til statsministeren.)

Jeg merker meg at statsministeren ikke svarer på spørsmålet. Regjeringen har selv innrømmet at vi ikke har et konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv. Det har de gjort gjennom mandatet som nå er gitt til skattekommisjonen. Spørsmålet er: Hvorfor gjør ikke Støre-regjeringen mer for å sikre vekstevnen til norsk økonomi fremover ved å bidra til å starte innføring av et konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:36:27]: Vi kan jo ikke ha et helt galt skattenivå når vi har et næringsliv som sikrer at vi stort sett har full sysselsetting i dette landet, når de setter omsetningsrekorder, investeringsrekorder, overskuddsrekorder og eksportrekorder. Da betyr det jo at forholdene ligger ganske bra til rette. Arbeiderpartiet nærmer seg dette med å si at vi med jevne mellomrom går gjennom skattesystemet vårt for å se om det kan legges til rette slik at det kan bli enda bedre.

Jeg er veldig glad for at representanten Astrup – full av selvtillit – går inn i den kommisjonen, tar med seg Høyres forslag og kommer til å bidra. Han kommer ikke til å få gjennomslag for alt, men jeg er sikker på at det kommer gode forslag, for jeg tror representanten Astrup – så vidt jeg har sett – har gode ører inn i deler av norsk næringsliv, deler av norsk finansverden. Da kommer det sikkert forslag inn, og dem skal vi lytte til. Det er jo meningen med en slik kommisjon. Det er ikke et uttrykk for at vi er maktesløse med hensyn til å skulle tilpasse skattesystemet vårt. Det er et uttrykk for at vi tror det kommer gode ideer ut av å jobbe på den måten. Tilsvarende setter vi også ned en kommisjon som skal ha god fagkunnskap til å utvikle økonomien, konkurranseevnen og verdiskapingen vår.

(Presidenten går ned fra presidentplassen, henter posen med godteri fra statsministerens talerstol og tar den med seg opp til presidentplassen – til munterhet fra salen.)

Presidenten [10:37:44]: Representant Astrup, det der er ikke greit. Vi vet alle sammen hvordan kjørereglerne i salen er.

Frøya Skjold Sjørsæther (MDG) [10:38:05]: Først vil jeg gratulere statsministeren med budsjettavtalen. Vi

er glade for enigheten om en ny retning for klimapolitikken, med en omstillingsplan bort fra oljen, og hvor oljeelefanten i rommet ikke lenger kan stå i fred når Miljøpartiet De Grønne er ved forhandlingsbordet. Nå skal partene i arbeidslivet, fagfolk og miljøbevegelsen sitte side om side og lage et veikart bort fra oljen og for den omstillingen vi skal gjennom. Ikke minst har vi fått til mer til kollektiv og en innføring av nasjonalt månedskort i 2027, full stans i leting etter havbunnsmineraler, økt CO₂-avgift på sokkelen, 2 mrd. kr til klimafinansieringsfondet og norgespris på solkraft. Vi har også fått mer til skogvern.

Klimakampen er den største rettferdighetskampen i vår tid, og klimaendringene vil føre til mer ressursmangel, sykdomsspredning, store flyktningstrømmer og sannsynligvis også mer krig og konflikt. Mitt spørsmål er derfor: Hva ser statsministeren for seg er de viktigste grepene i klimapolitikken framover, og hvordan skal statsministeren sørge for at unge igjen får framtidstroen tilbake, og at vi når klimamålene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:39:08]: Jeg vil også gratulere representanten, for at MDG deltok i denne enigheten, og at vi hadde gode, ordentlige samtaler om det, som ga et godt resultat sammen.

Jeg tror hovedprinsippet ligger på at vi skal oppfylle de målene vi er blitt enige om internasjonalt. Dem har vi nå definert i FN – 2030, 2035 og 2050. Jeg tror vi skal gjøre det på en måte der vi tar hovedoppgaven i Norge, slik at vi bidrar til omstillingen i norsk næringsliv. Det handler bl.a. om at forurensere må betale. CO₂-avgiftene går opp. Det er forutsigbarhet for det – ikke bare til 2030, men til 2035.

Så må vi gjøre det lønnsomt og attraktivt å velge gode løsninger. Der har representanten spilt inn gode forslag når det gjelder f.eks. sirkulærøkonomi. Der kan vi gjøre mye mer sammen.

Vi må også delta godt internasjonalt, som representanten viser til. Vi deltok begge på klimatoppmøtet og så at det Norge gjør med skogbevaring – tropisk skog osv. – får vi store resultater av. Jeg tror summen av dette kan bidra til at unge mennesker får troen på det vi kan gjøre sammen.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:40:28]: Statsministeren lovte, som vi har hørt, trygg styring i valgkampen, men hva er det vi har fått? Jo, først lovte Arbeiderpartiet ferger og sletting av studielån, vel vitende om at disse Senterparti-seirene var strøket ut av budsjettet lenge før folk gikk til valglokalet. Stortingsgruppen rettet opp kuttene uten å vise til inndekningen. Så ble det innkalt til pressekonferanse om budsjettenighet uten å ha flertall. SV sa at de fortsatt var i forhandlinger, og MDG ventet ved telefonen. Nå er det flertall for budsjet-

tet, men det er fortsatt stor uenighet om hva partene faktisk har blitt enige om.

Rundt omkring i landets kommunestyre sitter det politikere som på fritiden jobber for å lande sine lokale budsjetter og gjøre viktige prioriteringer. Da vil jeg spørre statsministeren om måten flertallet her har holdt på, er en god modell for alle landets lokale representanter.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:41:24]: Jeg erkjenner at det er veldig forskjell på å drive et arbeid i en kommune, i et kommunestyre, og det å drive i regjering og storting. Jeg tror vi må være forsiktige med å trekke paralleller én til én. Representantene fra opposisjonen lager nå store historier om hvordan budsjettpartnerne har helt ulike tolkninger av det vi har underskrevet på. Jeg har ikke sett noe til det. Jeg har sett at vi som partier er uenige om politikk på en del områder, men den enigheten vi har landet, står vi veldig godt sammen om.

Jeg tror at kommunene der ute har fått med seg at hovedsatsingen i dette budsjettet og den enigheten vi fikk til nå, er å styrke kommunene. Det er en betydelig ekstrabevilgning. Det er også det at vi forskutterer arbeidet til kommunekommisjonen ved å ta bort en del av de detaljkravene som kommer fra statlige pålegg, for å gi kommunepolitikerne mer handlingsrom. Det viser kommunepolitikerne at vi lytter til dem. Vi hører de behovene de har. Vi anerkjenner hvor viktig det arbeidet som gjøres i kommunene, er, for de løser de oppgavene som er nærmest folk.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:42:27]: Da vil jeg anbefale statsministeren å spole tilbake og høre Politisk kvarter i dag en gang til.

Arbeiderpartiets parlamentariske leder sa tidligere i høst at for kommuner med dårlig økonomi var det bare å prioritere. Gjør som jeg sier, ikke som jeg gjør, er egentlig en passende beskrivelse, for dette forliket viser liten evne til faktisk å prioritere. Det er økt uttak av oljepenger, det er varige utgiftsøkninger, og det finansieres med engangsinntekter. Styrkingen i kommuneøkonomien er bra, men familier flest får lite igjen. Bedriftene får lite igjen, skolene løftes ikke, politiet løftes ikke, eldreomsorgen løftes ikke, og kriminaliteten løses ikke. Som om ikke det var nok, kuttet tilskuddet KrF fikk igjennom for å gi nyutdannede lærere veiledning av mer erfarne lærere.

Mitt spørsmål til statsministeren er derfor: Mener statsministeren at Norge satser for mye på læreren?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:43:29]: Jeg deltok i Politisk kvarter, så jeg tror ikke jeg skal høre på det en gang til, men jeg anbefaler representanten å høre på det, for det er en veldig god sending. Det er gode svar, det er en tøff programleder, og representanten Bergstø, MDG-lederen og jeg gir gode svar på spørsmålene der, mener jeg.

Det var en lang rekke punkter representanten pekte på her. Jeg mener at familiene får det bedre med vårt budsjett. Barnehagene blir billigere. Nå har MDG fått gjennomslag for at vi jobber med et kollektivløft. Det er ekstra bevilgninger til fylkene, og det er på vei mot et billigere kort. Det er et spennende grep. Det er bra for klimaet, og det er bra for de unge. Vi gjør styrkinger på studielån – det er utsikt til at vi får regulert det på en bedre måte – med borteboerstipend osv. Jeg mener det er bra.

Lærerne satser vi på. Nå har vi gjort læreren til sjefen i klasserommet. Da vi overtok, var læreren ikke sjefen i klasserommet og hadde ikke fullmakter til å gripe inn. Det har vi gitt læreren. Vi satser på det viktigste i skolen, nemlig å lære elevene å lese, å regne og norsk, og er villige til å ta grep tidlig i skolegangen slik at de kan få tid til å lære nettopp det.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:44:33]: Det var svar, men svært ulike svar.

Det sies at det er kaos på venstresiden, og det er helt korrekt. Det sies også at det mangler et felles prosjekt, og det er kanskje mindre korrekt. Det bare peker veldig feil vei. Staten skal vokse, bedrifter og nyskaping skal presses ned av skatter og uforutsigbare rammer. Norske barnefamilier får mindre og mindre frihet til selv å velge hvordan man skal prioritere pengene sine. I skolen satser man fortsatt på mer av det som ikke virker, i stedet for mer lønn og mer tillit til lærerne. Eldreomsorgen får heller ikke en reell satsing, og med dette forliket blir strømmen dyrere, og rusomsorgen kuttes.

Mitt spørsmål er derfor: Vil regjeringen fortsette denne kursen, eller vil man begynne å ta tak i de riktige og viktige utfordringene med lave fødselstall, voksende stat, læringskrise i skolen, økende voldskriminalitet og ikke minst bedriftseiere som skattes ut av landet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:36]: Nå går jo tallet på barnefødsler litt opp. Det er positivt. Kanskje er det en endring på vei der.

Her var det mye. Jeg kan ikke annet enn å si at jeg må motsette meg påstanden om at barnefamiliene får mindre. Barnefamiliene får økt barnetrygd, de får billigere barnehage, og de får gratis SFO. Det blir nå lovfestet, så da må representanten endre på loven om hun ønsker å gjøre noen endringer på det. De får også forutsigbarhet for strømmen. At strømmen blir dyrere, var et litt underlig utgangspunkt. Nå har vi sikret norgespris. Vi prioriterer det som en av hovedsatsingene i dette budsjettet. Det gir stabilitet og forutsigbarhet for familiene og for næringslivet. De kan inngå fastpriskontrakter.

Det er ikke mangel på utfordringer i vårt land. Vi har et prosjekt for å møte det som et sterkt fellesskap. Dette budsjettet trekker i en retning for det, og jeg er veldig

glad for at vi er fem partier som er så samlet om de satsingene vi kommer med.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:46:36]: Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har tradisjonelt sett stått sammen i kampen for internasjonal solidaritet. I budsjettforslaget som nå ligger i enigheten – støttet av SV, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, partier som bruker store ord om internasjonal solidaritet – fortsetter altså store kutt i bistanden til de fattigste landene, bistand til utdanning og humanitær innsats i land utenfor Midtøsten. Ifølge Langsikt har andelen norsk bistand som går til fattigdomsreduksjon og utvikling, aldri vært lavere. Stadig mer går til sikkerhetspolitikk, klima og andre temaer enn fattigdomsreduksjon – og til Europa i stedet for til verdens fattigste land.

Er statsministeren fornøyd med at stadig mindre av norsk bistand går til fattigdomsbekjempelse?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:47:34]: Vi opprettholder 1 pst. Det er vi nesten det eneste landet i verden som gjør nå. Hvis vi snakker om kaos, ønsker jeg representanten lykke til i samarbeidet med sin foretrukne partner, Fremskrittspartiet, som kutter 16 mrd. kr av det budsjettet. Hva man kaller det, skal ikke jeg sette navn på, men jeg mener vi opprettholder et oppdatert nivå, og det er bra.

Det er endringer i bistandspolitikken. At det var den gamle ODA-hjelpen, Official Development Assistance, som reduserte fattigdom med bevilgninger, er det mye nytenkning om nå. Nå bruker vi utviklingsbankene, vi bidrar til investeringer, vi bidrar til næringsliv, vi bidrar til energi, og vi bidrar til å investere i helse. Det er det som bekjemper fattigdom. At mer går til Europa, skyldes at det er fullskala krig i Europa. Det er fullskala krig i Europa med millioner av mennesker på flukt. Hundretusen av dem kommer til Norge. Vi dekker opp det på en god måte. At også utviklingspolitikken er påvirket av sikkerhetspolitikken, hører hjemme i dette. Noe annet ville være å invitere til kaos.

Guri Melby (V) [10:48:46]: Det grunnleggende spørsmålet vi stilte oss i dag tidlig, var om et grått budsjett har blitt grønnere av denne avtalen. Slik vi ser det, er denne inngåtte budsjettavtalen en avtale som inneholder en lang rekke tiltak som gjør at gapet mellom norske klimamål og den norske klimapolitikken øker. Vi har en avtale som sørger for redusert veibruksavgift på bensin og mineralolje, redusert opptrapping av CO₂-avgift for veksthusnæringen, økt pendlerfradrag, ikke innfører avgift på mineralgjødsel, en ny kompensasjonsordning for CO₂-avgift for å ivareta norsk innenriks sjøfart og ytterligere kutt i Enova. Dette gjør at norske klimagassutslipp øker i forhold til regjeringens

klimaregnskap i Grønn bok. To av de viktigste tiltakene, ifølge Grønn bok, nemlig økt veibruksavgift på diesel og avgift på mineralgjødsel, fjernes i denne budsjettavtalen.

Representanten Astrup mente at Støre var en svak leder for landet. Vel, jeg mener i hvert fall at Støre er en god forhandler, når han greier å få med to miljøpartier på en avtale som svekker klimapolitikken. Vil statsministeren dele hemmeligheten bak det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:49:52]: Takk for invitasjonen – det gjør jeg gjerne. Vi kan ta en runde om det, jeg har sett at representanten nå begynner å se litt andre veier enn til sine gamle partnere. Jeg tror man skal snakke med alle partiene som var med på denne forhandlingen, som har stått på for det. Jeg mener dette budsjettet har et kraftig løft for klima. Det gjelder 700 mill. kr i økt støtte til Enova, punktutslippsprogrammet, økt CO₂-avgift på sokkelen, økte bevilgninger til Klimasats, tilskuddsordning til fylkeskommunene, lavere priser på kollektivtrafikk, mer penger til skog, mer til naturrestaurering, omstillingskommisjonen og 2 mrd. kr til klimainvesteringsfondet, som investerer i fornybar energi, og vi har et mål for opptrapping av samlet CO₂-pris på sokkelen. Jeg mener dette er bra tiltak for å følge opp de klimasatsingene som virker, som vi gjør hjemme, og som faktisk også vil gi mulighet til å gjøre noe ute som har stor betydning for å kutte utslippene.

Jeg tror ikke at det er fordi jeg er en god forhandler at de såkalte klimapartiene her har vært med på ting. De har vært med på ting for å få gjennomslag for det de veier i denne vektskålen, og der må vi alle bidra og ha respekt for hverandre. Dette er et bra budsjett for norsk klimapolitikk.

Guri Melby (V) [10:50:57]: Jeg registrerer i hvert fall at representanten Hermstad på Politisk kvarter i går sa at det budsjettet som ligger på bordet, rett og slett betyr at det er blitt forhandlet fram at utslippene skal bli høyere enn de ellers ville ha blitt. Jeg greier ikke å se noe i den avtalen som er lagt fram i dag, som endrer på det.

Noe annet som ligger i denne avtalen, er den såkalte omstillingskommisjonen. For ett år siden vedtok Stortinget at regjeringen i løpet av vårsesjonen 2025 skulle sette ned et offentlig utvalg som skal utarbeide en strategi for å bedre økonomiens omstillingsevne, industriell utvikling og næringslivets konkurransekraft, særlig i lys av at produksjonen av olje og gass på sikt vil avta. Dette ble av SV framstilt som en stor seier og slutten på oljealderen. Meg bekjent er denne kommisjonen ennå ikke nedsatt, så nå har da budsjettpartiene blitt enige om noen veldig like formuleringer.

Spørsmålet mitt til statsministeren er: Vil vi nå i vår få én kommisjon, vil vi få to kommisjoner, eller vil vi kanskje, som i fjor, ende med å få ingen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:51:59]: Svaret er én. Vi tar med oss inspirasjon, og vi har ikke fått nedsatt det omstillingsutvalget, men vi har hatt arbeid med å forberede det, og vi så at det lå en mulighet i det – med et veldig godt innspill fra bl.a. SV, som hadde fått det gjennom – til å kunne bygge på det til også å invitere MDG inn og belyse det de var opptatt av. Vi ser i mandatet – som er jobbet fram på en veldig god måte mellom partiene – at vi nå samler opp dette på en måte som også peker framover. Den omstillingskommisjonen tror jeg kommer til å bli veldig nyttig når vi setter den sammen med gode fagfolk – folk som er direkte berørt, fra industri, arbeidsliv og miljøbevegelse – til å kunne belyse ikke bare klimadelen av det, men også de øvrige omstillingsbehovene vi står overfor, og få til lønnsomhet og konkurransekraft i økonomien. Det blir én kommisjon, og den tror jeg representanten vil følge med stor interesse.

Guri Melby (V) [10:52:56]: Det er godt å høre – vi trenger i hvert fall ikke å bruke mer penger på flere kommisjoner. Jeg håper at de kommer fram til en god politikk vi kan bruke. Spørsmålet er jo egentlig: Hva er det som ligger i dette? Hva er det partiene egentlig er blitt enige om? Både hvis man hører Politisk kvarter i dag og hvis man leser avisene denne morgenen, er det litt vanskelig å forstå at partiene er enige om hva som egentlig ligger i dette, men la nå det ligge. Jeg venter med spenning på en kommisjon som skal ta Norge inn i framtiden.

Likevel er det altså et faktum at Norge, med Arbeiderpartiets støtte, har inngått en forpliktende avtale med EU om å redusere norske klimagassutslipp med 22,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030. Dette er en avtale vi ikke kan kjøpe oss ut av, og som vi nå er lenger unna å oppfylle enn vi var i oktober, og i fjor. Vi har nettopp vedtatt nye, ambisiøse klimamål for 2035 med Arbeiderpartiets støtte, og jeg hadde virkelig trodd at vi skulle få budsjettforhandlinger som hadde ført oss nærmere å nå disse målene.

Mitt spørsmål til Støre er: Hvordan mener statsminister Støre at vi skal nå klimamålene, når politikken han og flertallet fører, tar oss lenger unna?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:54:00]: Politisk kvarter har fått en stor status her nå, så gratulerer til Bjørn Myklebust. Det kan høres på ...

Guri Melby (V) [10:54:06]: Jeg tror statsministeren kan høre det igjen, altså.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:54:07]: Jeg var jo med, da, men jeg skal gjerne høre det en gang til. Jeg synes det var en god sending da, så får vi se om jeg mener det samme nå.

Noe annet interessant er at representanten viser til å lese avisene denne morgenen. Med all respekt for avisene våre tror jeg ikke de fikk med seg alt som skjedde klokken to, halv tre eller halv fire i natt, så en får kanskje vente til i morgen med å lese de avisene, men det meste av det står på nettet.

Vi skal nå våre klimaforpliktelser, og vi har et gap overfor EU på de forpliktelsene vi har der. Dem må vi løse. Vi må løse dem gjennom kutt hjemme, og vi kan også løse det gjennom at vi kjøper noen kvoter i Europa og bruker det kvoteinstrumentet. Jeg er fortsatt av den oppfatning at jo mer vi kan ta hjemme, jo bedre er det for omstillingen i økonomien, men da innenfor grenser som handler om hvor det også kan få negative effekter. Dette må vi avveie, og så tror jeg vi kommer til å se i årene framover at teknologiske satsinger representantens regjering og min regjering har gjort, kommer til å bidra til at utslippene fortsetter å gå ned.

Presidenten [10:55:08]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Erling Sande (Sp) [10:55:19]: Eg skal stille spørsmål om energi, for høy straumpris er no ei utfordring for næringslivet vårt. Tradisjonelt har låg straumpris vore ein stor konkurransefordel for norsk næringsliv, særleg for delar av industrien – god tilgang på energi til låg pris har vore sjølv bakgrunnen for at vi har kraftforedlende industri i landet vårt. I mitt valdistrikt har vi både Svelgen-samfunnet, Høyanger og Årdal som er bygde opp rundt industrien fordi ein har hatt billig kraft. No bidreg m.a. prissmitte frå Europa til at fordelene med billig straum blir redusert, og i ytste konsekvens vil det kunne føre til nedlegging av viktige hjørnesteinsbedrifter rundt om i landet vårt.

Arbeidarpartiet og energiminister Aasland var i valkampen svært tydeleg, og eg siterer:

«Vårt partiprogram er helt tydelig på at de to eldste kablene til Danmark ikke skal erstattes, i motsetning til Høyre som ikke mener noe som helst.»

Dette var i valkampen. Senterpartiet er heilt einig i standpunktet, det er også fagrørsla, og difor blei vi svært overraska over at NRK etter valet, den 21. november, melde at energiminister Terje Aasland hadde informert EU om at Noreg likevel ville greie ut fornying av dei to kablene til Danmark. Spørsmålet er: Er statsministeren for eller imot å bygge disse to nye straumkablene til EU?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:56:58]: La meg begynne med utgangspunktet – betydningen kraft har for utviklingen av Norge og industrien vår. Veldig mange lokalsamfunn som er avhengig av det, og som har sterk vekstkraft, leverer noe av verdens mest avanserte industri innenfor produkter som de trenger, grunnet i det. Også i forhold til andre land ser vi at vi har en konkurransefordel i å ha stabile og lave priser.

De er ikke uberørt av verden rundt oss. Vi har vært koblet opp siden 1960-tallet, særlig på grensen til Sverige, og bruker kraften på en mer effektiv måte, etter hvert til Europa. De nordiske erfaringene om kraftsamarbeid har vært positive og blir fulgt av veldig mange andre land. Samtidig har vi sett at de store svingningene i prisene i Europa har slått inn på norske priser på måter som har vært utfordrende mange steder, særlig sør og vest i landet, områder hvor man har stor vannkraftkapasitet og allikevel ser påvirkning fra priser. Samtidig er det slik at prisene er lavere i Norge enn i våre naboland, de har vært lavere i Sør-Norge enn de har vært i Tyskland, og muligheten for å knytte fastpriskontrakter på strøm gir muligheten til å sikre seg forsvarlige priser.

Jeg vil som statsminister være varsom med å uttale meg konkret om mulige søknader om konsesjon knyttet til disse kablene. Arbeiderpartiets program ligger klart. Der står det klart formulert at vi ikke ønsker å fornye kablene, men jeg skal også si at regjeringen ikke har mottatt noen søknad, vi har ikke fått det til behandling. Vi skal håndtere det også på en ryddig måte – hvis det skjer, må det behandles på en ordentlig måte. Jeg tror framtiden kommer til å vise at vi trenger overføringer med andre land, fordi det kommer til å bli en fornybarutvikling i Norge som gjør at utveksling blir en naturlig del også for oss, men jeg vil ikke forskuttere det utover å si at Arbeiderpartiets program står der det gjør. Det er åpenbart at jeg støtter det, og så får vi ta det derfra.

Erling Sande (Sp) [10:59:02]: Her er vi i sjølv kjernen av spørsmålet, altså prissmitte som har som konsekvens høyere straumpris, som rammar det norske folk og norsk industri. Det er heva over tvil at kablene aukar denne prissmitten, så difor vil talet på kablar vere ganske viktig.

Arbeidarpartiet sitt program er, som statsministeren seier, heilt klart: Ein seier ein ikkje vil fornye dei to kablane, og ikkje bygge nye, nettopp for å hindre prissmitte frå Europa. Likevel seier på ein måte statsministeren – i ei regjering frå Arbeidarpartiet, som har eit så tydeleg program – at ein ikkje vil seie noko om desse kablane bør fornyast eller ikkje. Det er vanskeleg å forstå. Eg synest folk fortener eit noko klarare svar på kva som er regjeringa si haldning. Vil ein bygge to nye kablar, eller vil ein ikkje?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:00:00]: Dette er ikke statens kabler. Det er selskaper som opererer dem, og som må gjøre denne vurderingen. Det er kabler som kommer til å nå en utfasing på grunn av alder, og så må de gjøre vurderinger av det.

Arbeiderpartiets program er klart. Det er klart at Arbeiderparti-regjeringen legger dette til grunn, men jeg må også svare med en viss formalitet på det.

Så har jeg lyst til å si: Ja, vi er i en situasjon nå hvor kabler generelt fører til prissmitte. Spørsmålet er på hvilket tidspunkt kablene kan komme til å få en ny dimensjon, fordi det er det som sikrer at Norge får kraft. DNV har lagt fram tall nå og mener at det kan være en situasjon som inntreffer på 2030-tallet. NVE har litt andre tall. Vi ønsker å øke kraftproduksjonen i Norge slik at vi fortsatt skal ha et overskudd og kan holde lave priser, men vi må bare være klar over at utvekslingen med landene rundt oss også har den mulige betydningen at når vi får et overskudd av fornybarkraft i Europa, skal den være tilgjengelig for oss også. Igjen, det står i Arbeiderpartiets program, og selvfølgelig er det et grunnlag for Arbeiderpartiets regjering.

Erling Sande (Sp) [11:01:03]: Eg blir uroa, for ein viser til formuleringane i Arbeidarpartiets program. Resten av svaret seier det motsette, at ein opnar for nye kablar til Europa. Grunnen til at dette er ekstra utfordrande, er at EUs energiunion, som Arbeidarpartiet er ein varm tilhengar av, har som mål ein friast mogleg flyt av energi over landegrensene – ein felles marknad. Det vil òg vere ein risiko for norsk industri, der det største konkurransefortrinnet for delar av industrien nettopp er billeg kraft.

Eg har lyst til å følgje opp med å spørje statsministeren direkte: Er målet med energipolitikken til EU om friast mogleg flyt og ein felles europeisk straummarknad eit mål statsministeren og regjeringa deler?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:01:53]: Hvis vi ser på Europa i dag, er det ikke friest mulig flyt. Et av Europas store problemer i dag er mangel på utveksling av kraft og mangel på nett. Vi har et Europa som kan ha stor produksjon av fornybar kraft sør i Europa fra sol. Å få fraktet den energien dit hvor man trenger energien, buttar mot nasjonsgrensene og mot dårlig nett, så utviklingen med å tilpasse energimarkedet, strømmettet og utvekslingskapasiteten mellom landene i Europa på en måte som gjør at man utnytter kraften på en god måte, er en kjempestor oppgave.

Norge har en annen historie, fordi vi har vannkraften, og vi har kraftoverskuddene våre, som vi skal ta vare på. Vi har siden 1960-tallet sett oss tjent med å ha en utveksling, for det ville vært en veldig dårlig idé om vi skulle vært innestengt alene med vår kraft. Hadde vi hatt for

mye, måtte vi helle kraften rett i havet. Hadde vi hatt for lite, ville vi kunne komme til å måtte stenge ned deler av økonomien.

Vi skal følge dette nøye, legge vekt på norske interesser og prioritere dem, men vi er tjent med å ha et samarbeid om energi med Europa.

Erling Sande (Sp) [11:02:58]: Det er dessverre ikkje berre på energiområdet at regjeringa bøyer hovudet sitt for Brussel og EU. Noreg betalar milliardbeløp til EU gjennom EØS-avtalen for å sikre marknadstilgang for norsk næringsliv. Nyleg varsla EU at dei vil innføre toll på norsk ferrosilisium. Trass i at Arbeidarpartiet har sett opp farten på EU-tilpassinga gjennom å innføre fleire direktiv, trass i at vi betalar store midlar, og trass i at vi eksporterer meir av energien til EU, straffar EU Noreg gjennom ekstra toll. Regjeringa nøyer seg med å protestere, men vil ikkje innføre mottiltak for å vise at Noreg ikkje godtek denne behandlinga.

Spørsmålet er: Finst det ingen grenser for kva Arbeidarparti-regjeringa vil godta for å blidgjere Brussel sjølv om det rammar norske interesser?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:03:53]: Det var en litt uvant tilnærming fra representanten Sande. Jeg trodde det var partilederen hans som stod her nå og snakket om EU og Norge som bøyer hodet for EU. Det er jo ikke slik.

Bildet han tegner, er at Norge innfører EU-regler til tross for at vi selger energi til dem. Vi innfører indre markedsregler innenfor EØS-avtalen, for det er i vår interesse. Det er ikke en betaling for at vi har et forhold til Europa. Vi har et enhetlig marked. Det er jo derfor vi har protestert på ferro-tiltaket fra EU, fordi vi mener det bryter med at det er et enhetlig marked.

Vi har gjort vårt syn veldig klart. De har klart fått det med seg. Nå får vi sammen med industrien vurdere konsekvensene av de tiltakene de har innført. Vi skal hver tredje måned vurdere hva konsekvensene av dem er. Når jeg lytter til industrien, lytter til fagbevegelsen og de ansatte, er det ingen som ber oss gjøre det Senterpartiet sier, innføre mottiltak mot EU. Da vil vi komme inn i en sirkel av mottiltak mot mottiltak. Det blir Norge rammet av. Nei, vi må løse dette og forhindre at det kommer på andre områder. Det er det regjeringen jobber med.

Presidenten [11:05:01]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [11:05:08]: På lørdag var det noen som sa at verdens beste statsbudsjett var lagt fram. Nå er verdens beste budsjett blitt enda bedre. Vi har hatt intense uker med forhandlinger. Nå kan vi pus-te lettet ut og etter hvert også sove ut. Ikke minst: Gode

nyheter er bare gode så lenge de er sanne, og et statsbudsjett trenger flertall for å kunne levere politikk i folks liv. Det har vi jobbet hardt og konstruktivt for å få på plass. Jeg har lyst til å si takk og gratulerer med det. Behovet for flertall var også en viktig grunn til at vi valgte å si at vi trengte å forhandle videre til vi var i mål sammen. Det er vi nå.

Det er veldig bra for miljøet, for nå er regjeringen forpliktet til å komme med nye grep for å sikre at man kutter og ikke øker utslippene. Vi får på plass norgespris på solkraft, et viktig løft for næringen, og vi sikrer at industrien får drahjelp til å kutte utslipp og styrke konkurransekraft. På natur har vi en milliard til skogvern og helt stopp i mineralutvinning på havbunnen. Det er store seire for miljøet.

Det er også store endringer for folk i budsjettet. Vi har i natt fått styrket reguleringen av studiestøtten. Den skal fortsette å øke. Det skal også borteboerstipendet, som er viktig. Det vet jeg, for jeg prøvde å leve på det selv da jeg gikk på videregående og måtte jobbe på bygdekinoen ved siden av skolen.

Vi får forbedringer i bostøtte, og det betyr noe sammen med økningen i barnetrygd, mer folk på plass i velferden, og at det skal være mulig å jobbe mer ved siden av å være uføretrygdet, uten å tape på det. Det er veldig gledelige endringer.

Jeg lurer på om også statsministeren ser at endringene har gjort budsjettet enda bedre nå.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:07:12]: Det er jo det gamle sitatet om at et godt budsjett er blitt bedre. Hvorvidt det er verdens beste budsjett – jeg vet ikke hvilken konkurranse vi stiller opp i der, men vi kan jo godt si det, siden vi er fornøyde med landet vårt.

Jeg er av den tro at når man jobber sammen, blir det stort sett bedre. Jeg har erfart med representanten gjennom fire år at alle de budsjettene vi laget med SV, ble bedre – litt på grunn av oss, det skal jeg si, men også veldig mye på grunn av at SV kom inn med nye ideer, nye erfaringer og nye innspill. Nå er det to partier til som har kommet med, med sine erfaringer. Jeg gir stor anerkjennelse til Rødt og MDG, som for første gang er med på en sånn øvelse. Da blir budsjettet bedre.

Opplistingen representanten kom med her, gir god mening. En del av dette lå jo i budsjettet fullt og helt. Det lå en del kimer der, som vi nå bygger videre på.

Det er en debatt som kan komme – hvis jeg får lov til å ta det med SV. Det blir sagt at Arbeiderpartiet noen ganger har tatt til egen inntekt eller markedsført løsnings SV hadde ansvaret for. Jeg ser det ikke helt slik, for det vi blir enige om i et budsjett, står vi sammen om. Da kan vi godt si at det er noen områder hvor vi er uenige. Jeg personlig mener at vi burde kunne starte med å ut-

forske mineraler på havbunnen, men jeg så at det var viktig for SV, og det ble altså ikke et tiltak.

Det vi gjør sammen av positive ting – f.eks. når vi setter ned barnehageprisen – er ikke noe ett parti gjør alene. Vi gjør det sammen. Mye av det representanten leste opp nå, kommer jeg til å være stolt av å reise rundt med. Jeg har fått mange tilbakemeldinger fra dem som er opptatt av skogvern, biologisk mangfold, dyreliv, rødlistede arter og betydningen av det. Jeg har selv vært med på å åpne områder hvor vi verner skog. Det er positivt, så det skal vi stå sammen om.

La meg bare bruke ett poeng: Jeg har ikke vært i en situasjon hvor jeg trengte borteboerstipend, men jeg har møtt mange som er det. For mange er det helt avgjørende for å klare seg økonomisk gjennom en skoletilværelse, og hvis de ikke har det, blir det mye mer sårbart å kunne gjennomføre f.eks. videregående skole.

Kirsti Bergstø (SV) [11:09:16]: Jeg tror «jobbe sammen» er et veldig godt stikkord for framtiden, for det er sammen vi er på vårt beste – når vi både vil hverandre vel, gjør hverandre gode og finner fram det beste i hverandre. Selv om dette budsjettet er veldig godt – jeg er skikkelig stolt, og jeg er veldig fornøyd – tror jeg at arbeidet for å få det på plass kunne vært bedre. Det bærer preg av at det er fem partier som ikke har jobbet sammen før på den måten, og som trenger å bli bedre kjent, finne formen for lagbygging. Derfor tok jeg i natt, litt over to, initiativ til å dra på hyttetur sammen.

Vi har hørt at regjeringen ikke ønsker noen form for samarbeidsavtale med andre partier, men det skal jo ikke hindre et tettere samarbeid. Derfor lurer jeg på om Arbeiderparti-lederen, statsministeren, vil ta ansvaret for det. Vi i SV kan være fleksible på hvordan vi gjør det, og gjerne på statsministerens vis, med enten yoga, jogging eller Jägermeister – eller hyttetur.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:10:19]: Jeg synes nå tross alt at vi etter en runde som dette alltid skal sette oss ned og oppsummere. Vi kommer til å gjøre det i Arbeiderpartiet, og vi kommer til å gjøre det med våre budsjettpartnere – se om det er erfaringer her i hvordan vi har jobbet. Jeg er sikker på at finanskomiteens leder og hennes kolleger tenker sånn. Jeg synes egentlig det står stor respekt av det arbeidet som ble gjort her. Vi var opptatt av at vi måtte holde fristen på søndag. Da betød det at vi hadde noen uløste oppgaver. De løste vi mandag og tirsdag. Det mener jeg er veldig bra.

Vi kommer til å være åpne for dette og ta initiativ til at vi nå jobber sammen for å se hvordan vi skal møte lignende korsveier. Vi har i en fireårsperiode åtte budsjettreff. Det er budsjettet, og det er det reviderte. Jeg tror alle som har vært med på denne øvelsen og har sovet lite, ser at det kan være noe vi kan knipe inn på slik at vi

får brukt tiden vår mest mulig effektivt. Om ikke hytetetur – det kan vi snakke om i andre sammenhenger – skal vi finne måter å ta den oppsummeringen på.

Kirsti Bergstø (SV) [11:11:20]: Det vi ønsket, var et flertallsbudsjett. Derfor mener vi det også var det ansvarlige å lande på, ikke nye mindretallsforslag. Nå er vi der, og vi har flertall.

En ting vi skal jobbe sammen om nå, og som jeg gleder meg veldig til, er å få på plass tannhelsereformen, som skal hjelpe alle de over 300 000 menneskene i dette landet som faktisk ikke har råd til å gå til tannlegen, og som skal gjøre at munnen vår fullt ut regnes som en del av kroppen. Vi vet at hvordan helsen i munnen vår er, påvirker resten av helsen og livskvaliteten vår. Jeg får utrolig mange meldinger – nesten daglig – fra folk som enten har fått utrolig høye regninger, eller ikke har råd til å gå til tannlegen og har store belastninger ved det.

Da lurer jeg på om statsministeren gleder seg like mye som meg til å få på plass en tannhelsereform som gjør at det ikke skal koste mer å gå til tannlegen enn til fastlegen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:12:20]: Når jeg hører representanten, tror jeg jeg skal være ærlig og si at det nesten ikke er mulig å glede seg like mye som henne til det. Det jeg liker veldig godt med det opplegget vi har nå, er at det er en veldig grundig framgangsmåte. Vi bygger på NOU 2024: 18 En universell tannhelsetjeneste – med vekt på å redusere geografiske, sosiale og økonomiske forskjeller, og gradvis utvide det offentlige ansvaret for tannhelsetjenester. Det er noe Arbeiderpartiet liker: å gjøre det gradvis, skritt for skritt. I denne budsjettenigheten ligger det etter min mening et veldig godt opplegg for å gjøre dette gradvis.

Jeg er helt enig med det representanten sier om de sårbare gruppene som virkelig har problemer grunnet dårlig tannhelse og dyr tannpleie. Dette er vi enige om, her er det ikke en konfliktsak, så her gjelder det nå å gå skritt for skritt. Dette har god omtale i budsjettenigheten, og vi har også bevilget noe ekstra penger for å komme i gang. Det gjelder å videreføre det i årene som kommer.

Kirsti Bergstø (SV) [11:13:24]: Vi ser at både utvalg og arbeid SV har satt i gang, finner løsninger, både tannhelsereform og omstillingsutvalg. Jeg er glad for at de sporene vi har satt sammen, også er løsninger videre.

Statsministeren nevner sårbare grupper. Da er det fint å tenke på at det snart er jul, og at det er en nydelig tid, men også en tøff tid for ganske mange. Derfor er jeg glad for at vi klarte å lande en slags julegave i natt til veldig mange av dem som har det ordentlig tøft, og som trenger frivilligheten – organisasjoner som står på natt

og dag for at de skal få mat, et trygt sted å sove og kanskje noen som kan lytte når man trenger det. Vi har fått på plass 45 mill. kr til Blå Kors, Frelsesarmeen, Kirkens Bymisjon, Røde Kors og Matsentralen. Det er penger som kommer til å nå fram direkte til dem som trenger det aller mest. Jeg lurer på om statsministeren er glad for den julehilsenen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:14:27]: Jeg er veldig glad for det. Jeg har pleid å delta på Røde Kors' markering rett før jul, på årets mørkeste dag. Jeg har bakgrunn fra Røde Kors selv og vet hvilket arbeid det er.

Representanten Astrup hadde en generell kommentar om at de pengene som kommer nå, ikke kan bli brukt opp i år, så dette er å kaste penger inn, men de pengene representanten viser til her, kommer virkelig til å utgjøre noe. Jeg synes det har vært en ganske god tradisjon i norsk politikk at man har gjort sånne ting før jul.

Disse organisasjonene er høyt verdsatt i samfunnet vårt. De er på mange måter velferdssamfunnets sporhunder, de vet hvor det er mangler mellom det vi har, så det mener jeg er et veldig riktig tiltak, og det har vi nå tatt oss råd til. Det er et godt uttrykk for denne budsjettavtalen.

Presidenten [11:15:06]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:15:17]: Jeg lover å komme sterkere tilbake med kritiske spørsmål til regjeringen. Jeg har mange på lur om mange tema, men akkurat i dag blir dette litt jukse spørretime, for jeg mener det trengs å snakkes litt om de gode resultatene som ligger i budsjettforliket. De siste dagene har det vært mange journalister som har brukt mye tid på å vente på at vi går på do eller tar oss en kopp kaffe. Det er spennende, det, men det er jo politikken som er viktig, og de konsekvensene det faktisk har for folk at fem partier nå har blitt enige om et budsjett.

For Rødts del vil jeg også benytte anledningen til å takke de andre parlamentariske lederne, de andre finanspolitiske talspersonene. Jeg takker så klart statsministeren, men jeg takker kanskje statsministeren mest for at han har to veldig dyktige damer i Arbeiderpartiet her på Stortinget – Tuva Moflag og Tonje Brenna – som har gjort en stor innsats for å dra dette i land.

For Rødts del er det historisk at vi har vært med på å behandle et budsjett som ikke bare er et alternativt budsjett. Det har jeg kost meg med å lage i åtte år, og det er morsomt, men det er veldig mye bedre å kunne se at det man vedtar, faktisk blir virkelighet.

Det er mange ting jeg kunne valgt å trekke fram og skryte av – tannhelse, at uføre får beholde mer av inntekten sin, at vi fryser egenandelstaket på helse, øker be-

manningen og prisjusterer barnetrygden – men jeg har lyst til å spørre statsministeren litt om kommuneøkonomi. Her legger vi 3 mrd. kr på bordet til kommunene. Det er kjempebra, men vi har kommuner som er styrt av høyresiden, og som man kan frykte at velger å bruke de pengene på å kutte i eiendomsskatten eller annet.

Dette blir et litt sånn ønskespørsmål til statsministeren: Hva håper man disse pengene brukes på, og har statsministeren vært i kontakt med noen av sine egne ordførere eller folkevalgte om hva man faktisk ser at trengs der ute i kommunene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:17:11]: Takk også for samarbeidet! Vi hadde en heftig finansdebatt en gang som varte til langt på natt, hvor jeg i debatten dagen etter takket Siv Jensen for i natt. Det sitatet vakte stor oppmerksomhet. Representanten og jeg var ikke på samme sted akkurat disse nattetimene, men jeg takker henne likevel.

Jeg er enig i at jeg har to dyktige damer – jeg har faktisk flere enn to, men særlig de to som er nevnt her, har gjort en fantastisk jobb. Jeg tror også de vil være enig i at de ikke kunne gjort den jobben alene. Det har vært et samarbeid her som vi skal bygge videre på.

Kommuneøkonomi er et litt anonymt ord i den norske politiske håndboken. Det er når man går inn i det, at man ser hvor viktig det er. Der ligger veldig mange av løsningene, og der ligger mange av utfordringene.

En av kommuneøkonomiens største utfordringer i dag er renter. Kommunene betaler renter, og hvis renten går ned, betyr det krone for krone mer å bruke på viktige formål i kommunene. Det å jobbe med at vi får en kommuneøkonomi som er god, at det er nok frie inntekter, at det er reduserte bindinger på de pengene som bevilges, så man kan prioritere – fordi f.eks. Utsira og Oslo er to veldig ulike kommuner – er en utvikling vi må forfølge.

Det er klart at vi vil at de pengene nå skal gå til å svare på de behovene vi møter der ute. Det ene er å få kommunebudsjettene til å gå opp på en god måte. Nå er det tegn til bedring sånn i helheten, men det er en krevende situasjon for mange, og jeg hører fra mine partikolleger der ute hvor brutalt det kan være.

Representanten og jeg er helt enige: Når det handler om å løse velferdsoppgaver, er ikke det å få økt kommuneøkonomi som så går til å redusere eiendomsskatten – eller som går til å gjøre det, samtidig som man kutter i andre viktige velferdsoppgaver – den politikken vi ønsker, eller den politikken vi støtter. Vi håper at disse bevilgningene, pluss en del annet vi har gjort i dette budsjettet som også kommer til kommunene, skal kunne møte folks hverdag og gjøre den enklere og tryggere.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:19:11]: Det er ofte det som er litt av problemet med kommuneøkonomi,

føler jeg, som parti f.eks. i budsjettforhandlinger å tenke at vi nå skal kjempe for et så abstrakt og litt tørt begrep som kommuneøkonomi. Jeg er veldig glad for at vi har fått det til i denne runden, og jeg tror det også har vært en bevisstgjøring i folks hjerter og sinn om hva kommuneøkonomi egentlig betyr, når man ser at det begynner å gå ganske hardt ut over veldig nære og viktige velferdstjenester.

Det er ikke til å komme utenom at kommunene bestemmer selv. Det er Rødt veldig for, så sånn sett kan Rødt nå ha gitt penger som egentlig går til noe høyresiden vil, men slik er lokaldemokratiet, og det slår vi ring rundt.

Jeg må prøve å komme til et spørsmål her – et lite idéspørsmål til statsministeren: Hvordan skal vi vinne kommunevalget om to år? Da kunne vi vært sikre på at alle disse pengene går til de virkelige velferdstjenestene rundt i kommunene.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:20:11]: Er det parlamentarisk å stille et sånt spørsmål? Å spå om kommunevalget om to år – jeg tror det kommer til å bli det kommunevalg skal være. Det skal være nært, det skal handle om den kommunen. Det blir vel som vanlig en kombinasjon av rikspolitiske temaer som slår inn i hverdagen i kommunen, og det kommunen har erfart.

Jeg håper jo at vi klarer å få til godt arbeid, at vi bruker ressursene godt i kommunene. Det vi gjør nå på helse, med en gjennomgang av sammenhengen mellom spesialisthelsetjenesten og sykehusene som staten eier, og det som skjer i kommunen, er helt nødvendig. Mange av de utfordringene pleietrengende møter i kommunen, ligger i krysset mellom det som i dag på mange områder ikke fungerer som det skal. En kommunekommisjon som skal ta ned detaljstyringen av kommunene, gi dem mer ressurser til å velge selv, at vi klarer å vise resultater på det, og ordførere og kommunepolitikere som kan vise resultater for innbyggerne – det må bli det viktigste ved det valget.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:21:12]: Det er kanskje ikke et parlamentarisk spørsmål, men jeg synes det er et godt spørsmål. Jeg tror jeg har en slags del av svaret også. Vi er fem partier som nå har gått til valg på en del fellesting. Å få ned forskjellene og styrke velferden samt en rettferdig miljøpolitikk som funker for folk i hele landet, er ting vi er enige om. Vi ser at budsjettforhandlinger av og til kan bli litt hardt. Det handler mye om det man er uenige om. Min og Rødts tanke er: Hvis vi klarer å samles om noen av de positive prosjektene, hvis vi klarer å tenke at det ikke bare er hvert halvår vi

skal sitte og krangle, men at vi har noen litt langsiktige mål, slik vi nå har med tannhelsereformen, med månedskortet som også er lagt opp som noe langsiktig, kan vi bidra til at ikke partiene, men fellesskap og velferd står sterkere rundt i landet også til neste valg. Det er en oppfordring og et ønske til statsministeren: å ta det signalet jeg føler disse budsjettforhandlingene kanskje har vært, at vi trenger å snakke sammen ikke bare når klokken tikker, og det begynner å bli natt rundt oss.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:22:16]: Representanten kjenner mitt syn på det med samarbeidsavtale. Basert på erfaringer fra andre land tror jeg ikke det er et så effektivt system, for det binder der vi er i dag. Jeg er likevel veldig enig i det representanten nå sier om at det i dette budsjettet blir oppmerksomhet rundt der det har vært ulike interesser, avveininger og kompromisser. Det er jo et stort fundament vi har felles, og det er derfor jeg egentlig har hatt tro på at disse forhandlingene skulle lede fram.

De fem partiene med sine forskjeller – det ville være rart om vi var enige om alt – har en veldig grunnleggende felles holdning til velferd, utvikling og aktivitet i hele landet, til å redusere forskjeller og gi muligheter, til å ha dette gode partnerskapet mellom det offentlige og private, osv. – og budsjettet er stappfullt av det.

Jeg er helt enig i at det her også ligger utviklingsspor: kommisjonen vi skal ha om omstilling, det vi har på tannhelse, det vi har på videre utvikling av barnehagene våre, som kapasitet og bemanning. Det er virkelig spor å jobbe etter som ikke er fra halvår til halvår, men et langsiktig spor som sier noe om prosjektet for dette fellesskapet

Presidenten [11:23:15]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [11:23:30]: Gratulerer så mye til statsministeren med å ha fått med seg Stortinget på et historisk grønt og solidarisk budsjett. Det er historisk både på grunn av summene vi flytter på, og den enigheten som ligger der, og på grunn av partene som er med på det, noe som er et vanskelig prosjekt.

Vi i Miljøpartiet De Grønne, som opplever et stort ansvar på vegne av våre velgere, men også på vegne av alle andre der ute som kjenner klimakrisen ordentlig på kroppen og opplever natursorg ordentlig på kroppen, har følt et stort ansvar for å være med og bidra til at dette budsjettet tas i den aller grønneste retningen det kan tas, med den statsministeren vi har i dag, og med de flertallene som finnes.

Det er nytt for oss at vi er med på å framforhandle det, men det er ikke nytt at vi har ønsket det. Statsministeren og jeg hadde en rusletur i Nordmarka etter val-

get i 2021. Det ble ikke så veldig mye interessant politisk musikk ut av det den gangen, litt på grunn av hvordan Stortinget ble satt sammen, men nå er vi altså der, og nå begynner det å svinge.

Nå har vi fått til billigere og bedre kollektiv, landsdekkende norgeskort fra 2027, 100 kr billigere månedskort for de fylkeskommunene som kommer til å søke på ordningen, og mer penger for å unngå rutekutt og styrke busstilbudet. Det er et historisk skifte i oljepolitikken – det har vi snakket mye om i spørretimen til nå. Jeg vil også legge til at vi nå får en minstepris på strøm fra solceller, noe som gjør at vi kan få opp igjen aktiviteten i solcellebransjen, som har ligget veldig nede etter at norgespris kom.

Vi tar mye mer vare på natur. Det er historisk at det i en budsjettforhandling flyttes 1 mrd. kr til skogvern innenfor nysalderingen, og det er fantastisk, for der er det lange køer, og det vil øke oppslutningen og tilliten til hele skogvernordningen.

Vi må ut av en dynamikk der bitte små partier – nå har vi blitt litt større, så det må jeg trekke tilbake – der mindre partier i Stortinget er nødt til å hjelpe regjeringen med å følge egne klimaforpliktelser, egne forpliktelser til å stanse tap av natur. Hvordan vil vi se at det blir annerledes framover, og at regjeringen selv sørger for at klimaregnskapet går opp under forhandlingene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:25:41]: Jeg synes det er gode påpekninger av det vi har gjort på disse områdene, og at budsjettet styrkes i en grønn retning, er jeg enig i. Jeg er ikke enig i at vi ikke har vært opptatt av å møte klimakrisen, å ta vare på natur og arealplanlegging. Det er vi, og vi har lagt fram mye politikk på klimaområdet – politikk hjemme, politikk ute – og på natur, bl.a. et stort grep overfor kommunene nå for å styrke deres evne til å ta gode beslutninger med hensyn til areal.

Det er ikke sånn at vi er avhengig av hjelp fra de mindre partiene som kaller seg klima- og miljøpartier. Jeg mener Arbeiderpartiet også er et klima- og miljøparti. Vi må tilbake til det at når vi jobber sammen, får vi inn nye ideer. Vi skal stå for noe sammen på en måte vi kan forsvare. Det betyr at representanten også må stå for en del områder her, sikkert noen hun er uenig i, men også at Miljøpartiet De Grønne er med på et opplegg vi har lagt fram, som de kanskje synes er bra på ulike områder. Det er kombinasjonen av å jobbe godt sammen.

Som det er sagt fra flere representanter her nå: I månedene som kommer, skal vi bruke tid på å fordype oss i erfaringen vi har fra dette budsjettet, i måten vi jobber med saker på her i salen, saker i komiteene, saker regjeringen legger fram, slik at vi bygger opp om budsjettet og kan bli godt rustet til de neste møtene.

Une Bastholm (MDG) [11:27:05]: Det er jo staten Norge, og på vegne av Norge regjeringen, som har inngått en forpliktende klimaavtale. Parisavtalen er juridisk forpliktende. Det er ikke naturavtalen, så vi kan snakke om naturavtalen en annen gang.

Hvis vi tar de juridiske forpliktelsene i Parisavtalen først: Det er en dynamikk nå i forhandlingene om budsjett. Det har det vært i veldig mange år: Ett parti kan få et gjennomslag som øker utslippene, og da er det opp til et annet parti å prøve å få dem ned igjen, ellers øker utslippene. Jeg mener at en ordning statsministeren bør begynne å vurdere, er at akkurat som man er opptatt av at pengeregnskapet skal gå i hop for staten Norge, må klimaregnskapet gå i hop. Hvis et parti får gjennomslag for noe som øker utslippene i en forhandling, må også forhandlingene få et spor hvor man sørger for at klimaregnskapet går i hop. Da er det ikke bare et annet parti som skal ha gjennom den seieren, men regjeringspartiet må ta ansvar for at klimabanken man selv har forpliktet seg til, blir overholdt. Er det noe statsministeren kan være åpen for?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:28:11]: Vi er opptatt av at vi skal få utslippene ned, og de har gått ned med 13 pst. siden 2020. Jeg mener de nå er på vei ned. Så har vi i dette budsjettet blitt enige om at hvis veibruksavgiften fører til økte utslipp, skal vi i revidert peke på tiltak som kan få dem ned igjen.

Det at utslippene går ned, er vanskelig helt presist å bestemme budsjett for budsjett, for grunnene til at de går ned nå, er jo teknologiinvesteringer, effektivisering, produktivitet som kan ligge et stykke tilbake i tid, og som får effekt nå når vi går videre. Jeg er likevel fullt enig i at vi med alt det vi nå har i dette budsjettet av ordninger, mål og tiltak, har et godt utgangspunkt for å følge det, se hva som virker, hva som kan være effektivt å gjøre mer av, og hva vi kanskje kan gjøre mindre av.

Une Bastholm (MDG) [11:28:59]: Det er jo sånn at hvis budsjettet man vedtar, bidrar til å øke utslippene, må regjeringen ta igjen det på en annen måte. Nå har regjeringen i økende grad åpnet for kjøp av internasjonale kvoter og setter også av penger til det i budsjettet. Jeg frykter at man egentlig bare øker andelen av klimaforpliktelsen Norge oppnår som tas med internasjonale kvoter, hvis vi fortsetter på den måten i fire år. Det er ikke Miljøpartiet De Grønne interessert i å være med på.

Det samme skjer egentlig på areal. Selv om det er færre internasjonalt forpliktende ordninger der, har regjeringen også forpliktet seg til å stanse naturtapet og føre en aktiv politikk for f.eks. å ha en mer arealgjerrig forvaltning.

Areal har vært et vanskelig tema i forhandlingene, for MDG og Senterpartiet står langt unna hverandre her.

Jeg er nysgjerrig på om statsministeren har noen nye planer for arealpolitikken i Norge som kan hindre nedbygging av norsk natur.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:30:02]: Jeg har bare lyst til å si at jeg tror MDG og Arbeiderpartiet har ulikt syn på det med kjøp av internasjonale kvoter. Det er et område hvor vi er uenige. Arbeiderpartiet mener at det ligger i avtaleverket at det å kjøpe kvoter kan utnyttes som en del av løsningen. Vi vil ha kutt hjemme som gjør norsk næringsliv omstillingsdyktig og effektivt. Vi har en samhandling med EU, både på den kvotepliktige sektoren og på tiltak og kvoter, og vi kan altså etter artikkel 6 kjøpe kvoter inn i de internasjonale. Vi bidrar stort internasjonalt, f.eks. på regnskogsatsing.

Jeg tror at det er den linjen vi kommer til å ligge på. Vi utarbeider imidlertid forslag i statsbudsjettet til nye ideer, nye tiltak, som kan være en mer effektiv måte å få utslippene ned på. Jeg er sikker på at denne budsjett-enigheten hvor også Miljøpartiet De Grønne er tett med, og skal være med på oppfølgingen, vil bidra til det.

Presidenten [11:30:59]: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:31:04]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:31:06]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmålene 13, 14 og 15, fra henholdsvis representantene Mats Henriksen, Anne Kristine Linnestad og Bård Hoksrud til samferdselsministeren, vil bli besvart av kommunal- og distriktsministeren på vegne av samferdselsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 31, fra representanten Tor André Johnsen til landbruks- og matministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra helse- og omsorgsministeren flyttes og besvares spørsmålet etter spørsmål 9, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 1

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:31:27]: Nå har vi nettopp hørt en utrolig stor hyllest av et budsjett Fremskrittspartiet mener rett og slett er elendig for gamle og syke i dette landet. Spørsmålet mitt er:

«Fremskrittspartiet er opptatt av at folk får nødvendig helsehjelp så raskt som mulig. Oktobertallene fra

Folkehelseinstituttet viser at ventetidene nå er på om lag 2019-nivå. For landet som helhet er ventetiden 62 dager for påbegynt helsehjelp, noe som er 17 dager kortere enn for oktober 2024. Samtidig er det stadig flere pasienter som blir avvist av spesialisthelsetjenesten.

Hvordan forklarer statsråden at ventetidene går ned, samtidig som flere pasienter blir avvist av spesialisthelsetjenesten?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:32:13]: Takk for spørsmålet.

Det er viktig at folk får helsehjelp raskere, og det er grunnen til at vi satte i gang Ventetidsløftet for halvannet år siden, sammen med Legeforeningen, Fagforbundet, Norsk Sykepleierforbund, Psykologforeningen, Delta og arbeidsgiverorganisasjonene i både offentlig, privat og ideell sektor, sammen med sykehusene. Det er også grunnen til at vi i samarbeid har klart å få ned ventetidene med 17 dager sammenlignet med for ett år siden. For femte måned på rad har vi om lag samme ventetider som eller lavere ventetider enn førpandemiåret 2019, og helsekøene er redusert med over 40 000 pasienter.

Dette er positivt for pasientene. Så har jeg sagt flere ganger fra denne talerstolen at det ikke betyr at dette arbeidet er ferdig, snarere tvert imot, det fortsetter med uforminsket styrke, for det er fortsatt for mange pasienter som venter for lenge. Ventetidene skal fortsatt betydelig ned, men det at vi nå har klart å snu denne trenden, takket være fremragende innsats fra fagfolkene våre og lederne rundt om i hele Sykehus-Norge, både i offentlig og i privat regi, mener jeg vi skal ta med oss som et positivt resultat som kan gi inspirasjon til veien videre.

Det er viktig at vi bruker helsepersonellet vårt effektivt, og det er et viktig prinsipp at pasienter skal behandles på rett sted og til rett tid. Hvis pasienter som henvises til spesialisthelsetjenesten, blir vurdert til at de ikke skal ha behandling i spesialisthelsetjenesten etter å ha blitt vurdert av spesialister og overleger der, er det viktig at de da heller blir anbefalt behandling et annet sted. Her må vi stole på fagfolkene våre. Rettighetsvurdering av pasienter er et medisinskfaglig spørsmål, det er ikke et politisk spørsmål. Vi har tillit til at fagfolkene våre gjør gode og grundige vurderinger av disse henvisningene, og det viser også internrevisjonen i de regionale helseforetakene.

Det er slik at pasienter som blir henvist til spesialisthelsetjenesten, likevel kan ha behov for god hjelp og oppfølging, f.eks. i helsetjenesten gjennom primærhelsetjenesten, gjennom allmennlegetjenesten og gjennom ulike former for lavterskeltilbud. Derfor er det veldig viktig at vi styrker samhandlingen mellom kommu-

nehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, slik at det er færre som blir kasteballer. Da vil også færre bli avvist.

Dette er en veldig viktig del av det helsereformutvalget jobber med nå. Det er også en veldig viktig del av Prosjekt X, der regjeringen jobber sammen med KS og en rekke innovative kommuner og sykehus om helt nye måter å organisere tjenestene på, som bl.a. skal ta tak i denne problematikken. Heller ikke her er vi i mål.

Jeg vil i tillegg til neste år gi Helsedirektoratet et oppdrag om henvisninger. Det handler nettopp om god samhandling og at vi får en god, enhetlig praksis rundt henvisninger, og at det er de riktige pasientene som henvises.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:35:13]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg vil bore litt videre i dette. I oktober 2019 ble litt over 8 000 pasienter avvist av spesialisthelsetjenesten. I oktober i år var det over 16 500 pasienter som ble avvist. Det er en ganske drastisk økning, for å si det mildt. For å ta det i prosenter: Avvisningsandelen gikk fra 5,31 pst. i 2019 til 11,17 pst. i 2025. Andelen avviste er altså mer enn doblet. Én av ti blir nå avvist hos spesialisthelsetjenesten.

Når regjeringen skryter av kortere ventetider, hvordan kan vi være sikre på at reduserte køer ikke faktisk skyldes at det blir stadig færre som slipper inn i køene i helsevesenet? Jeg ber statsråden redegjøre for det.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:36:06]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Norske sykehus har aldri behandlet flere pasienter enn nå, og det er vel egentlig svaret. Det er også en stor økning i antallet henvisninger til spesialisthelsetjenesten. Det har skjedd over år, både innenfor somatikk og innenfor psykisk helsevern – barn, unge og voksne.

Det kan være to grunner til dette. Det kan enten være at det henvises for mange til feil sted. Da må vi ta tak i dette i allmennlegetjenesten, for da er det pasienter som blir forespeilet at de skal ha en behandling i spesialisthelsetjenesten, som aldri skulle vært der – de skulle ha hatt behandling et annet sted – eller det kan være at fagfolkene i spesialisthelsetjenesten nå vurderer henvisningene på en annen måte enn før. Det siste har vi ikke noe belegg for å si. Jeg registrerer at mange fagfolk har vært ute og tatt veldig klart avstand fra den påstanden. De sier at det rett og slett ikke er riktig. De vurderer pasientene utelukkende etter hva som er best for pasientene, og hvilken behandling de skal ha. Likevel: Jeg er helt enig i at når tallene er slik de er, bør vi gå nærmere inn i dem. Jeg redegjorde i mitt første svar for hva regjeringen nå gjør av konkrete tiltak for å bedre også denne situasjonen.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:37:11]: Jeg takker nok en gang for svaret, men jeg opplever at det svaret statsråden gir, viser at han egentlig ikke tar disse rekordhøye avvisningstillene på stort nok alvor. Jeg har ikke hittil sett at han har klart å forklare dette på en god måte, selv om han gjør et hederlig forsøk nå.

På spørsmål fra representanten Bård Hoksrud i spørretimen den 29. januar i år sa statsråden at avvisningstillene ikke har noe å gjøre med Ventetidsløftet eller innføringen av helseplattformen, men at feilen heller lå hos fastlegene. Jeg hører at han modererer seg litt i dag, men det han sa den gangen, var:

«Det kan være ulike grunner til at man blir avvist. Det kan være at henvisningen var for dårlig. Det kan være at henvisningen var feil.»

Noe av dette er han inne på i svaret sitt i dag.

Har statsråden fått noen konkrete holdepunkter eller belegg som underbygger at mange flere fastleger skriver dårlige eller feilaktige henvisninger i dag enn i 2019?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:38:08]: Det er jo dette vi nå jobber med å få god oversikt over. Jeg fordeler ingen skyld, jeg bare mener at en skal være veldig forsiktig med å skape et inntrykk av at spesialisthelsetjenesten avviser pasienter som har rett til helsehjelp, på et feilaktig grunnlag, spesielt når man i enkelte sammenhenger setter det i sammenheng med at det nærmest er en slags triksing som pågår for å pynte på ventetidstill. Jeg sier ikke at representanten Eilertsen gjør det, men andre representanter har gjort det. Da sier en i realiteten at norske spesialister og overleger ikke gjør jobben sin, at de ikke ivaretar pasientrettighetene, og at de vurderer pasientene feil. Med mindre man har et klart belegg for det, mener jeg man ikke skal spre slike påstander.

Vi ser også at avvisningsandelen har økt, men det har skjedd over mange år. Vi ser ingen sammenheng med Ventetidsløftet, som har vart i halvannet år. Vi tror at noe av utfordringen er en for svak samhandling mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, noe som gjør at for mange pasienter blir kasterballer. Jeg har, som sagt, nå redegjort for de konkrete tiltakene vi gjennomfører for å bedre den situasjonen.

Spørsmål 2

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [11:39:19]: «Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det totale antall ambulansoppdrag økte med 20 pst. i perioden mellom 2012 og 2023. Antall akutte oppdrag med ambulansebil har i den samme perioden økt med 63 pst. Det viser en utvikling som tyder på et økt behov for ambulansetjenester.

Kan statsråden redegjøre for hvilke konkrete grep han vil gjøre for å styrke ambulansetjenestene i distriktene?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:46]: Takk for spørsmålet, dette er et viktig tema.

Det har vært en betydelig oppdragsvekst både i ambulansetjenesten og i landets akuttmedisinske kommunikasjonssentraler, såkalte AMK-er. I 2023 ble det registrert om lag 775 500 anrop til AMK-sentralene, og det var over 130 000 flere enn før koronapandemien. Vi ser at det er store variasjoner mellom de enkelte AMK-ene i prioritering og bruk av ambulanseressurser, som ikke kan forklares i befolkningsvekst eller sykkelighet alene.

En mulig forklaring på oppdragsveksten kan være at beslutningsverktøyet i AMK legger til rette for at for mange pasienter prioriteres høyere enn nødvendig, altså overtriagering. Det medfører flere akuttoppdrag for ambulansetjenesten. Derfor får Helsedirektoratet nå i oppdrag å innhente et kunnskapsgrunnlag for et eventuelt nytt beslutningsstøttesystem for medisinsk nødmeldetjeneste, og i neste omgang å utvikle en standardisert opplæring av AMK-operatørene. Disse to konkrete tiltakene tror vi vil legge til rette for at pasientene får en så riktig fastsetting av hastegrad som mulig, og at vi derfor også får brukt ambulanseressursene våre på en best mulig måte, til det beste for befolkningen vår.

Representanten Bentzen spør om hva jeg vil gjøre før å styrke ambulansetjenesten spesifikt i distriktene. Jeg forventer at helseforetakene legger til rette for ulike typer pasienttransport og bedre logistikk. Det mener jeg vil kunne begrense belastningen på akuttambulanse og slik styrke akuttberedskapen og responstidene. Sykehusene våre melder at det er primært i sentrale strøk at ambulansetjenesten nå har kapasitetsutfordringer.

Det viktigste tiltaket for gode akuttmedisinske tjenester er imidlertid godt samarbeid og god planlegging mellom helseforetak og kommuner. Det finnes mange gode eksempler på hvordan helseforetak og kommuner sammen finner gode løsninger for å opprettholde og videreutvikle akuttberedskapen. Vi har gitt helseforetakene i oppdrag å gjennomgå og planlegge de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus i samarbeid med kommunene, med mål om å styrke den lokale akuttberedskapen. De lovpålagte samarbeidsavtalene mellom kommuner og helseforetak om beredskap og planer for de akuttmedisinske tjenestene bør være mer konkrete enn de er i dag. De bør bl.a. si noe om tilgjengeligheten i tjenestene, inkludert responstid, som jeg vet er et tema representanten og partiet til representanten alltid har vært opptatt av og alltid kommer til å være opptatt av. Derfor får Helsedirektoratet nå i oppdrag også å revidere

veilederen for samarbeidsavtalen om beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjeden.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [11:42:36]: På Sømna i Nordland står man nå i en situasjon hvor man skal legge ned ambulansen og flytte den til Brønnøysund. I ROS-analysen i forkant av beslutningen pekes det på at sentraliseringen har ført til dårligere prehospitale tjenester og høyere responstid. Tiltaket skal ikke spare inn penger.

Det er langt fra DMS-et i Brønnøysund til Venne-sund, som ligger sør i Sømna kommune, om lag en time unna i bil. Det er om lag én og en halv time fra Brønnøysund til Tosbotnet, og responstiden blir derfor svært mye lengre. I tillegg har man pekt på at brannvesenet kan erstatte ambulansen som avbøtende tiltak for å håndtere akutte situasjoner som hjertestans. Mener statsråden at det er prinsipielt rett at brannvesenet skal måtte ta over oppgavene til det offentlige helsevesenet, og mener han det er forsvarlig å svekke responstiden på Sør-Helgeland?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:43:23]: Responstid er viktig. Kvalitet i tjenestene er viktig. At vi klarer å rekruttere nok fagpersonell, er viktig. Det aller viktigste er at pasienter og innbyggere som trenger det, får god hjelp når de trenger det. Det er veldig flott med samarbeid mellom blålysetatene, men det kan ikke erstatte det som er helsetjenestens primæroppgave, og det er å ta vare på folks helse, selvfølgelig også i akutte sammenhenger.

Helgelandssykehuset sier selv at det forslaget de har, ikke skal bidra til nedleggelse av ambulansen, men en samlokalisering av ambulansen i Brønnøy og Sømna ved DMS-et på Sør-Helgeland, hvor Sømna også har sin legevakt. Målsettingen er å lage et mer helhetlig tilbud, med god kvalitet, for befolkningen. Som representanten sa, er det begrunnet i kvalitet og beredskap, ikke økonomi, ifølge Helse nord. Det er gjennomført ROS-analyser, som viser at samlokalisering vil gi bedre ressursutnyttelse og mer effektiv fordeling av oppdrag, og bidra til en helhetlig beredskap i regionen.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [11:44:26]: Den samme ROS-analysen peker på at man ikke skal spare inn penger. Uansett: Mange i distriktene i Norge, spesielt i nord, føler at det er en stor avstand mellom hverdagen deres og det som skjer i helsevesenet. Man opplever et helsevesen som trekker seg tilbake, inn på lukkede møterom, og man føler at beslutningene tas langt unna folk et som blir berørt. Dette skjer på statsrådets vakt.

Nå er vi altså i en situasjon hvor helsevesenet skal overlate jobben sin til andre etater. Det mener jeg er helt uforståelig. På Sømna har de ikke legevakt på hverdager

etter kl. 15.30, ei heller i helgene. De har derimot mye næringsaktivitet, som meieri, havbruksnæring, transportselskap og biogassanlegg, i tillegg til å være en stor landbrukskommune.

Nå skal statsråden få en lissepasning: Vil statsråden gripe inn og sørge for at man sikrer gode prehospitale tjenester på Sør-Helgeland gjennom å bevare ambulansen på Berg og sørge for beredskapen i nord?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:45:17]: Det er mitt overordnede ansvar at vi har gode prehospitale tjenester, og så er det opp til de lokale helseforetakene, sammen med kommunene, å finne gode løsninger for hvordan denne strukturen skal se ut. Jeg har sagt det mange ganger før i denne salen og gjentar det gjerne: Jeg tror ikke vi får en bedre helsetjeneste av å flytte disse beslutningene fra distriktene og inn til Oslo. Det er ikke riktig, som representanten sier, at helsetjenesten her ikke skal ivareta grunnleggende helsebehov. Det skal den selvfølgelig gjøre.

Det kan være ulike meninger om hvor de ulike ambulansestasjonene skal være, hva som er god beredskap, og hvordan vi får utnyttet ressursene på en god måte, slik at innbyggerne våre har god kvalitet, men de beslutningene mener jeg skal tas nærmest mulig der folk bor, ikke i landets hovedstad. Slik har det vært i de årene vi har hatt denne måten å styre sykehusene på. Nå har vi satt ned et helsereformutvalg. Vi har invitert alle partiene på Stortinget med på en diskusjon om hvorvidt det er bedre måter å gjøre dette på framover, men så lenge vi har denne modellen, kommer jeg til å respektere den.

Spørsmål 3

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:46:31]: «Responstiden til ambulansen er et viktig element til de som bor lengst unna sykehusene, og i deler av Nordland opplever folk at tryggheten deres blir fratatt dem når ambulanseberedskapen svekkes og responstiden går opp. Skal vi lykkes med å få folk til å bo utenfor by og region-sentrene, så må folk føle trygghet.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre en forsvarlig ambulanseberedskap samt ivareta tryggheten til de som velger å bosette seg ute i distriktene, langt fra sykehusene?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:47:00]: Takk for nok et godt spørsmål. La meg først si at Norge har både gode og desentraliserte akuttmedisinske tjenester, og det skulle også bare mangle i et langstrakt land hvor folk skal ha trygghet i både by og land, i øst og vest og nord og sør. Innbyggerne våre skal være trygge på at de får faglig god helsehjelp ved akutt sykdom og skade.

Den akuttmedisinske beredskapen er et felles ansvar mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Det er krav om at kommunene inngår samarbeidsavtaler med helseforetak, og disse avtalene skal omfatte omforente beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjeden.

I stortingsmeldingen om allmennlegetjenesten og de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus, som Stortinget sluttet seg til før sommeren, slår vi fast at avtalene mellom kommuner og helseforetak bør være mer konkrete enn de er i dag. De bør bl.a. si noe om den samlede tilgjengeligheten til tjenestene, inkludert responstid for ambulansetjenesten. Dette er, som tidligere sagt, grunnen til at Helsedirektoratet nå får i oppdrag å revidere veileder for samarbeidsavtalen om beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjeden.

Det viktigste tiltaket for gode akuttmedisinske tjenester er å få til et godt samarbeid og planlegging mellom helseforetak og kommuner. Det gir bedre tjenester og god bruk av ressursene, og det er bra for pasientene. Her finnes det mange gode lokale eksempler på hvordan helseforetak og kommuner sammen finner gode løsninger for å opprettholde og videreutvikle kvalitet i akuttberedskapen. La meg f.eks. nevne Telemark, Lillehammer og Røros som veldig gode og innovative prosjekter.

Jeg vil også legge til at vi har gitt helseforetakene i oppdrag å gjennomgå og planlegge de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus, i samarbeid med kommunene, med mål om å styrke den lokale akuttberedskapen. Plassering av ambulansebaser må skje etter en helhetlig vurdering av lokal beredskap og slik at helseforetakene utnytter ressursene sine på en best mulig måte, til det beste for innbyggerne våre.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:49:03]: Jeg takker for svaret. 1 100 underskrifter – det er nesten hele befolkningen i Sømna, og fakkeltoget understreker alvorret når folk føler utrygghet. I Hurdalsplattformen slo daværende regjering fast at de vil sikre en god ambulansberedskap, særlig der det er langt til sykehusene. Jeg regner med at også denne regjeringen skjeler til tidligere plattform, og at man ikke har endret fokus rundt det å bo langt fra sykehusene. Responstiden i Sømna er i gjennomsnitt 11,5 minutter, og ved en eventuell flytting av ambulansen til Brønnøysund vil responstiden i Sømna kommunegrense bli 27 minutter og til ytterpunktene nesten en time, som det ble sagt tidligere. Helsedirektoratet anbefaler 20 minutter i griskrendte strøk og 12 minutter i tettbygde strøk.

Synes statsråden at løsningen det legges opp til på responstid, er i tråd med regjeringens eget mål i denne saken?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:49:56]: Jeg mener det er viktig at en i størst mulig grad følger de faglige retningslinjene. Når en ikke klarer de veiledende målene på responstid, er det absolutt noe man bør ta med seg inn i vurderingene av hvordan dette tilbudet skal organiseres framover.

I det forslaget som nå ligger på bordet, er det som sagt gjennomført ROS-analyser. Dette er ikke et tiltak som begrunnes i økonomi. Det begrunnes i beredskap, og det begrunnes i et mer helhetlig tilbud. Jeg forstår at det kan være delte meninger om hva som er rett og galt, men jeg vil gjenta at det er viktig at vi også har tillit til at de lokale helseforetakene, de regionale helseforetakene og de involverte kommunene setter seg ned sammen og forsøker å finne gode løsninger, og at de bygger en struktur som er best mulig for kvaliteten til innbyggerne, og som også gjør at vi kan rekruttere og beholde fagkompetanse – som vi dessverre mangler i Distrikts-Norge innenfor flere deler av helsesektoren.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:51:00]: Jeg takker for svaret. I et tidligere svar fra helse- og omsorgsministeren – riktignok ikke dagens minister – angående flytting av ambulansebåt fra Vega til Tjøtta, ble det svart ut slik:

«Plassering av ambulansebaser må skje etter en helhetlig vurdering av lokal beredskap og innenfor de økonomiske rammene til helseforetaket.»

I denne saken har det vært uttalt at flytting fra Sømna til Brønnøysund er nødvendig, for kapasiteten i Brønnøysund må økes. I Vefsn har man med velsignelse fra statsråden lagt ned akuttfunksjonen ved sykehuset, noe som selvfølgelig medfører at man får vesentlig større ambulansekapasitetsbegrensninger, og noe som er en del av det svaret som var opplyst tidligere, rundt at man har hatt en aktivitetsøkning i ambulansoppdrag.

Mener statsråden det er riktig at man skal tømme distriktene for ambulanser, slik at de økonomiske rammene kan holdes, eller vil statsråden ta grep overfor helseforetakene, slik at tryggheten til folk i distriktene ivaretas, f.eks. gjennom å øke rammene til helseforetakene, framfor at kapasiteten går ned?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:52:09]: Det er ingen som har foreslått eller ment at en skal tømme distriktene for ambulansetjenester. Snarere tvert imot har vi en god prehospital tjeneste og akuttberedskap i Distrikts-Norge. Derfor ligger vi høyt på overlevelse, derfor gir vi pasientene våre god behandling, og som jeg sa innledningsvis: Det skulle også bare mangle i et langstrakt land, hvor det skal være trygt å bo, uansett om man bor i en storby, eller om man bor i distriktet.

Kvalitet er det viktigste, og da er det mange hensyn: Nærhet og utrykningstid/responstid er selvfølgelig vik-

tig. Det at vi har godt utstyrte ambulansebiler, ambulansebåter og helikoptre og fly, er viktig. Det at vi klarer å triagere pasientene, sånn at vi vet hvem som er de mest akutte, og få sendt dem til det riktige stedet, og at vi har gode, robuste akuttsykehus, er viktig. Det at vi har gode, prehospitale tjenester i bredt, er viktig. Det at vi har en god allmennlegetjeneste og kommunehelsetjeneste, som jo i stort er ryggraden i distriktene, er viktig. Da kan en ikke bare se på hvor ambulansestasjoner plasseres. Da må en se på dette helhetlig, og det mener jeg lokale helsemyndigheter er best til.

Spørsmål 4

Erlend Larsen (H) [11:53:29]: «Helt siden 2021 har det vært kjent at EU strammer inn grenseverdiene for tungmetaller i matvarer. Den maksimale mengden kadmium skal reduseres fra 0,05 til 0,03 milligram per kg. Manglende informasjon har skapt usikkerhet og uro blant løkprodusenter. Kadmium er et stoff vi helst ikke vil ha i kroppen. Samtidig skal bønder ha forutsigbarhet i sitt virke. Nylig kom varselet om at reglene iverksettes allerede fra 1. juli neste år.

Hva er årsaken til at varselet kom så sent, når departementet selv har hatt fire år til å behandle saken?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:54:15]: Takk for spørsmålet.

Regelverket om forurensende stoffer i næringsmidler har vært en del av EØS-avtalen helt siden 1994. Europakommisjonen vurderer fortløpende, bl.a. på grunnlag av risikovurderinger fra Den europeiske myndigheten for næringsmiddeltrygghet, EFSA, om grenseverdiene for uønskede forbindelser i mat bør endres.

Som representanten Larsen var inne på, er kadmium et tungmetall som kan finnes i ulike mengder i alle typer mat, og det utgjør en helsefare for mennesker. For mye kadmium kan gi nyreskader, beinskjørhet og en økt risiko for å få kreft. Eksposeringen i den europeiske befolkningen er målt til å være omtrent på det samme nivået som tålegrensen for hva som er trygt, og i Norge er den vesentlig høyere for enkelte grupper. Å redusere innholdet i maten gjennom strengere grenseverdier er derfor et av tiltakene myndighetene har for å gjøre den risikoen mindre.

I 2021 kom en omfattende revisjon av grenseverdier for kadmium i en rekke næringsmidler. I tillegg til risikovurderinger er forekomstdata grunnlaget når myndighetene fastsetter slike grenseverdier, og i denne regelverksprosessen sendte Norge inn norske data for relevante vekster. Det var klart at den strengeste grenseverdien for løk kunne gi utfordringer for norske produsenter i områdene med mest kadmium i jordsmonnet.

Varsalet om når grenseverdien for løk skal gjelde fra, har ikke kommet sent. Gjennom de vanlige EØS-prosedurene skulle dette regelverket ha trådt i kraft i Norge for flere år siden. Næringen har hele tiden vært klar over utfordringene. Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har hatt dialog både på embetsnivå og på politisk nivå, også gjennom flere fysiske møter med både forskningsmiljøer og representanter for produsentene i de utsatte områdene.

Utgangspunktet har vært at det ikke kan være tillatt med et høyere nivå av et helseskadelig stoff i norske matvarer enn i europeiske, og disse diskusjonene har derfor handlet om hvordan saken kan håndteres på en fornuftig måte i Norge. Å be om en tilpasningstekst som utsetter når kravet for løk trer i kraft i Norge, ble vurdert som en oppnåelig løsning. Hensikten med dette var nettopp å gi næringen mer tid til å kartlegge kadmiuminnholdet i jorda i mer detalj i de berørte dyrkingsområdene og undersøke nærmere ulike tiltak som reduserer opptaket av kadmium fra jorda.

Erlend Larsen (H) [11:56:46]: Kadmium er absolutt et stoff vi ikke vil ha i kroppen, og jeg er absolutt ingen ambassadør for at vi skal øke mengden, men jeg er en veldig stor ambassadør for forutsigbarhet.

Statsråden sier altså at dette er noe næringen har vært klar over i flere år allerede, mens min oppfatning er at næringen overhodet ikke er klar over denne regelen, og at det nå har kommet opp som en stor overraskelse. Næringen har behov for å kjøpe inn sine råvarer, altså setteløk og settepoteter og hva de enn skal produsere neste år, nå i høst. Derfor vil det være avgjørende for dem at de har en forutsigbarhet.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Hvordan har egentlig kommunikasjonen foregått mellom departementet og deres virksomheter og landbruket, næringen og den enkelte produsent når Nationen og andre aviser skriver at dette kommer som en overraskelse på den enkelte bonde?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:57:45]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Jeg er helt sikker på at representanten også er oppatt av god folkehelse, og at det vi putter i oss, skal være trygt.

Dette regelverket er, som sagt, en del av EØS-avtalen, og det ble som vanlig sendt på høring av Mattilsynet før det ble vedtatt i EU i 2021. Det har vært avholdt møter. Det ble bl.a. avholdt et møte med næringen i april i fjor. Også da tok næringen opp at en ønsket utsettelse i Norge. Det var også diskutert andre temaer om hvordan man kunne gjøre dette på best mulig måte. Da uttalte statssekretæren i Landbruks- og matdepartementet at dette EØS-regelverket sannsynligvis ville bli innlemmet,

men en ønsket da å legge til rette for en framdrift som medfører at løk i dyrkingssesong 2024 i praksis ikke ble berørt.

Senere sendte Gartnerhallen et brev i mai 2024 og bekreftet skriftlig at regelverket ikke ble innført i gjeldende dyrkingssesong. Vi har også jobbet sammen med Europa for å utsette dette for å gi mest mulig forutsigbarhet.

Erlend Larsen (H) [11:58:48]: Mitt inntrykk er at landbruket trenger ekstra tid. Hva tenker statsråden om at de får utsatt implementeringen av regelen fram til 1. juli 2027 – et år mer enn det departementet selv foreslår?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:59:05]: Nå er dette den løsningen vi har klart å komme fram til. EU-siden har akseptert at vi har utsatt gjennomføringen av grenseverdien. Det var så langt vi mente det var mulig å komme. Jeg håper det er mulig å finne praktiske løsninger på denne problemstillingen. Jeg vet at det er gjort forskningsarbeider og andre studier som viser at det er ulike måter å dyrke på som kan redusere risikoen.

Vi ønsker mer matvareproduksjon i Norge. Det er viktig for beredskapen, og det er viktig for selvforsyningsgraden. Vi har fremragende produsenter i Norge, som vi ønsker alt godt, og som vi vil legge til rette for på best mulig måte. Jeg tror også de er enige i at det ikke er riktig at norske forbrukere skal ha i seg høyere nivåer av helseskadelige stoffer enn det andre europeere har, og at det derfor er viktig at vi følger disse reglene. Så må vi finne så gode løsninger vi kan for at næringen også går en god framtid i møte.

Spørsmål 5

Seher Aydar (R) [12:00:22]: «Befolkninga i Sømna kjemper nå for ambulansetilbudet sitt og er med rette bekymra for at responstiden vil øke betydelig. Helgelandssykehuset argumenterer bl.a. med at det er flere oppdrag i Brønnøy enn i Sømna. Det har også helse- og omsorgsministeren gjengitt tidligere. Dette er ikke et argument for å ta fra Sømna ambulansen, men for å styrke beredskapen i Brønnøy hvis den er for svak. Brannvesenet og hjemmesykepleien gjør en viktig jobb, men kan ikke erstatte ambulanse.

Er lengre responstid i en kommune med krevende værforhold forsvarlig?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:01:03]: Takk for nok et godt spørsmål.

Helse- og omsorgsdepartementet har innhentet informasjon fra Helse nord, og de opplyser at ambulanse-

tjenesten på Sør-Helgeland består av flere ressurser. Det er nå én bilambulanse lokalisert i Sømna kommune, og det er én i Brønnøy kommune. AMK Helgeland styres også i dag basert på at ressursene rutes til der hvor det er innmeldt behov, og dette innebærer en kontinuerlig beredskap som tilpasses og krysser kommunegrenser. Bilambulansen i Sømna har om lag 70 pst. av sine oppdrag i Brønnøy kommune, for å ta ett eksempel.

La meg få være tydelig på at forslaget fra Helgelands-sykehuset ikke innebærer en nedleggelse av ambulansen, men en samlokalisering av ambulansene i Brønnøy og Sømna ved DMS Sør-Helgeland. Her har Sømna allerede i dag sin legevakt. Forslaget er altså å samle legevaktfunksjonen og ambulansefunksjonene ett sted. Målsettingen med dette er å etablere en helhetlig, framtidsrettet og kvalitetsmessig god ambulansetjeneste for befolkningen på Sør-Helgeland. Som tidligere nevnt er bakgrunnen for forslaget kvalitet og beredskap, ikke økonomi, ifølge Helse nord.

Representanten Aydar viser til at endringene gir lengre responstid, og spør om det er forsvarlig. Det er et godt spørsmål. Da kan jeg vise til risiko- og sårbarhetsanalyser Helgelandssykehuset har gjennomført, som viser at samlokalisering vil gi bedre ressursutnyttelse og mer effektiv fordeling av oppdrag og bidra til en helhetlig beredskap i regionen. Dette er nok fordi AMK Helgeland som sagt styrer ressursene slik at beredskapen kontinuerlig tilpasses og krysser kommunegrensene.

Regjeringens mål er at innbyggere med akutt sykdom og skade får rask og god helsehjelp i hele landet vårt. Den akuttmedisinske beredskapen er et felles ansvar mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, og en god og tilgjengelig akuttmedisinsk tjeneste med høy kvalitet handler om å ta alle ressurser i bruk og sørge for bedre prioritering og styring. Vi står overfor store utfordringer med tanke på endringer i demografi og en økende oppdragsmengde, og derfor er det avgjørende at vi ser den akuttmedisinske kjeden i sammenheng og bruker ressursene våre best mulig. I stortingsmeldingen om allmennlegetjenesten og de akuttmedisinske tjenestene har vi, som sagt, lagt fram tiltak som skal bidra til nettopp dette, og vi har bl.a. gitt helseforetakene i oppdrag å gjennomgå og planlegge de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus i nært samarbeid med kommunene.

Seher Aydar (R) [12:03:48]: Takk for svaret.

Det kalles samlokalisering, men i realiteten er det jo en flytting fra Sømna, som reelt sett skaper lengre responstid. Det er det som er konsekvensen. Jeg tror at dette på mange måter også er et uttrykk for at det påvirker tryggheten og trygghetsfølelsen hvis noe akutt skjer og

avstandene blir enda større, i et områdene hvor avstandene til helsetilbud allerede er store – større enn f.eks. her på Østlandet.

Jeg tror at vi skal se det i sammenheng med den realiteten folk i de områdene allerede befinner seg i: Man er ikke sikker på at man rekker fram. Ser helseministeren hvorfor folk i Sømna nå er bekymret? De vet jo at ambulansen rent faktisk får lengre responstid, i et område hvor avstandene allerede er store og værforholdene er sånn som de er.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:04:49]: Jeg mener vi skal være utrolig glade for at det er så stort folkelig engasjement for helsetjenestene våre, og jeg mener at man skal ta alle signaler fra innbyggerne på alvor. Når det er mange som engasjerer seg for en sak, er det en fordel å lytte til det. Det forventer jeg også at helseforetaket gjør, og jeg forventer at helseforetaket setter seg ned sammen med kommunene og forsøker å finne så gode løsninger som mulig.

Som jeg var inne på i et tidligere svar: Her henger jo alt sammen med alt. En ting er hvor mange ambulansestasjoner, hvor mange fly, hvor mange helikoptre og hvor mange båter vi har. Det handler om hvordan vi klarer å rekruttere og beholde god kompetanse – motiverte, dyktige fagfolk – og det har vi i våre prehospitale tjenester og den akuttmedisinske kjeden. Det handler om samhandlingen mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, slik at pasienter blir sendt på riktig sted, og det handler om ny teknologi i ambulansene, som gjør at vi nå kan gjøre mer avanserte oppdrag. For eksempel er det distriktsmedisinske senteret i Brønnøy et litt avansert senter der det gjøres ting man bare kunne forestille seg for noen år siden. Det er god distriktpolitikk. Dette må altså ses i sammenheng, ikke bare med responstidene alene.

Seher Aydar (R) [12:05:56]: Det er riktig at det er flere ting som må ses i sammenheng, men problemet her nå er at befolkningen er bekymret for at de faktisk ikke får den hjelpen de trenger, fort nok. Det er en bekymring som ikke kommer ut av løse luften. Den er reell.

Tidligere sa helseministeren at målsettingen er et bedre tilbud. Problemet er at her mener helseforetaket én ting, men befolkningen er ikke enig i at de faktisk får et bedre tilbud. Da tenker jeg at det kan hende at det er befolkningen som har rett i hva som er et bra tilbud for dem. Jeg vil også bare legge til at den ROS-analysen helseministeren har vist til flere ganger, jo er omstridt, uten at jeg trenger å gå inn på det i detalj.

Spørsmålet mitt er: Er det betenkelig at befolkningen er uenig i at de får et bedre tilbud? Holder helseministeren fast på det – at det er det de får?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:06:51]: Jeg har ikke sagt at befolkningen får et bedre tilbud med denne løsningen, for det er en vurdering det lokale helseforetaket etter norsk lov skal gjøre, og de skal gjøre en vurdering i samarbeid med kommunehelsetjenesten. Da mener jeg man må ha mange perspektiver med seg. Man skal selvfølgelig lytte til innbyggerne. Man skal selvfølgelig lytte til fagfolkene. Samtidig vil jeg også advare litt mot en sånn holdning hvor man tenker at de som jobber i helseforetakene, fagfolkene som vil det beste for innbyggerne, har andre eller vikarierende motiver, eller vil noe annet som er dårligere for befolkningen. Det sa ikke representanten, men det er litt underliggende i disse debattene, og det tar jeg avstand fra. De som jobber der, er pliktoppfyllende, ærlige, oppriktige mennesker som bare vil at innbyggerne skal ha gode helsetjenester. Da må de også få kunne utrede og foreslå endringer i struktur når de mener at det samlet sett gir et best mulig tilbud til pasientene. Jeg mener som sagt at dette er beslutninger som skal fattes lokalt, ikke i landets hovedstad. Den sentraliseringen er jeg imot.

Spørsmål 6

Margret Hagerup (H) [12:08:13]: «Det kan være vanskelig for sykehusene å sikre god nok bemanning gjennom uken med dagens turnusordninger. Særlig i helgene er det lavere bemanning enn behovet tilsier.

Hvordan mener statsråden at sykehusene skal få dekket vaktene de har behov for, og slik også sikre et forsvarlig helsetilbud hele uken?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:08:34]: Takk for spørsmålet.

Det er det enkelte helseforetak som er ansvarlig for å sikre god bemanning og forsvarlig drift gjennom hele uken, innenfor rammene av arbeidsmiljøloven og tariffavtalene, naturligvis. Dette er en prioritert oppgave fra helseforetakenes side. Problemstillingen representanten her tar opp, er både vel kjent og betimelig, vil jeg si. Det er også en problematikk flere offentlige utvalg har pekt på, ikke minst sykehusenes utfordringer med å få dekket opp helgevakter og konsekvensene dette igjen får for bemanning og behov for å ha deltidsansatte, i en situasjon der vi jobber for at flere skal få heltidsstillinger.

Dette var senest et tema i helsepersonellkommissjonens NOU-rapport, Tid for handling. Der var det et flertall som oppfordret partene til å finne løsninger som støtter opp under prinsippene om virksomhetenes ansvar og myndighet. Dette flertallet mente at det var en nærliggende løsning å fastsette bestemmelser om gjennomsnittsberegning av arbeidstid og eventuelle andre

forhold som krever avtale i de sentrale tariffavtalene, slik det er gjort i andre sektorer.

Nå er vi i gang med Helsepersonellplan 2040. Dette er et arbeid som skal bidra til å rekruttere og beholde det helsepersonellet vi trenger i årene framover, øke produktiviteten, bedre ressursutnyttelsen i tjenestene våre og skape en robust helsetjeneste for framtiden. Vi ser nå – og vi har i lang tid visst – at arbeidskraftbehovene i helsetjenesten er i endring. Rekrutterings- og bemanningsutfordringene vokser seg større. Derfor mener jeg det er viktig at vi tar tverrpolitisk ansvar for å gå fra ord til handling og nå setter oss ned sammen for å definere og iverksette treffsikre tiltak som kan avhjelpe den forventede personal- og kompetansemangelen.

Viktige innsatsområder som er identifisert så langt, bl.a. etter innspill fra fagorganisasjonene og partene i arbeidslivet, er arbeidsmiljø og arbeidsvilkår, ansvars- og oppgavedeling og hensiktsmessig organisering av arbeidsprosesser, teknologi, utstyr og bygg, men også arbeidstidsordninger er nevnt. Det er også noe representanten løfter fram i dag. Her ønsker vi som sagt et bredt politisk samarbeid og et bredt forlik om en slik plan. Der mener vi det skal være stor takhøyde og rom for å løfte tiltak både på dette området og på andre områder. Derfor er jeg glad for engasjementet representanten her viser.

Vi ser tydelig at dagens arbeidstidsordninger kan gi planleggingsmessige og bemanningsmessige utfordringer i tjenestene. Det er godt at det gjøres god bruk av de ressursene som er tilgjengelige. Det fordrer nok mer fleksibilitet i årene framover, og derfor legger vi også nå opp til at det kan gjennomføres utprøvinger av alternative arbeidstidsordninger i sykehusene. Her må selvfølgelig partene involveres på en god måte.

Margret Hagerup (H) [12:11:38]: Jeg er glad for at statsråden anerkjenner problemstillingen. Det er fem utvalg som har pekt på dette, og det er et resultat av en arbeidstidsreduksjon som ble gjort tilbake i 1987, og som har blitt verre og verre etter hvert som flere kvinner er kommet ut i arbeidslivet. Én ting er at sykehusene ikke kan ha forsvarlig behandling i helgene – det er bedre å få et hjerteinfarkt mandag til fredag mellom klokken 7 og 15 – men det skaper også en arbeidsbelastning for dem som jobber på sykehusene, med en hverdag som ikke går opp, og stadige telefoner fra en sjef som skal prøve å fylle hullene og få nok bemanning. Det er slitasje på avdelingen, og det fører til en slitasje på dem som jobber i helseforetakene, noe som gjør at de kanskje forlater yrket sitt, og at vi mister viktig kompetanse.

Nå er det to år siden helsepersonellkommissjonen la fram sine anbefalinger, som statsråden viste til, så spør-

målet er: Hvor lenge mener statsråden det er greit å leve med at situasjonen er sånn statsråden beskriver? Mener statsråden det fungerer godt nok i dag?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:12:38]: Det siste spørsmålet først: Det er vanskelig å svare generelt på det, for mye fungerer jo godt, og så er det utfordringer. Nå svarte jeg for øvrig generelt på det, selv om jeg ikke skulle gjøre det.

Dette er en helt relevant problemstilling, også er det viktig at det er god prosess og forankring med partene i arbeidslivet. Den norske modellen skal virke også her. Det er nok grunnen til at helsepersonellkommissjonens flertall også var opptatt av at partene både har et ansvar og ble oppfordret til å ta et ansvar.

Det kan være aktuelt med andre tiltak, insentiver og rammebetingelser også. Dette temaet må vi også se i sammenheng med alle de andre temaene jeg her listet opp – som for øvrig ikke er en uttømmende liste, men det er i hvert fall noe av det vi mener må tas opp i en helsepersonellplan. Nå går vi fra ord til handling, for nå har vi gode analyser – fra perspektivmeldinger, fra SSB, fra helsepersonellkommissjonen. Hvis vi nå i løpet av vårsesjonen klarer å bli enige på Stortinget om en forpliktende helsepersonellplan med nye tiltak fram til 2040, mener jeg det vil være et veldig viktig ansvar å ta for å sikre bærekraft i tjenestene våre framover.

Margret Hagerup (H) [12:13:46]: Jeg var litt inne på det i forrige innlegg: Mens en venter på at en går fra ord til handling, går det på bekostning av tjenestene. Det er stor grad av overtid, det er stor grad av innleie og vakter som ikke dekkes. Jeg er helt enig i at en skal ha en god prosess, og at forankring med partene er viktig, så det er et viktig arbeid som er igangsatt, men spørsmålet blir jo: Når forventer statsråden at det skal komme en løsning på dette, etter fem utvalg? Hvilke initiativ vil statsråden ta for at det skal komme på plass, og at vi skal sikre at dette arbeidet faktisk munner ut i en bedre hverdag for dem som jobber i helsetjenesten, så vi også kan beholde dem lenger, og at de ikke forsvinner?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:14:25]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Jeg er alltid utålmodig og opptatt av at vi skal skape konkrete resultater. Det er også hele formålet med helsepersonellplanen, som flere partier på Stortinget har tatt til orde for og vært positive til, deriblant partiet Høyre. Det at vi nå, alle partiene – forhåpentligvis – kan snakke sammen om en sånn plan, er veldig positivt. Det har sterk støtte i partene i arbeidslivet at partiene på tvers av blokkene kan komme sammen. Her er det nok ikke veldig mye ideologisk og politisk uenighet. Det er helt sikkert krevende saker å diskutere, men i stort tror

jeg alle partier i denne sal er opptatt av at vi skal ha nok helsepersonell og gode arbeidsbetingelser, og at folk skal være trygge på at det er fagfolk på jobb når man trenger helsetjenester. Det ansvaret må vi ta sammen, og det er jeg sikker på at vi skal klare å få til.

Det går veldig fort til sommeren, og når målet er å få landet dette i Stortinget før sommeren, tror jeg ikke vi nå skal begynne å ta ut enkeltdeler av dette arbeidet. Det er viktig at vi har en helsepersonellplan som henger sammen, som er godt forankret, og som partene i størst mulig grad kan slutte seg til. Det er det målet vi nå jobber etter.

Spørsmål 7

Henrik Gottfries Kierulf (H) [12:15:42]: «Anbudsprosessen i Helse Midt-Norge har blitt kritisert for manglende forutsigbarhet og manglende åpenhet. Samtidig opplever viktige aktører med høy forskningsaktivitet at de får reduksjoner eller tap av avtaler. Dette gjør at det oppstår usikkerhet om hvorvidt Helse Midt-Norge har tilstrekkelig innkjøpskompetanse.

Hvordan vil statsråden forsikre seg om at Helse Midt-Norge har gjennomført en anbudsprosess som ikke bryter regelverket på vesentlige punkter, og som på beste vis ivaretar pasienthensyn, krav til kvalitet og effektiv ressursbruk?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:16:36]: Takk for spørsmålet. Helse Midt-Norge RHF startet med en ny anskaffelse av spesialiserte rehabiliteringstjenester i 2023. Det ble da gjennomført en behovsvurdering i samarbeid med fagmiljøene i helseforetakene, brukerrepresentanter og representanter fra kommuner, oppnevnt av helsefellesskapene. Denne behovsvurderingen ble ferdigstilt i januar 2024.

Etter gjennomført anbudskonkurranse rangerte man så tilbydere etter kvalitet, pris og geografi. Det var både skriftlige forhandlingsrunder og fysiske avklaringsmøter, og alle leverandørene har underveis fått tilbakemelding på tilbudene og fått mulighet til å forbedre disse. Helse Midt-Norge har opplyst at kvaliteten på tilbudene var gjennomgående høy.

Anskaffelsen er gjennomført med prosjektleder fra Sykehusinnkjøp, fagfolk fra Helse Midt-Norge og andre faglige ressurser. Det er opplyst at vurderingsarbeidet ble mer omfattende enn forutsatt, og at det ble nødvendig å innhente faglig ressurs fra annen region. Dette har bl.a. medvirket til at prosessen ble forsinket, og det ga utsettelse.

Den 21. november i år fikk 14 private og private ideelle institusjoner avtale med Helse Midt-Norge. Flere pasienter får med denne anskaffelsen tilgang til rehabi-

litering i spesialisthelsetjenesten, og flere pasienter skal få et bedre og mer helhetlig rehabiliteringsforløp.

Det har ifølge Helse Midt-Norge kommet klager på forsinkelser i prosessen og på at prosessen ikke har vært forutsigbar nok. Disse klagenes behandles nå og vil naturligvis bli besvart. En er fortsatt i «karensperioden», hvor det er mulig for eventuelt forbigåtte leverandører å stanse anbudsprosessen ved midlertidig forføyning. Ingen tilbydere har per 1. desember 2025 gjort dette eller fremmet klager for KOFA. Det foreligger, så langt jeg har blitt opplyst, ikke grunnlag for å si at anskaffelsen bryter regelverket på vesentlige punkter, slik det hevdes i spørsmålet.

Helt avslutningsvis vil jeg nevne at Helse Midt-Norge RHF har lagt vekt på å holde eksisterende avtaleparter og tilbydere godt orientert. Derfor ble det i juni i år i samråd med representanter for eksisterende avtaleparter besluttet å forlenge eksisterende avtaler til ut juli 2026, for nettopp å skape best mulig forutsigbarhet for eksisterende avtaleparter.

Henrik Gottfries Kierulf (H) [12:19:09]: Takk til statsråden for svaret. La meg understreke at det ikke er jeg som påstår at prosessen ikke er gjennomført på riktig måte. Det er aktørene som uttrykker bekymring for om det er tilfellet. Det er alvorlig dersom det stilles spørsmål ved om prosesser er gjennomført på riktig måte, noe som igjen kan bidra til å svekke tilliten til hva som vektlegges, og hvordan anskaffelser av viktige tjenester er utført. Det som er påpekt knyttet til denne anskaffelsesprosessen, er bl.a. manglende forutsigbarhet, som statsråden også påpeker, manglende gjennomsiktighet og dårlig kommunikasjon.

Mitt spørsmål er derfor: Er statsråden enig i at det er alvorlig når det stilles spørsmål ved om en prosess knyttet til så viktige tjenester er gjennomført på korrekt måte?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:20:01]: Det er selvfølgelig veldig viktig at alle anskaffelser følger norske lover og regler. Her er helseregionene forpliktet til å følge bl.a. lov om offentlige anskaffelser. De gjør innkjøp basert på faglige anbefalinger og åpne kriterier. Det er disse kriteriene som ligger til grunn for hvem som har fått avtale og ikke. Detaljer om hvilke vurderinger Helse Midt-Norge har gjort, må de selv svare på, men som sagt: Anskaffelsene gjør at flere enn i dag kan få tilbud om rehabilitering.

Det har, som sagt, kommet klager på forsinkelser i prosessen, og på at prosessen ikke har vært forutsigbar nok, og disse klagenes er da til behandling og vil bli besvart.

Det er også viktig at vi ivaretar innbyggernes behov på best mulig måte. Stortinget har også tidligere, bl.a. gjennom behandlingen av Nasjonal helse- og samhand-

lingsplan, gitt noen føringer og forventninger til arbeidet med rehabilitering og styrkingen av det feltet framover. Det forventer jeg selvfølgelig at de regionale helseforetakene lytter til.

Henrik Gottfries Kierulf (H) [12:21:06]: Jeg blir bekymret når viktige rehabiliteringstilbud av høy kvalitet, som er bygd opp gjennom mange år, står i fare for å forsvinne. Det gjelder særlig i en tid hvor rehabilitering kommer til å bli enda viktigere fordi vi lever lenger, fordi vi overlever alvorlig sykdom, og fordi vi blir kreftfrie – heldigvis – på grunn av medisinske framskritt. Vi skal ha et godt liv etter det også. Da blir rehabilitering enda viktigere for at folk skal kunne komme tilbake til arbeid, hverdag og et godt sosialt liv, og for at man skal kunne være en ressurs i samfunnet.

Deler statsråden min bekymring for at viktige tilbud nå står i fare for å forsvinne?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:21:55]: Jeg vil ikke kalle det en utfordring, for jeg mener det er grunnleggende positivt at offentlige, ideelle og private virksomheter samarbeider. Samtidig er det engang sånn at når skattebetalernes penger skal brukes, bl.a. til å kjøpe private behandlingsplasser, må man med jevne mellomrom enten legge disse avtalene ut på anbud eller på annen måte forsikre seg om at det er konkurranse i markedet, at en får best mulig kvalitet til best mulig pris, og at det er åpne og transparente prosesser.

De beløpene vi her snakker om – og dette er store beløp over tid – kan ikke gå til enkeltaktører over tid uten at det med jevne mellomrom sjekkes i markedet om det er bedre aktører. Sånn er det med konkurranse, og det mener jeg også er et riktig prinsipp. Man kan alltid vurdere om det er andre måter å inngå disse avtalene på, men nå må de regionale helseforetakene forholde seg til de reglene som er. Da er det noen aktører som får kontrakt, og noen som ikke får kontrakt. Jeg skjønner at for dem som ikke får kontrakt, er det leit og vanskelig, men sånn er det i en velfungerende økonomi som den vi har i Norge.

Spørsmål 8

Kjersti Toppe (Sp) [12:23:17]: «Ingen av dei regionale helseføretaka har i perioden 2020–2024 nådd dei rettleiande tidene for responstid for ambulansebil ved akutte hendingar. Tida det tar frå ei alvorleg hending skjer og til ein pasient får nødvendig helsehjelp, er ofte avgjerande for å unngå dødsfall, tap av leveår og funksjonsnivå eller lidning.

Er statsråden tilfreds med at ingen av dei regionale helseføretaka når dei rettleiande tidene for responstid,

eller vil han snart ta grep for å sikra lik tilgang til helsehjelp ved alvorlege hendingar?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:24:00]: Takk for spørsmålet. Responstid for ambulansetjenesten er tiden det tar fra akuttmedisinsk kommunikasjonssentral, altså AMK, varsles, til ambulanse er på hendelsesstedet. Responstid for ambulansetjenesten er en nasjonal kvalitetsindikator. Målet er at bilambulanse skal være framme på hendelsesstedet innen 12 minutter i 90 pst. av hendelsene i tettbygde strøk, og innen 25 minutter i 90 pst. av hendelsene i griskrendte områder.

Det er riktig at de regionale helseforetakene ikke når målene, og det er jeg ikke fornøyd med. Jeg forventer derfor at helseforetakene legger bedre til rette for ulike typer pasienttransport og bedre logistikk. Dette vil kunne begrense belastningen på akuttambulanse, og slik også styrke akuttberedskapen og responstidene.

Som vi har vært inne på i debatten i dag, er den akuttmedisinske beredskapen et felles ansvar mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Det er krav om at kommuner inngår samarbeidsavtaler med helseforetak, og disse avtalene skal omfatte omforrente beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjeden. I stortingsmeldingen om allmennlegetjenester og akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus slår regjeringen fast at avtalene mellom kommuner og helseforetak bør være mer konkrete enn de er i dag, og de bør bl.a. si noe om den samlede tilgjengeligheten til tjenestene, inkludert responstid for ambulansetjenesten. Derfor får Helsedirektoratet nå i oppdrag å revidere veilederen for samarbeidsavtalen om beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjeden.

Det viktigste tiltaket for gode akuttmedisinske tjenester er et godt samarbeid og planlegging mellom helseforetak og kommuner. Det finnes mange gode eksempler på hvordan helseforetak og kommuner finner gode løsninger for å opprettholde og videreutvikle akuttberedskapen, som tidligere nevnt, bl.a. i Telemark, Lillehammer og Røros. Derfor har vi gitt helseforetakene i oppdrag å gjennomgå og planlegge de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus, i samarbeid med kommunene.

Kjersti Toppe (Sp) [12:26:10]: Eg vil takka for svaret, for etter å ha høyrpt på iallfall tre andre spørsmål om ambulanserresponstid, er det første gongen eg høyrer statsråden seia at han er opptatt av at responstidsmåla skal nåast. Det tenkjer eg faktisk at ein helseminister bør seia, og ikkje berre forskyva dette ansvaret til dei regionale helseføretaka. Eg meiner at det er eit nasjonalt spørsmål som ligg til helseministeren og Stortinget dersom det er slik at ambulansetenesta i landet ikkje når

responstidsmåla, og det veit vi: Ingen av helseføretaka når dagens responstidsmål.

Svaret vi får når det gjeld betre logistikk og betre samhandling, er ikkje roande. Det er klart at når ein opplever sentralisering av ambulansetenesta i nesten alle føretak, blir det vel lengre responstid, og ikkje betre. Så igjen: Har statsråden nokon konkrete tiltak for å betra responstida i dei ulike føretaka?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:27:16]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Det er helt riktig som representanten sier, at det er viktig å understreke at det bør jobbes for å nå målet. Så vet representanten også hvor krevende dette er, for vi har tidligere hatt diskusjoner om hvorvidt vi skulle forskriftsfeste disse responstidene. La meg da bare minne om at Helsedirektoratet gjorde en vurdering av dette. For det første ville det øke kostnadene i størrelsesordenen mellom 780 mill. kr og 1,26 mrd. kr. Man kan si at det er et prioriteringsspmål, og ja, det er det naturligvis. Det ville kunne medføre at vi måtte bygge mellom 62 og 115 nye ambulansestasjoner og anskaffe mellom 96 og 147 nye ambulanserbiler, og det kanskje mest utfordrende er at det ville medføre behov for mellom 700 og 1 200 flere årsverk. Representanten vet godt at det mange steder er prekær mangel på fagkompetanse i helsetjenestene våre, og da kan man gjerne si at dette bare skal løses, men det er altså ikke så enkelt der hvor tjenestene skal leveres. Det er også en av grunnene til at dette tar tid.

Kjersti Toppe (Sp) [12:28:25]: Den utgreiinga har jo ikkje vore ute, og nokon meiner at ho er veldig overdreven når det gjeld kva kostnadane vil vere.

Det motsette, som statsråden da godtar, er at vi har ei helseteneste i Noreg som ikkje når kvalitetskravet om responstid. Eg må seia at det er ganske spesielt å høyra ein helseminister seia at det er veldig vanskeleg å sikra at alle som bur i Noreg, skal ha nokolunde same tilbod, for å få overleva ved ei akutt hending. Det tenkjer eg er ein verdi i helsetenesta vår. Når ein tar så lett på det som eg opplever at helseministeren gjer, synest eg faktisk det er veldig skuffande. Forskriftsfesting eller ikkje – vi må jo nå kvalitetsmåla, om det no er på Sømna eller i Oslo sentrum.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:29:24]: Det er veldig bra at dette har vært tema i dag. Jeg har nå gjentatte ganger svart om flere konkrete tiltak vi gjør for å bedre situasjonen. Jeg har ikke hørt så mange andre forslag fra representanten om hva vi faktisk skal gjøre. Det er der jeg mener at vi også må være litt realistiske og heller ikke skape forventninger i befolkningen om at dette er en kvikkløsløsning. Jeg sier ikke at representanten gjør det, for representanten kan helse utmerket godt og er

alltid opptatt av fakta og av at vi skal finne gode løsninger på ulike forhold. Likevel, når utfordringen mange steder er mangel på fagfolk, er ikke nødvendigvis løsningen flere forskriftskrav fra hovedstaden, mer styringstrykk til dem som faktisk skal levere helsetjenestene der ute, om det er lokale distriktssykehus, lokale helsemyndigheter eller lokale kommuner og fylkeskommuner. Da må vi faktisk heller sette oss ned sammen og se på hvordan vi kan komme så nær disse målene som mulig, på en trygg og bærekraftig måte. Da mener jeg at de tiltakene jeg har redegjort for i dag, nettopp er konkrete eksempler på hva vi nå gjør.

Spørsmål 9

Erlend Svardal Bøe (H) [12:30:43]: «Vi ser en alvorlig utvikling i sykehusene med Arbeiderpartiet i regjering. Flere sykehus sliter kraftig økonomisk, det kuttes i viktige pasienttilbud, og helsepersonell bruker mer tid på administrasjon enn pasientbehandling. Regjeringen fremstiller det som at forslaget til statsbudsjett er en styrking av sykehusene, men nesten 90 pst. av økningen er knyttet til forventet vekst i demografi.

Hvordan har det seg slik at regjeringen mener at sykehusene er styrket, mens pasienter, pårørende og ansatte opplever kutt i tjenestene?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:31:23]: Takk for spørsmålet. Ja, det er et faktum at regjeringen har sørget for å styrke sykehusøkonomien de siste årene. Det har bl.a. skjedd gjennom særskilte ekstrabevilgninger i 2024, men også gjennom økte varige bevilgninger. Når vi ser på realveksten for sykehusene korrigert for demografi, var den om lag uendret fra 2015 til 2022, altså da partiet Høyre hadde ansvaret for helsepolitikken, mens det var realvekst i bevilgningene korrigert for demografi i den stortingsperioden vi nå har bak oss. Hvis dette er en konkurranse om hvilket stortingsflertall som har bevilget mest penger til sykehusene, er det veldig enkelt å finne tall fra teknisk beregningsutvalg.

Selv om bevilgningene til sykehusene øker, er det alltid nødvendig å sikre at ressursene brukes best mulig, slik at vi får mest mulig pasientbehandling ut av de ressursene vi stiller til disposisjon for sykehusene i vår felles helsetjeneste. Vi ser nå at noen helseforetak opplever den økonomiske situasjonen som krevende, bl.a. når de har investert og skal ta i bruk nye bygg, og disse kostnadene skal fordeles utover de årene de nye byggene er i bruk.

Da må jeg også minne om at økte kapitalkostnader var en del av beslutningsgrunnlaget da prosjektene ble vurdert og senere vedtatt. Det finnes ikke gratis penger. Sykehusene våre må til enhver tid balansere mellom

drift og investeringer i henhold til det de mener er riktige prioriteringer. Dette er også noe sykehusene våre har planlagt for.

Jeg mener det er mange forhold som kan bidra til at sykehusene kan drive bedre enn i dag. Organisering, ny kunnskap, nye behandlingsmetoder, mer moderne utstyr, KI- og IKT-løsninger, nye bygg – alt dette er faktorer som kan bidra til at sykehusene kan bruke mindre tid på administrasjon, og at det blir færre tidstyver og mer tid til pasientbehandling. Det tror jeg vi begge, representanten Svardal Bøe og jeg, er opptatt av at vi må legge til rette for.

Det er viktig at de sykehusene som i dag har høye kostnader, kommer tilbake til et nivå der ressursbruken er bærekraftig og faktisk også tilpasset Stortingets bevilgning og det landets nasjonalforsamling har forutsatt. Lønnskostnadene i sykehusene utgjør om lag 60 pst. av de samlede kostnadene, og flere av tiltakene som nå diskuteres, tar sikte på å bremse bemanningsveksten – ikke å redusere bemanningen.

Jeg vil gjerne vise til at regjeringen nylig har satt ned et offentlig utvalg – helsereformutvalget – som skal utrede og foreslå ulike modeller for framtidig organisering, styring og finansiering av en sammenhengende og integrert helse- og omsorgstjeneste. Jeg har også satt i gang egne arbeidsgrupper for å redusere tidstyver. Vi flytter nå mer ressurser fra sentral helseforvaltning og helsebyråkrati over i førstelinjen.

Jeg er veldig glad for at norske sykehus leverer så gode resultater. Vi har aldri behandlet flere pasienter enn nå. Ventetidene har gått drastisk ned det siste halvannet året. Vi gjennomfører stadig nye medisinske gjennombrudd. Folk lever lenger. Vi behandler sykdommer bedre. Overlevelsestallene går opp innenfor en rekke områder.

Til slutt vil jeg si at vi har fantastiske fagfolk i vår helsetjeneste som fortjener alt det skrytet de kan få, for de gjør en enestående jobb hver eneste dag.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:34:27]: Det er ingen konkurranse. Dette handler om å snakke om det som faktisk skjer. Nå ser vi at det kuttes i pasienttilbudet. Høyre kuttet mindre i pasienttilbudet da vi satt i regjering, enn det vi ser nå. Vi ser at sengeposten på kreftavdelingen ved Universitetssykehuset Nord-Norge, UNN, må kutte. Vi ser at barne- og ungdomspsykiatrien ved Oslo universitetssykehus, OUS, må kutte. Vi ser at Helse Møre og Romsdal må kutte nesten en halv milliard kroner. Det jeg forklarer her, er realiteten – en realitet helseministeren kanskje burde ta litt mer inn over seg. Vi ser f.eks. tall fra august som viser at 13 av 20 sykehus i Norge er på vei mot et budsjettavvik for i år. Det er et ganske høyt tall, og jeg tror det tallet kommer til å øke

mot slutten av året. Riktignok har en i budsjettforliket lagt på 0,5 mrd. kr mer. Det synes jeg er bra. Spørsmålet er likevel om dette vil holde for neste år. Kan statsråden garantere for at en ikke gjør det en har sett har vært en trend de siste årene – å komme med enda mer penger i revidert nasjonalbudsjett? Det mener jeg ikke er bra, nødvendigvis, for det viser at det mer er krisehåndtering enn å gi forutsigbarhet.

Spørsmålet er: Vil rammen holde for neste år?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:35:36]: Vi legger til grunn en ramme som kompenserer fullt ut for kostnadsveksten og fullt ut for demografien. Jeg må minne representanten om at i om lag 15 år, i hvert fall nesten 15 år, har sykehusene fått 80 pst. av demografien. Det finansieringsprinsippet endret denne regjeringen. Nå kompenserer vi 100 pst. av demografien. Jeg må også minne om at den forrige regjeringen var tøffere når det gjaldt å ta inn renter, for da endret man også rentebetingelsene, slik at dette i større grad var basert på markedsrenter. Denne regjeringen har gitt mer handlingsrom gjennom å knytte rentene til statens innskuddsrente. Det er gjort vesentlige grep her, som også teknisk beregningsutvalg bekrefter.

Jeg kan ikke tro at representanten mener alle problemer bare skal løses med mer penger. Når vi bruker mer penger på helse enn stort sett alle andre land og har høyere personaltetthet enn stort sett alle andre land, må vi også diskutere hvordan vi forvalter skattebetalernes penger på best mulig måte. Jeg mener den rammen Stortinget nå slutter seg til, med det tillegget som kom i forhandlingene, er bra. Det er det vi må planlegge med for neste år.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:36:40]: Jeg er jo helt enig i at problemet ikke løses bare med mer penger, men vi må også ta innover oss det som er realitetene akkurat nå. At det f.eks. kuttes i barne- og ungdomspsykiatri, håper jeg virkelig statsråden er enig i at er bekymringsfullt, når vi ser økningen i psykiske helseutfordringer bl.a. hos unge. Da handler det faktisk om at en må legge mer penger på bordet. Sannheten og diskusjonen har i alle år gått ut på at vi vil gå tom for folk før vi går tom for penger. Nå går vi tom for både folk og penger. Det er det folk opplever i helsetjenesten nå – at det kuttes i viktige tilbud for dem.

Statsråden nevnte i sitt første svar det som handler om bygg. Vi ser nå en kraftig økning i f.eks. kapitalkostnader knyttet til renter og avdrag fra i år til neste år, på nesten 1,2 mrd. kr. Overlegeforeningen har gjort en framskriving fram mot 2031 som bl.a. viser at lånesaldoen for alle sykehusene vil være på 116 mrd. kr i 2031 sammenlignet med 60 mrd. kr i dag. Hvordan skal en møte en utvikling der en får mer kapitalkostnader, og

unngå at en må ta mer fra drift – nettopp for å unngå at en må legge ned pasienttilbud?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:37:48]: Alle pengene kommer fra det samme stedet. Man kan gjerne si at noe er drift, og noe er investeringer, men en krone over statsbudsjettet er en krone over statsbudsjettet. Kapitalkostnadene til sykehusene er i år på om lag det samme nivået som de var for ti år siden. Jeg mener at rentekostnadene i år er på om lag 0,8 pst. Det er riktig at de kommer til å gå noe opp, men det er jo fordi vi bygger nye, fantastisk flotte sykehus som gir pasientene verdens beste helsetjeneste. Dette har helseforetakene tatt høyde for når de har bedt om investeringslån, og Stortinget har sluttet seg til det.

Vi kan helt klart diskutere andre måter å gjøre dette på. Det er jo grunnen til at vi nå har invitert alle partiene med på et samarbeid. Vi har satt ned helsereformutvalget. Vi har gitt dem et mandat hvor de skal se på finansiering. Vi må imidlertid ikke gjøre det til et problem at helseforetakene jobber for å nå budsjettene sine. La meg være helt ærlig og tydelig på dette: Jeg synes ikke det er greit at enkelte helseforetak ikke når budsjettene sine. Det er å ta penger fra andre helseforetak, eller det er å ta penger fra andre formål. Det budsjettet Stortinget har fastsatt, skal holdes, og da må en også gjøre nødvendige omstillinger for å få det til. Sånn er det.

Presidenten [12:38:55]: Vi går til spørsmål 31.

Spørsmål 31

Presidenten [12:38:59]: Dette spørsmålet, fra representanten Tor André Johnsen til landbruks- og matministeren, er overført til helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende.

Tor André Johnsen (FrP) [12:39:06]: «På fredag er det et møte i Brussel hvor det er planlagt at Norge skal godta innføringen av nye krav for kadmiuminnhold i løk. Det nye kravet vil være en katastrofe for norsk løkproduksjon, og flere bønder tør ikke kjøpe inn setteløk i tilfelle de ikke lenger får lov å selge.

Når vi i Norge spiser vesentlig mindre løk enn resten av Europa, og dermed har langt lavere sjanse for å få i oss skadelige nivåer av kadmium, mener virkelige statsråden at det er riktig at Norge skal følge de samme grenseverdiene som EU?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:39:54]: Takk for nok et godt spørsmål. Dette regelverket inneholder som kjent grenseverdier for en rekke uønskede forbindelser som kan finnes i mat. Kadmium er, som nevnt før i dag, blant de stoffene som kan utgjøre en helsefare

for mennesker gjennom den maten vi spiser. Beregninger tyder på at kadmiuminntaket i Europa er omtrent det samme som tålegrensen for hva som er trygt, og EFSA har derfor konkludert med at kadmiumeksposeringen i befolkningen bør ned. Da må også nivåene i mat reduseres. Vitenskapskomiteen for mat og miljø har konkludert med at inntaket av kadmium i den norske befolkningen er på det samme nivået som i resten av Europa, mens beregninger for noen grupper viser vesentlig høyere inntak enn det som vurderes som trygt. Dette må vi ta på alvor, og det er jeg helt sikker på at representanten også gjør.

Det å sette grenseverdier er en av måtene myndighetene kan håndtere risikoen for helseskadelige stoffer i mat på. Bidraget fra de enkelte matvaregruppene er en del av beregningsgrunnlaget. Selv om nordmenn generelt spiser mindre løk enn befolkningen i enkelte deler av Europa, ligger vi altså totalt sett nær grensen for hva som regnes som et trygt inntak av kadmium. Eksposeringen bør derfor reduseres også i Norge, og det kan ikke være tillatt med et høyere nivå i norske matvarer enn i tilsvarende europeiske. Det reviderte regelverket med grenseverdier for kadmium i en rekke næringsmidler skulle ha trådt i kraft i Norge for flere år siden. Norge har tatt seg god tid, for å si det sånn, bl.a. for å gi størst mulig forutsigbarhet og mulighet for tilpasninger for den norske industrien.

Jeg forstår at dette er krevende for løkprodusentene. Å be om en tilpasningstekst som utsetter tidspunktet for når det nye strengere kravet for løk trer i kraft, har vært sett på som en oppnåelig EØS-rettslig løsning. Det har vi også lyktes med. Det er jeg glad for. Som sagt har hensikten med dette vært å gi næringen tid til å skaffe mer kunnskap og iverksette tiltak i de berørte dyrkingsområdene.

Så vil jeg gjerne gjenta det jeg sa i stad, at regjeringen er opptatt av norsk matvareproduksjon, og vi vil ha mer norsk matvareproduksjon. Det er spesielt viktig med økt selvforsyningsgrad i en tid med så stor geo- og sikkerhetspolitisk usikkerhet. Vi kan ikke bare belage oss på å handle eller importere oss ut av alle problemene. En sterk og god landbrukssektor bidrar ikke bare til sunn og bærekraftig mat, til viktige distriktsarbeidsplasser og til å opprettholde kulturlandskap, det bidrar også til stor verdiskaping for landet vårt, og det bidrar som sagt til beredskapen. Derfor vil vi ha mer matproduksjon, ikke mindre, men nordmenn kan altså ikke få i seg mer skadelige stoffer fra de varene vi produserer, enn det andre europeere på kontinentet får.

Tor André Johnsen (FrP) [12:42:57]: Jeg er veldig glad for at ministeren er tydelig på at en utsettelse er oppnåelig, for det er nettopp det jeg tenker også. Jeg er

også veldig glad for at ministeren er tydelig på at nivået i mat skal reduseres, at eksponeringen skal reduseres, og at vi skal produsere mer mat. Da er det litt interessant å se hva som har skjedd i Irland. Der har de fått tilpasninger. De ble lyttet til da de påpekte at det var behov for lavere grensenivåer på grunn av jordsmonn og naturforhold.

Jeg lurer egentlig på om ministeren har satt seg inn i saken. Jeg er også opptatt av at eksponeringen skal gå ned, og at vi skal få i oss mindre kadmium, men dersom Norge innfører disse nye, strenge kravene, kan det faktisk føre til at løkbønder rundt Mjøsa må legge ned produksjonen, og at de må erstatte produksjonen med f.eks. hvete, hvor grenseverdien for kadmium er tre til fire ganger så høy. Det vil si at konsekvensen av å hasteinnføre dette nå kan være at den norske befolkningen får i seg mer kadmium. Jeg vil tro at ministeren ikke liker det, så vil han prøve å få til en utsettelse så næringen får omstilt seg slik den trenger?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:44:03]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Nå klarte vi jo å få til et utsatt tidspunkt for innføring av dette. Det har ligget i kortene i mange år at dette ville bli innført, så det har også vært tid til å gjøre tilpasninger, og jeg håper at det er mulig å iverksette tiltak i de berørte dyrkingsområdene. Det er forskning og studier som viser at det kan være mulig å få til, og der vil vi gjerne ha god dialog med næringen.

Når det gjelder hva andre land har gjort, og hva Norge har gjort, kan jeg fortelle at grenseverdiene for kadmium ble satt ned, eller foreslått justert ned, for en rekke landbruksprodukter. Da tok bl.a. Norge og Irland, men også flere andre land, opp dette og argumenterte for at grenseverdiene for potet ikke burde være så strenge. Det fikk vi gjennomslag for, altså å beholde de opprinnelige grenseverdiene. Når det gjelder løk, var det kun Norge som tok dette opp. Der fikk vi ikke gjennomslag, og derfor er grenseverdien nå justert i tråd med andre landbruksprodukter, men fra norsk side har vi i hvert fall forsøkt så godt vi kan.

Tor André Johnsen (FrP) [12:45:07]: Faktum er at for de produsentene rundt Mjøsa som i dag har løk, kan et troverdig alternativ være å gå over til hvete. Som sagt er kadmiumnivået tre til fire ganger høyere i hvete, så å hasteinnføre dette nå kan føre til at den norske befolkningen får i seg mer kadmium, og det er det motsatte av hva ministeren ønsker.

Jeg spør igjen: Er ministeren villig til å se på muligheten for å gi næringen litt mer tid? Det er helt riktig som ministeren sier, de jobber med tiltak. Det jobbes med det og forskes på det. Det kan være mulig f.eks. å kalke mer og få opp pH-nivået, da vil en kunne få en naturlig reduksjon, men næringen trenger tid. Om den

ikke får den utsettelsen, er den helt avhengig av å få en forsikringsordning, slik at en kan få kompensasjon for den løken som må kastes på grunn av nye verdier. Vil ministeren sørge for en forsikringsordning, eller vil han heller sørge for en utsatt frist?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:46:07]: Nå har vi jo fått en utsatt frist. Dette er en sak som har pågått i mange år, og som jeg redegjorde for i svaret på et tidligere spørsmål i Stortinget i dag, har det også vært dialog med næringen om dette. Vi har som sagt forsøkt – som det eneste landet som tok dette opp, etter hva jeg har blitt informert om – å justere disse grenseverdiene. Vi har også argumentert for å utsette innføringen, og dette siste ble vi heldigvis hørt på. Det har gitt næringen mer tid.

Jeg kjenner ikke grenseverdiene for alle landbruksproduktene – det virker som representanten har satt seg godt inn i det og vet det – men grenseverdier fastsettes også basert på opptak av dette når vi putter det i oss. Det betyr at en for enkelte produkter kan ha et lavere nivå fordi opptaket er høyere, mens for andre produkter, hvor opptaket er lavere, kan man tillate større verdier. Det er det menneskekroppen faktisk får i seg av produktene, som avgjør hvordan disse nivåene settes.

Spørsmål 10

Frank Edvard Sve (FrP) [12:47:39]: «Bedrifter går konkurs, familiemedlemmer blir arbeidslause, og mange her i landet gruer seg til jul grunna svekt og stram økonomi. På Stranda i mi heimkommune gjekk no ei større bedrift konkurs med bakgrunn i den kraftige prisveksten og sterk svikt innan bygg- og anleggsbransjen. Finansministeren ser ut til å ha mista all bakkekontakt med den verkelege situasjonen for folk flest og næringslivet, der han til dømes ynskjer enda dyrare drivstoff.

Forstår statsråden situasjonen og realitetane blant vanlege folk og næringslivet?»

Statsråd Jens Stoltenberg [12:48:07]: Vi har vært igjennom en vanskelig periode for norsk økonomi. Høy prisvekst og renteøkninger har vært krevende for både bedrifter og vanlige folks økonomi. Nå går det bra i norsk økonomi. Prisveksten er på vei ned, Norges Bank har satt ned renten to ganger, og den registrerte arbeidsledigheten er lav. Kjøpekraften er på vei opp, og lønnsomheten i bedriftene er god. I nasjonalbudsjettet for 2026 anslår vi at den positive utviklingen vil fortsette framover. Vi venter god vekst i økonomien, som i stor grad drives av vekst i privat forbruk.

Selv om norsk økonomi går bra, betyr ikke det at alle opplever å ha god råd. Selv om den overordnede ut-

viklingen er god, kan familier og bedrifter stå i vanskelige økonomiske situasjoner. Det er alvorlig for dem det gjelder.

I budsjettavtalen for neste år gjør vi flere tiltak for å trygge folks økonomi. Vi gir brede lettelser i inntektskatten, og en person med 700 000 kr i lønn vil få rundt 1 100 kr i redusert inntektsskatt. Vi reduserer samtidig elavgiften, og en normal bolig får om lag 500 kr i redusert avgift. Også næringslivet vil nyte godt av lavere elavgift. Norgespris på strøm bidrar til lavere og mer forutsigbare strømmregninger. På toppen av dette prioriterer vi fortsatt billige barnehager, og vi skjermer bilistene mot økte drivstoffkostnader når klimaavgiftene øker, ved å redusere veibruksavgiften.

Jeg mener at gode, universelle velferdstjenester bidrar til å trygge folks økonomi. En sterk velferdsstat bidrar til omfordeling og et sosialt sikkerhetsnett.

Til slutt: Det aller viktigste for en trygg privatøkonomi er å ha en jobb. Siden denne regjeringen overtok i 2021, har 165 000 flere kommet i jobb. Mer enn 80 pst. av disse jobbene har kommet i privat sektor – i bedriftene. Den registrerte arbeidsledigheten har vært på et lavt nivå over tid. Framover blir det viktig å sikre at også de som står utenfor arbeidslivet i dag, kan komme i jobb. Det skal lønne seg å jobbe, og det er det viktigste bidraget for at folk skal ha god råd.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:50:33]: Denne verkeleghetsoppfatninga er noko vi i alle fall ikkje heilt klarer å sjå. I eit av dei største næringsfylka, Møre og Romsdal, kan vi lese om konkursar i avisene kvar veke, jf. det eg sa om store, viktige bedrifter med hundre års historie bak seg som går konkurs. Dei går konkurs på grunn av ein politikk som fører til ein kraftig vekst i skattar og avgifter – ikkje minst på grunn av kostnader knytte til nullutslepp, drivstoff og ei rekkje område.

Eg lurar på om statsråden køyrer bil eller om han har kjøpt seg bil i det siste. Vanlege folk har ikkje råd til å kjøpe dyre elbilar. Dei må bruke bensin- og dieslbilar. På landet og i distrikta må ein faktisk køyre ganske langt, og det er bruken som er brutal for innbyggjarar og næringsliv. Ikkje minst fører også kostnadene til mat, renter og alt mogleg anna til at det er vanskeleg for innbyggjarar og næringsliv.

Forstår statsråden at det er vanskeleg for folk der ute no før jul?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:51:34]: Jeg og regjeringen forstår veldig godt at mange mennesker sliter med økonomien og har problemer med å få endene til å møtes. Derfor er vi ekstremt opptatt av å holde orden i økonomien og å føre en ansvarlig økonomisk politikk, i motsetning til det Fremskrittspartiet står for. Derfor er jeg også glad for at vi nå har fått ned prisstigningen. Pris-

ene steg med nesten 7 pst. for bare to–tre år siden. Nå er de kommet ned i 3 pst. Nå er vi igjen der at lønningene vokser mer enn prisene, og at trygdene vokser mer enn prisene. Det betyr ikke at alle får god råd, men det betyr at man i år får litt bedre råd enn i fjor, fordi økningen i inntekt er større enn prisveksten i butikkene.

Vi er opptatt av å gjøre andre ting også for å redusere folks levekostnader: norgespris, lavere elavgift, billigere barnehage – alt dette er også tiltak som hjelper dem som sliter med å få endene til å møtes.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:52:28]: Det hjelper svært lite når f.eks. prisen på anleggsdiesel har gått opp med 8–9 kr sidan 2021 og no er på 20 kr per liter. Det rammar transportbransjen og bygg- og anleggsbransjen brutalt. Vanlege folk merkar ikkje det statsråden seier om kostnadene, som når det gjeld matvarer, har gått til himmels. I butikken har matvarene vorte så dyre at det rammar småbarnsforeldre og dei som har minst frå før, på ein ganske brutal måte.

Eg har lyst å stille statsråden eit spørsmål knytt til korleis ting fungerer i kvardagen: Kva kostar ein liter mjølk og eitt brød i snitt når småbarnsforeldre – eller statsråden og eg – går i butikken i dag?

Statsråd Jens Stoltenberg [12:53:12]: Det jeg synes er litt trist, er at Fremskrittspartiet snakker ned et av verdens beste land. Fremskrittspartiet bruker utrolig mye tid på å fortelle at alt går svært dårlig. Ja, det er noen som sliter, og ja, det er noen bedrifter som går konkurs, men det er ikke til å komme forbi at vi nå har en økonomi hvor det f.eks. er skapt 165 000 flere arbeidsplasser i løpet av fire år, og at åtte av de ti nye arbeidsplassene har kommet i private bedrifter. Det betyr at ja, noe går dårlig og noen bedrifter blir nedlagt, men det blir skapt mange flere nye bedrifter. Det er en større tilvekst enn det er bedrifter som går konkurs eller blir nedlagt. Det tror jeg det er lurt at Fremskrittspartiet tar med seg, ellers tegner man et bilde av Norge som er helt feil, som gjør at man ikke ser de mulighetene Norge har. Derfor er jeg også glad for at velgerne sa nei til den politikken Fremskrittspartiet sto for i valget, og at det ble et flertall for partier som ønsker et fortsatt fellesskap og rettferdig fordeling i dette landet.

Spørsmål 11

Maren Grøthe (Sp) [12:54:22]: «Ifølge svar på skriftlig spørsmål nr. 478 vil regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026 legge opp til det høyeste avgiftsnivået på diesel på 25 år. Der varsler også regjeringen at avgiftene lineært skal trappes videre opp, noe som over 10 år kan gi en reell avgiftsøkning på diesel på over 6 kr per liter.

Hvordan vurderer statsråden at et slikt avgiftsnivå vil påvirke kostnadene for folk flest, pendlere og næringslivet som er avhengige av diesel og bensin i hverdagen?»

Statsråd Jens Stoltenberg [12:55:03]: Regjeringen foreslo i statsbudsjettet for 2026 å trappe opp det generelle avgiftsnivået for utslipp under innsatsfordelingen – det vil altså si den delen av økonomien som er utenfor kvotepliktig sektor – med 14 pst. utover prisjusteringen. Dette utgjør 55 øre per liter mineralolje og 48 øre per liter bensin. Regjeringen foreslo videre å øke veibruksavgiften på mineralolje og biodiesel med 25 øre per liter utover prisjusteringen. De andre satsene i veibruksavgiften ble foreslått holdt reelt uendret.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt har nå inngått en avtale om statsbudsjettet for 2026. Vi er enige om å øke CO₂-avgiften i tråd med regjeringens forslag, men vi skjærer bilistene ved å redusere veibruksavgiften. Veibruksavgiften på bensin blir redusert med 48 øre per liter. Økt CO₂-avgift motsvares dermed av en tilsvarende reduksjon i veibruksavgiften. De samlede avgiftene på bensin er dermed reelt uendret fra 2025 til 2026. Vi er videre enige om å redusere veibruksavgiften på mineralolje og biodiesel, slik at de samlede avgiftene på en dieselblanding bestående av 85 pst. mineralolje og 15 pst. biodiesel er reelt uendret. Dette betyr at de samlede avgiftene på drivstoff til bruk i veitrafikken holdes reelt uendret fra 2025 til 2026.

I statsbudsjettet for 2026 reduserer vi også elavgiften, og vi øker reisefradraget. I tillegg reduseres inntektskatten med 1 100 kr for en person som tjener 700 000 kr. Dette gir både brede lettelser for folk flest og særskilt lettelse til pendlere.

Regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi vil fortsette opptrappingen av det generelle avgiftsnivået for utslipp som ikke er omfattet av klimakvoter, til 3 400 kr i 2035, dvs. utslipp som ikke er omfattet av klimakvotestystemet. Fra 2026 til 2035 vil dette isolert sett utgjøre en økning i CO₂-avgiften på 4,16 kr per liter bensin og 4,85 kr per liter mineralolje. Regjeringens skatteløfte innebærer at de samlede skattene og avgiftene ikke skal øke. Det betyr at økte klimaavgifter vil tilbakeføres til skattytere gjennom brede lettelser i andre skatter og avgifter. De samlede kostnadene for husholdningene og næringslivet vil dermed ikke påvirkes. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag til endringer i skatter og avgifter i kommende statsbudsjett.

Maren Grøthe (Sp) [12:58:00]: Jeg takker for svaret, men statsråden svarer egentlig ikke så veldig godt på spørsmålet mitt om hvordan økte avgifter på drivstoff vil påvirke folk i hverdagen. Det er riktig som finansministeren sier: I Arbeiderparti-regjeringens forslag til

statsbudsjett var det foreslått en kraftig økning på både bensin og diesel, som ville ha utgjort opp mot en krone på pumpeprisen. Det var det uaktuelt for Senterpartiet å godta på vegne av folk og næringsliv over hele landet, så med Senterpartiet i forhandlingsrommet blir det nå ingen reell avgiftsøkning på drivstoff for neste år.

Spørsmålet er: Hva vil nå skje framover? Jeg lurer da på om finansministeren nå har sett at det ikke er et parlamentarisk grunnlag i Stortinget som ønsker økte drivstoffavgifter, og om finansministeren vil legge bort planene om økte avgifter på bensin og diesel i årene som kommer.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jens Stoltenberg [12:58:54]: Det vi vil sørge for, er at vi har rettferdige og sosiale skatteomlegginger. Det betyr at vi ikke skal øke det samlede skatte- og avgiftsnivået, det skal være uendret, og det har dette budsjettet dokumentert ettertrykkelig at regjeringen mener. Det betyr også at vi fortsatt kan tenke oss å gjøre endringer der vi får til et mer rettferdig skattesystem, og der vi får til et mer miljøvennlig skattesystem. Det er riktig at i det opprinnelige forslaget til statsbudsjett gikk CO₂-avgiftene opp, men de ekstra inntektene vi fikk fra det, ble brukt til f.eks. å redusere inntektsskatten med 1 100 kr for en med vanlig inntekt og elavgiften med rundt tusen kroner for en med vanlig bolig, og for en som hadde en gjennomsnittlig dieselbil, mener jeg det var rundt 700–800 kr i økte dieselutgifter. Så man gikk jo i overskudd allerede der bare ved å ha normale strømavgifter og en normal inntekt. Nå har vi i tillegg kompensert for det ved at man altså har redusert veibruksavgiften for å kompensere for de økte CO₂-avgiftene.

Maren Grøthe (Sp) [13:00:02]: Reelt sett selges det jo ikke lenger nye diesel- og bensinbiler i Norge nå, så en økning i drivstoffavgiftene vil reelt sett knapt ha klimaeffekt. Isteden blir det i praksis en straff for dem som er avhengig av bilen i hverdagen sin. Realiteten er at uavhengig av om dieselprisen er 20 kr eller 24 kr, må ungene hentes i barnehagen, elektrikerer må fram, og folk må få gjort sine daglige gjøremål. Mange plasser er faktisk ikke kollektiv et reelt alternativ.

Jeg vil avslutte med å stille finansministeren et litt mer personlig spørsmål, for nå blir du jo kjørt rundt. Hvor mye bil kjører du som er totalt unødvendig at du kjører, og hvor mye mindre hadde du kjørt om bensinen var et par kroner dyrere?

Presidenten [13:00:50]: Eg vil minna om at ein rettar spørsmålet til presidenten.

Statsråd Jens Stoltenberg [13:00:56]: Jeg tror det vi nå diskuterer, er to forskjellige ting. Det er bred enighet om, og det har vært en avtale, et forlik, i Stortinget om en opptrapping av CO₂-avgiften. Det skjedde under den forrige regjeringen. Det skjedde med den nåværende regjeringen. Både da Senterpartiet satt i regjering, og da de ikke satt i regjering, har CO₂-avgiftene gått opp. De har gått opp hvert eneste år, uansett om statsministeren har hett Erna Solberg eller Jonas Gahr Støre.

Så diskuterer vi – når vi da får økte inntekter fra CO₂-avgiftene – hvordan vi skal bruke de pengene. Vi har brukt dem dels på redusert elavgift, dels på redusert inntektsskatt. De regneeksemplene jeg ga i stad, viste at en med gjennomsnittlig bolig og gjennomsnittlig inntekt går i overskudd med den omleggingen vi hadde i dette budsjettet, så har vi i noen år i tillegg brukt det på å redusere veibruksavgiften.

Hva vil vi gjøre konkret i neste års statsbudsjett? Det skal vi komme tilbake i neste års statsbudsjett, men det jeg kan love, er at vi kommer til å kompensere for den økte CO₂-avgiften som nesten alle partier her på Stortinget har stemt for.

Spørsmål 12

Geir Pollestad (Sp) [13:02:08]: «Kvifor vil regjeringa innføre avgift på mineralgjødsel?»

Statsråd Jens Stoltenberg [13:02:19]: Regjeringen ønsket i utgangspunktet å sende forslag om en klima- og miljøavgift på mineralgjødsel på høring i løpet av høsten 2025, med mål om å innføre en avgift fra 1. januar 2027.

Bakgrunnen var at jordbruket er en av veldig få sektorer som ikke står overfor en pris på sine utslipp. Bruk av mineralgjødsel gir klimagassutslipp, og utslipp av nitrogen og fosfor over tålegrensen fører til overgjødsling, som i sin tur fører til gjengroing av vassdrag og kystnære sjøområder.

Formålet med en avgift på mineralgjødsel er å stimulere til redusert bruk av mineralgjødsel, til å bruke alternative gjødsler og til å gjøre tiltak for å utnytte gjødse-len bedre f.eks. gjennom presisjonsgjødsling. Det kan bidra til mindre overgjødsling, som bl.a. er en utfordring for Oslofjorden.

I tillegg vil det bidra til at jordbruket kan oppnå målet om å redusere klimagassutslipp, som er satt i intensjonsavtalen med landbruket.

I enigheten som nå foreligger med Senterpartiet og Rødt om budsjettet, men også med alle de andre partiene i løpet av natten, besluttet vi likevel ikke å sende forslaget på høring og avslutte prosessen med å innføre avgiften. Vi gjennomfører andre tiltak, som å øke bevilg-

ningene til restaurering av vannmiljøet i Oslofjorden og øke tilskuddet til planlegging av nitrogenfjerning. Det er andre tiltak som skal oppnå det samme formålet, nemlig å redusere klimagassutslippene og redusere utslippet av næringsalter til elver og vassdrag.

Geir Pollestad (Sp) [13:04:01]: Senterpartiet er veldig godt fornøgd med at me har fått lagt vekk avgift på mineralgjødsel, eller kunstgjødsel, som dei fleste kallar det for. Det ville ha svekt sjølvforsyninga i Noreg, det ville gjeve dyrare mat, det ville gjeve meir import av mat.

Eg er for så vidt ikkje overraska, men veldig glad for at ein har fått med seg avtalen med Raudt, Senterpartiet og Arbeidarpartiet, og at han har vorte utvida i løpet av natta, slik at det no ikkje vert noka avgift på kunstgjødsel.

Då er eigentleg det enkle spørsmålet mitt: Er dette arbeidet og papira rundt dette lagde i ein skuff i departementet, er dei makulerte, eller jobbar ein vidare med dette?

Statsråd Jens Stoltenberg [13:04:45]: Jeg er også glad for det forliket. Det er et bra forlik, og det er mange gode forslag og tiltak der. Jeg mener i utgangspunktet at det vi foreslo, var en bedre innretning av politikken, men når det er fem partier som skal bli enige, må man lage kompromisser.

Jeg vil bare understreke at det vi hadde forslag om, var ikke å innføre en avgift, det var å ha en høring om en avgift. Da kan man få argumenter for og mot, og så bestemmer man seg etter høringen. Det som er et dilemma, er at mens 85 pst. av norske utslipp nå har en pris, enten ved klimakvoter eller avgift, er landbruket blant de ytterst få som ikke lenger betaler for sine utslipp. Det kan være en grunn til at utslippene ikke går ned, og at utslippene faktisk ligger ganske stabilt og vil med de anslag som nå ligger inne, utgjøre 15 pst. av de totale utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. Det er en ganske betydelig andel. Tiltakene som hittil er foreslått for landbruket, har i hvert fall ikke vært gode nok til å få ned utslippene, som handler om lystgass, som er en veldig potent klimagass, men som også handler om næringsalter som fører til overgjødsling mange steder.

Geir Pollestad (Sp) [13:05:52]: Det er veldig klart at det er forskjell på biologiske kretsløp og det å forbrenna olje, gass og kull med omsyn til utslepp. Alle er einige om at det òg i framtida vil vera utslepp frå matproduksjonen.

Eg er litt interessert i dette som vert brukt frå finansministeren om overgjødsling. Her er det openbert ein teori ute og går om at norske bønder har veldig god råd og brukar meir gjødsel enn dei treng. Når eg har vore i

kontakt med og snakka med fagmiljøa innanfor dette, landbruksrådgjeving og òg enkeltbønder, er det veldig mange som opplever at kunstgjødsel er dyrt, og at dei sjølv sagt ikkje gjødsler meir enn dei treng.

Då er spørsmålet mitt: Kva dokumentasjon har finansministeren og regjeringa på at norske bønder driv og overgjødsler, sjølv om kunstgjødsel utgjer ein betydeleg kostnad?

Statsråd Jens Stoltenberg [13:06:46]: For det første er det to miljøproblemer. Det ene er lystgass, som oppstår når nitrogen brytes ned i jorda. Det er et klimaproblem, uavhengig av om man bruker for mye eller for lite av mineralgjødsel, eller kunstgjødsel. Det er det første.

For det andre: En grunn til å sende det på høring er å få fakta. Det er ingen tvil om at veldig mange fagetater, som Miljødirektoratet og andre, mener det er avrenning fra landbruket, fra gjødsel som ikke tas opp i plantene, som renner ut i vassdrag, og som fører til at det er altfor mye tilvekst i vassdrag og bl.a. norske fjorder. Hvis det kan dokumenteres at det ikke er tilfellet, er det noe som ville blitt dokumentert i en slik høring. Nå får vi ikke den høringen, så da får vi ikke det kunnskapsgrunnlaget, men slik er det når partier skal bli enige.

Spørsmål 13

Presidenten [13:07:32]: Dette spørsmålet, frå representanten Mats Henriksen til samferdselsministeren, vil verta svara på av kommunal- og distriktsministeren på vegner av samferdselsministeren, som er bortreist.

Mats Henriksen (FrP) [13:07:47]: «Selvmord er et alvorlig folkehelseproblem. Tall fra Folkehelseinstituttet viser at 739 mennesker tok sitt eget liv i 2024 – det høyeste antallet som noen gang er registrert i løpet av ett år. Dette understreker behovet for målrettet forebygging på alle samfunnsområder. Også samferdselssektoren har et særskilt ansvar, bl.a. gjennom sikring av broer, risikovurderinger og tiltak på jernbanen og forebygging av selvmord langs vei.

Hvordan arbeider statsråden for å styrke det selvmordsforebyggende arbeidet innenfor samferdselsområdet?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:08:27]: Vi har en nullvisjon for selvmord i Norge. Å forebygge selvmord er et felles ansvar som krever felles innsats. Arbeidet med ny handlingsplan for forebygging av selvmord er nylig igangsatt. Å begrense tilgang til ulike metoder for selvmord er et viktig forebyggende tiltak. Innenfor samferdselssektoren er flere sikringstiltak aktuelle.

Norge har mer enn 4 000 km jernbane med togtrafikk. Det er heldigvis relativt få tilfeller av selvmord på jernbanene, men når dette skjer, er det med tilnærmet lik fordeling på stasjonsområder og i åpen linje. Med en så lang jernbane er det nesten umulig å forutse hvor påkjørsel eller selvmord vil skje, men det finnes unntak. På slike plasser settes det eksempelvis opp gjerder for å hindre at folk skal kunne ta seg inn, og strakstiltak blir vurdert.

Sammen med Jernbanedirektoratet følger Samferdselsdepartementet opp Bane NOR og andre relevante aktører om hvordan vi best mulig kan forebygge selvmord på jernbanen. Bane NOR har nedsatt en arbeidsgruppe som skal føre forskningsbasert arbeid for å kunne avklare hvordan viljeshandlinger kan håndteres i oppfølging og rapportering.

Dette arbeidet konkretiseres nå med tiltak knyttet til utvalgte områder. Bane NOR har, i samarbeid med berørte kommuner, iverksatt strakstiltak der det i dag finner sted flest selvmord. Disse tiltakene er:

- oppgradering og montering av kameraer i hallen og på plattformer
- vektere på stasjonen hele døgnet
- samarbeid med Kirkens Bymisjon, med oppsøkende og tilstedeværende arbeid
- informasjonsplakater med telefonnummeret til Mental Helse, som er en medlemsorganisasjon for mennesker med psykiske helseutfordringer, pårørende og andre interesserte
- lokal samhandling med lokale aktører og etater
- installasjon av tekniske barrierer

Basert på erfaringer med ovennevnte tiltak, samt faglige råd fra forskningsmiljøer, vil Bane NOR etablere en oversikt over egnede langsiktige tiltak.

Det er svært viktig at mennesker i selvmordsrisiko fanges opp tidlig, får forståelse fra et medmenneske og får hjelp. Erfaringen viser at menneskelig kontakt på det kritiske tidspunktet er noe av det viktigste i forebyggen- de sammenheng.

Nullvisjonen for drepte og hardt skadde i veitrafikken inkluderer også forebygging av selvmord. Dette gjøres bl.a. ved å utforme veier og bruer med sikte på å redusere risiko, f.eks. gjennom fysiske barrierer og begrenset tilgang til utsatte områder. Forebygging av selvmord er et prioritert område for virksomhetene i samferdselssektoren, og selvmord er noe samferdselsministeren er opptatt av å forebygge i samråd med andre myndigheter og aktører.

Mats Henriksen (FrP) [13:11:17]: Jeg takker for svaret. Jeg er veldig glad for at det er kommunalministeren som er her og svarer på spørsmålet, for vi skal nå inn på det fylkeskommunale. Et tiltak vi vet har effekt på forebygging av selvmord, er sikring av bruer. I forbindelse

med regjeringens handlingsplan «Ingen å miste» ble risikokartlegging av bruer utarbeidet i 2021. Skarnsundbrua i Trøndelag er en bru som siden den ble åpnet, har blitt brukt av mange til å ta livet sitt. Statens vegvesen har kun kartlagt bruer på riks- og europavegnettet, mens Skarnsundbrua på Inderøya ligger på en fylkesveg og er da ikke kartlagt. Vil regjeringen følge opp og sørge for at utsatte bruer på fylkesvegene, som Skarnsundbrua, blir risikokartlagt?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:12:10]: Jeg tror det er klokt at norske myndigheter er veldig tilbakeholdne med å peke på utsatte plasser i det offentlige rom, rett og slett fordi vi vet at det også kan føre til en utvikling vi ikke ønsker. Jeg er kjent med at det gjennom den siste tiden er gjort tiltak på tre bruer. Hvorvidt fylkesvegbruer er inne i det, er det litt vanskelig for meg å svare på nå, på stående fot, men jeg vil understreke at i dette arbeidet har alle vegeiere et ansvar. Samferdselsdepartementet samarbeider med ulike myndigheter for å oppnå de resultatene en ønsker.

Mats Henriksen (FrP) [13:12:52]: Jeg takker igjen for svaret. Sikring av bruer har en betydelig kostnad for vegeier. Montering av høye gjerder er en del av kostnaden, men det må også undersøkes om brua tåler vindbelastningen, og det må tas hensyn til kolliderende lyktetolper. I noen tilfeller, som på Skarnsundbrua, er brua fredet. Arbeidet før gjerder kan settes opp, er krevende og dyrt, og samtidig vet vi at fylkeskommunene har en stram økonomi under denne regjeringen. Det er et høyt vedlikeholdsetterslep på fylkesveger, og det er krevende å prioritere sikring av bruer innenfor stramme fylkesbudsjetter.

Hvordan vil regjeringen sikre at bruer på fylkeskommunale veger som utgjør en stor risiko for selvmord, blir tilstrekkelig sikret, all den tid fylkeskommunenes økonomi er stram og ikke tillater mange flere investeringer utover dem som gjelder dårlige veger?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:13:48]: Først tror jeg at jeg må få lov til å kommentere det representanten sier om at fylkeskommunenes økonomi er stram under denne regjeringen. Hvis jeg husker tallene rett – med litt forbehold – var veksten i frie inntekter til norske fylkeskommuner i løpet av de fire siste årene med forrige regjering til sammen ca. 600 mill. kr. Nå snakker vi om langt over tiggangen av det på fire år, så det er ingen tvil om at en Arbeiderparti-ledet regjering prioriterer økonomien til fylkeskommunene på en helt annen måte enn den regjeringen representantens parti tilhørte eller støttet opp om.

Som jeg sa i mitt første svar, er man nå i gang med ny handlingsplan. Jeg tenker at flere av de spørsmålene re-

presentanten her stiller, vil være relevante å vurdere i forbindelse med den handlingsplanen.

Spørsmål 14

Presidenten [13:14:50]: Dette spørsmålet, fra representanten Anne Kristine Linnestad til samferdselsministeren, vil verta svarta på av kommunal- og distriktsministeren på vegner av samferdselsministeren.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:14:57]: Beklageligvis er ikke statsråd Nygård til stede. Jeg tillater meg allikevel å stille spørsmålet:

«Hva er de oppdaterte anslagene på de samlede gevinstberegningene på jernbanereformen, og hvor mye vil regjeringen sin direktetildeling av jernbanestrekninger koste skattebetalerne?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:15:16]: Det utarbeides ikke oppdaterte anslag for eventuelle gevinster av Solberg-regjeringens jernbanereform. Regjeringen som styrer landet i dag, fører en annen jernbanepolitikk enn Solberg-regjeringen.

For å få mer jernbane for pengene har Samferdselsdepartementet gjennomgått styringsmodellen i jernbanesektoren. Gjennomgangen viste at rolledelingen ikke var tilstrekkelig avklart. Styringslinjene var ikke godt nok koordinert, og det manglet en helhetlig strategi for sektoren.

For å gjennomføre vår jernbanepolitikk og rydde opp i utfordringene som er identifisert, har regjeringen iverksatt en rekke tiltak. Målet med direktetildelingen av togtilbudet på Østlandet til Vy var å få flere og mer fornøyde reisende, bedre kapasitetsutnyttelse, effektiv drift og en lavere pris for staten.

Gevinstberegningene som ble gjort i forbindelse med konkurranseutsettingen av persontransport med tog, er i liten grad relevante i dag. Koronapandemien medførte tapte inntekter og økte kostnader for togoperatørene, og de ble kompensert av staten for dette. Som følge av krigen i Ukraina har energikostnadene økt betydelig, og det har generelt vært høy prisvekst. Trafikkavtalene har blitt reforhandlet, og staten tar nå et større ansvar for redusert etterspørsel og lavere billettinntekter samt at staten dekker deler av kostnader som følger av økte energipriser.

For de reisende på jernbanen er det viktig at togene kommer når de skal, og at det er forutsigbart å bruke tog som transportmiddel. Regjeringen prioriterer tiltakene som skal få opp punktligheten: drift, vedlikehold og fornyelse av infrastrukturen og utskifting av de eldste togene. Vi vet hva som er diagnosen, og vi vet at medisinen virker.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:17:06]: Nå er jeg enda mer lei meg for at det ikke er Nygård selv som står her. Jeg forstår at statsråden som møter, ikke er inne i hele feltet, og det forstår jeg veldig når han kan svare at man rett og slett ikke vet hva man vil spare, eller hvor mye kostnadene vil øke for skattebetalerne, kanskje særlig på Østlandet, når alt skal direktetildes.

Til noe møtende statsråd kanskje kan svare på: Nå er det blitt flertall, i forbindelse med statsbudsjettet, for lavere pris på kollektivtransport – selvfølgelig til stor glede for de reisende – men dette er et spleiselag mellom stat og fylke, og det jeg lurer på, er: Vil dette utløse større bevilgninger til de fylkene som har samordning av kollektivtrafikken, når både tog og buss inngår i miksen? Vil dette, forhåpentligvis, bli gjennomgått i revidert nasjonalbudsjett for 2026 og videre framover?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:18:16]: Jeg er jo veldig fornøyd med at representanten på en så sporty måte finner seg i at det er «buss for tog» i spørretimen i dag. Hvis vi ser på den budsjettenigheten som ble endelig klar i natt, ligger det inne både en styrking av kollektivtrafikk og en styrking av fylkeskommunenes rammer, så i sum er jeg ikke bekymret for hvordan dette skal slå ut. Nå får vi jobbe videre med de beslutningene som er tatt. Det er ganske mange detaljer som skal på plass, og så vil Stortinget, når man behandler dette, se hvordan det endelig slår ut.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:19:01]: Jeg takker for svaret. La meg allikevel stille et ekstra spørsmål. Jeg forutsetter at regjeringen har samme logikk når det gjelder kollektivtransport enten det gjelder buss eller jernbane, og da må jeg tillate meg å spørre: Har regjeringen vurdert å opprette et statlig monopol som kjører buss i Norge, og pålegge fylkene direktetildeling på samme måte som de gjør med jernbanen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:19:26]: Nei. Jeg tenker at min forventning til alle som er opptatt av samferdsel, er at man ser forskjell på det å bygge et togtilbud for hele landet og det å bygge opp et busstilbud. Vi står trygt inne for de beslutningene vi har tatt. Det er også slik at privatiseringsiveren til den forrige regjeringen ga ganske mange utslag, som jeg tror det blir litt for dårlig tid til å ta her i spørretimen i dag – det kan vi heller komme tilbake til. På den jernbanestrekningen jeg tilhører, for å si det slik, forsvant iallfall de rimelige togbillettene i samme farten som det ble finansiert.

Spørsmål 15

Presidenten [13:20:10]: Dette spørsmålet, fra representanten Bård Hoksrud til samferdselsministeren, vil

verta svare på av kommunalministeren på vegner av samferdselsministeren, som er bortreist.

Bård Hoksrud (FrP) [13:20:26]: Det er hyggelig at kommunalministeren kan svare når samferdselsministeren er bortreist.

«Det er nylig avslørt organisert juks ved teoriprøver for yrkessjåfører, jamfør artikler fra Klar Tale, der personer får tilgang til fasitsvar og består prøver uten tilstrekkelig norsk-kunnskap eller trafikkforståelse.

Kan statsråden redegjøre for om Statens vegvesen, bl.a. på bakgrunn av dette nå har nødvendig tillit som forvalter av myndighet på førerkortområdet?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:20:54]: Førerkortet skal være vår garanti for at trafikantene har nødvendig kunnskap og ferdigheter for å ferdes trygt på veien. Da er det selvfølgelig svært bekymringsfullt om kandidater kan gjennomføre deler av førerprøven uten å ha den kunnskapen de skal ha, og det er svært alvorlig at enkelte faktisk legger til rette for organisert juks.

Statens vegvesen har de siste årene iverksatt betydelige tiltak for å forebygge fusk på teoriprøven. Det er innført karantenetid på inntil ett år for dem som blir tatt for fusk, det er opprettet en egen saksbehandlingsgruppe for fusk, antall oppgaver i oppgavebasen er økt, det er større rullering av oppgaver, og oppgaver og svaralternativer blir løpende randomisert. I tillegg er det innført obligatoriske opplæringskrav for prøveledere. Statens vegvesen opplyser at 64 kandidater de fem siste årene har fått vedtak om karantene på inntil ett år på grunn av juks. De mer alvorlige sakene blir politianmeldt. Det er eksempler på bakmenn som organiserer fusk som er dømt til ti måneders ubetinget fengsel, og kandidater som er dømt til 20–30 dagers ubetinget fengsel.

Arbeidet mot fusk er en kontinuerlig oppgave. Statens vegvesen ser klare utfordringer med mer avanserte fuskemetoder og ny tilgjengelig og billig teknologi. Mye tyder på at de som organiserer fuskingen, får tak i Statens vegvesens teoriprøveoppgaver. En vanlig måte er å forsøke å ta bilder eller filme oppgavene i prøverommet. Statens vegvesen avslører fra tid til annen personer som forsøker dette, senest i forrige uke.

Når det gjelder den konkrete saken som er avdekket av Klar Tale, følger Statens vegvesen den opp langs hovedsakelig to spor. Det ene er at de med bistand fra ekstern konsulent har igangsatt et arbeid for å følge opp påstanden om mulig medvirkning fra egne ansatte. I det andre sporet går Statens vegvesen gjennom spørsmålsbanken og gjør tiltak for å minimere muligheten for å skille rett alternativ fra alternativene som er feil, uten å ha nødvendig teoretisk kunnskap. De har allerede gjort noen endringer i oppgaver og svaralternativer. Statens vegvesen jobber også videre med å profesjonalisere tje-

nestene ytterligere, bl.a. gjennom å sikre at prøvelederne har tilstrekkelig kompetanse og erfaring med å kunne oppdage juks.

Det er en alvorlig sak som er avdekket. Samferdselsministeren har tillit til at Statens vegvesen følger opp saken med det alvorlet den fortjener, og han vil følge dette arbeidet videre.

Bård Hoksrud (FrP) [13:23:39]: Det er bra at Statens vegvesen tar tak i og gjør noe med dette, men det er klart at det er kjempealvorlig når Klar Tale avslører ting som åpenbart burde vært oppdaget i internkontrollen hos Statens vegvesen. Det er jo spesielt at det er mediene og ikke Statens vegvesen som avslører denne typen omfattende juks. Det reiser spørsmålet om hvorvidt internkontrollen holder målet den skal. Mener statsråden at dagens kontrollnivå nå er akseptabelt, og hvordan vil regjeringen gjenopprette tilliten til hele førerkortsystemet for tunge kjøretøy? Det er det som står på spill når mediene avslører sånne grove ting som vi nå ser, at det er i stor skala. Det er sjåfører som kjører rundt som egentlig ikke har kompetanse til å gjøre det, fordi de har jukset på førerprøvene.

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:24:34]: Jeg tenker også representanten ser at det, uavhengig av hvem som sitter i regjering, fra tid til annen oppstår nye situasjoner og nye muligheter som ikke bare har positive sider ved seg. Når vi er i en slik situasjon, er det aller viktigste at de som har ansvaret, tar det. Samferdselsministeren, som jeg svarer på vegne av i dag, er krystallklar i hvordan departementet ser på det. Statens vegvesen er på ballen, og som jeg sa: Den jobben de nå gjør, går i to spor, der det ene sporet handler om å bruke ekstern bistand for å finne ut om man har ting innenfor egne rekker man må rydde i. Det tenker jeg er bra.

Bård Hoksrud (FrP) [13:25:19]: Jeg regner med at statsråden også er klar over at det i 2016, var det vel, også ble avslørt omfattende juks. Da gjaldt det dem som tok førerkort på personbil. Da skulle man ta tak i det, sørge for å følge opp, og det tror jeg de gjorde den gangen også.

Det er klart det er en utfordring når personer med svært begrensede norskkunnskaper kan bestå en teori-prøve for tunge kjøretøy ved faktisk å jukse, og det er jo direkte trafikksfarlig. Da er spørsmålet om statsråden vil innføre strengere språkkrav, bedre overvåkning under teori-prøvene og tydeligere reaksjoner mot både kjøpere og selgere av slike ulovlige tjenester. Når kan Stortinget forvente å se konkrete forslag? Tenker man at dette også bør legges fram for Stortinget for å få en skikkelig, grundig debatt både rundt det som er avslørt, og hvordan man sørger for å forbedre dette framover og være sikre

på at de som kjører, som har fått førerkort i Norge, faktisk har den kunnskapen man skal ha når man skal ut på veien?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:26:16]: Det aller viktigste akkurat nå er at Statens vegvesen, som har det ansvaret, tar det. Departementet har vært krystallklart i hvordan man ser på saken, og så er det sånn at vi lever i en verden der ny teknologi kan muliggjøre nye typer å jukse på. Jeg har selv vært yrkessjåfør i mange år og har sett hva slags behov vi har på veiene våre for å greie å rekruttere nok nye sjåfører. Det må skje på en trygg og god måte. Ingen skal kunne jukse seg til førerkort, og det er utgangspunktet for hele den jobben som nå gjøres.

Spørsmål 16

Bjørn Larsen (FrP) [13:27:13]: «Kommunal- og distriktsdepartementet sendte brev til Moskenes kommune om at de ville få 160 mill. kr til å dekke akkumulert merforbruk til 2024 og budsjettert merforbruk i 2025 ved frivillig sammenslåing med Vestvågøy. I brevet står det at departementet tar sikte på å utbetale i 2025. Moskenes har nå fått brev om at midlene ikke kan disponeres før etter reel sammenslåing. Dette koster kommunen 28 mill. kr ekstra.

Vil statsråden sørge for man unngår en slik sløsing med offentlige midler?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:27:44]: Departementet hadde et møte med Moskenes og Vestvågøy kommuner og statsforvalteren i Nordland den 9. april i år, på bakgrunn av den svært utfordrende og eskalerende økonomiske situasjonen i Moskenes kommune. På dette møtet informerte departementet om at det vil støtte en frivillig sammenslåing av Moskenes, Vestvågøy og eventuelle nabokommuner med et engangstilskudd i størrelsesordenen 160 mill. kr. På møtet formidlet departementet til kommunene at engangstilskuddet vil bli gitt på bestemte vilkår. Blant annet ble det formidlet at tilskuddet, inkludert renteinntektene, skal tilfalle den nye kommunen, og at kommunene fram mot sammenslåingstidspunktet vil være selvstendige kommuner med et selvstendig ansvar for egen økonomistyring.

Den 20. august i år vedtok kommunestyrene i Vestvågøy og Moskenes å slå seg sammen. Departementet hadde et nytt møte med kommunene og statsforvalteren den 11. september. I dette møtet ble det gjentatt at utbetaling av tilskuddet vil bli foretatt allerede i 2025, men at midlene ikke vil bli tilgjengelige før ved sammenslåingen 1. januar 2028. Det ble videre slått fast at Moskenes og Vestvågøy er to selvstendige kommuner

fram til sammenslåingstidspunktet, og de ble oppfordret til å sørge for god økonomistyring, sånn at oppstarten til den nye kommunen ikke blir vanskeligere enn nødvendig.

Den 12. september fattet Kongen i statsråd vedtak om at Moskenes og Vestvågøy kommuner slår seg sammen med virkning fra 1. januar 2028. Samme dag sendte departementet et brev til kommunene der det ble gjentatt at vilkåret for faktisk bruk av de utbetalte midlene, inkludert renteinntektene, er ikrafttredelsen av sammenslåingen 1. januar 2028. Tilskuddet ble utbetalt til Vestvågøy kommune 2. oktober 2025, og vilkårene for engangstilskuddet ligger fast. Pengene skal stå på en sperret konto fram til sammenslåingstidspunktet. I perioden fram til sammenslåingstidspunktet utløses derfor renteinntekter, som også skal tilfalle den nye kommunen. Renteutgiftene på Moskenes kommunes kassakreditt er betydelige, men det er også renteinntektene på tilskuddet, så konsekvensene for kommunene samlet blir marginale når en tar med renteinntektene.

Staten har ingen praksis for å dekke merforbruk til en eksisterende kommune, og jeg mener at det heller ikke er noe vi bør starte med. Midlene departementet har utbetalt, tilfaller Vest-Lofoten kommune den 1. januar 2028. Noe annet har aldri vært signalisert av departementet. Det Moskenes kommune nå må gjøre, er å husholdere i eget hus og få orden på økonomistyringen sin. Sammen med Vestvågøy kommune må de bruke energien på å bygge Vest-Lofoten kommune.

Bjørn Larsen (FrP) [13:30:43]: Statsråden sier at dette er marginalt. Departementet har selv beregnet, og kommunene har dokumentert, at Moskenes taper om lag 28–29 mill. kr i unyttige renteutgifter fram til 2028 dersom midlene ikke kan brukes, mens Vestvågøy, eller den nye kommunen, får ca. 20 mill. kr i renteinntekter. Dette er et tap, en offentlig sløsing av 8–9 mill. kr. Det er mulig at statsråden synes det er marginalt, men for en kommune som Moskenes, som staten selv har vurdert til å være i en ekstraordinær situasjon, vil ikke 8–9 mill. kr være marginalt. Ser statsråden at formålet med bevilgningen – å stoppe en negativ økonomisk spiral – i realiteten undergraves av departementets egen tolkning av loven?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:31:38]: Det er viktig for departementet å gi gode insentiver for Moskenes til å husholdere på en bærekraftig måte i tiden fram til sammenslåingen. Når det gjelder påstanden om at dette koster 28 mill. kr ekstra, er nok ikke det helt korrekt. Moskenes har, som følge av svak økonomistyring og stort merforbruk, over lang tid pådratt seg driftskreditt med tilhørende renteutgifter, som kommunen selv er ansvarlig for. Samtidig vil den nye kommunen, som jeg

har sagt, få renteinntekter på engangstilskuddet på 163,5 mill. kr. Når en ser på forskjellen mellom renteinntekter og renteutgifter for kommunene samlet, er differansen anslått til i overkant av 800 000 kr i året.

Bjørn Larsen (FrP) [13:32:24]: Vi er jo ikke enige om tallene, men hvilke konkrete virkemidler mener statsråden at en kommune som allerede er teknisk konkurs, faktisk har? Hvorfor mener statsråden at dette er realistisk, når departementet selv har vurdert denne situasjonen til å være så ekstraordinær som den er?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:32:45]: Jeg mener at Kommunaldepartementet og regjeringen har gjort det som var rett, men det er noe som ikke har vært gjort i Norge før, nemlig å bevilge 163,5 mill. kr for å legge til rette for en frivillig sammenslåing mellom en kommune som ikke har klart å husholdere i eget hus, og en nabokommune. Jeg tenker at det i debatten rundt dette – som vi gjerne kan ha – er viktig at vi opererer med riktige tall. Nå har jeg hørt at det koster 28 mill. kr, og jeg har hørt at det koster 8 mill. kr, mens beregningene jeg har å støtte meg til, tilsier at differansen er ca. 800 000 kr i året. Det er fra i år og fram til 1. januar 2028.

Jeg tenker at det er viktig at vi også er formelle her. Pengene er bevilget til den nye kommunen. I dag er det to kommuner. Det at pengene blir satt på en sperret konto, sånn at den nye kommunen får disse pengene når den oppstår, tenker jeg er viktig, og jeg tror ikke at det er klokt å skulle gi avkall på de prinsippene.

Spørsmål 17

Haagen Poppe (H) [13:34:13]: «I de statlige retningslinjene for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjø tas det ikke hensyn til lokale forskjeller innad i den enkelte kommune. Retningslinjene legger derfor opp til at ytterligere differensiering kan gjøres i plan. Dette er svært ressurskrevende for forslagsstillere, både kommuner og private.

Mener statsråden at det med dagens regelverk gis tilstrekkelig lokalt handlingsrom til å sondre mellom strandsone som allerede er nedbygget og/eller privatisert, og ubebyggede arealer uten at det utløser plankrav?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:34:48]: Plan- og bygningsloven har som kjent et byggeforbud som gjelder for 100-metersbeltet langs sjøen. Byggeforbudet omfatter de fleste byggetiltak, med unntak av fasadeendringer. Forbudet skal sikre hensynet til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i strandsonen, og det skal hindre uønsket ned-

bygging. Det framgår av loven at kommunene kan fravike byggeforbudet ved å fastsette en annen byggegrense i sine planer. De kan også dispensere fra byggeforbudet i enkeltsaker, forutsatt at lovens krav er oppfylt. Forbudet mot tiltak er derfor ikke absolutt.

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen gir føringer for hvordan byggeforbudet langs sjøen skal praktiseres i ulike deler av landet. Retningslinjene er strengest for kommunene rundt Oslofjorden, altså i sone 1, mens i kommuner med mindre utbyggingspress er retningslinjene mindre strenge. Kommunene har følgelig et handlingsrom for å balansere mellom bruk og vern av arealene langs sjøen i sin arealplanlegging.

Det er dessverre ikke slik at det kan trekkes opp et enkelt skille mellom områder med og uten bebyggelse når kommunene skal vurdere om det skal tillates mer utbygging i strandsonen. Mange plasser langs kysten er det allerede bygd altfor mye i områder med lite tilgjengelig strandsone eller sårbar natur. Viktige friluftsinteresser og naturverdier vil bli enda mer svekket eller gå tapt hvis kommunene sier ja til ytterligere utbygging uten en nøye vurdering.

Jeg mener at kommunene har et tilstrekkelig handlingsrom til å planlegge og forvalte egen strandsone innenfor de rammene lovverket og de statlige planretningslinjene gir. Kommunene kan i kommuneplanens arealdel fastsette en annen byggegrense langs sjø enn 100 meter. De kan også bestemme i hvilke områder det er behov for en reguleringsplan, og hvor arealbruken er så avklart at det ikke er nødvendig med et plankrav. Hvordan kommunene velger å løse dette, må imidlertid baseres på en konkret vurdering og i dialog med berørte myndigheter.

Haagen Poppe (H) [13:36:57]: Det er vel og bra at regelverket åpner for at det kan fastsettes lokale byggegrenser mot sjø, og vi er alle sammen helt enige om at dispensasjoner egentlig bør unngås, men de siste årene har det også blitt langt strengere krav til utredninger og vurderinger i plansaker, både for kommuner og for private. Dette, kombinert med en snevrere dispensasjonspraksis, fratar i praksis mange muligheten til å foreta helt kurante tiltak på egen eiendom, selv om tiltakene ikke fører til ytterligere nedbygging av strandsonen. Det gjelder f.eks. en familie i Kilsund, der jeg kommer fra, som av Arendal kommune ble nektet å bygge vindfang og kvist på et hus 90 meter fra sjøen, og pålagt regulering, som har en startpris på ca. 450 000 kr før spaden er satt i jorden.

Har man råd til dyre konsulenter og advokater, er det lettere å få viljen sin, og man har råd til å lage en reguleringsplan. Det norske folk er i stor grad bosatt langs

sjøen, og man trenger ikke å være blant de aller, aller rikeste for å ha et hus i 100-metersbeltet. Hva vil statsråden foreta seg for å gjøre det enklere for vanlige folk å bo-sette seg langs sjøen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:38:02]: Departementet mitt er i gang med en stor jobb for å forenkle plan- og byggesaksprosesser for å sørge for å få tidsbruken i slike prosesser ned, og for å sørge for at kostnadene går ned. Den aller viktigste grunnen til at vi ønsker å gjøre denne jobben, er å få fart på boligbyggingen.

Når det gjelder bygging i strandsonen, er min klare holdning at vi har et lovverk og et regelverk jeg ikke ser noe stort behov for å endre på. Det måtte i så fall være å se nærmere på statistikken for Oslofjorden, der vi har det strengeste regelverket for hva man kan gjøre i kommunene. Statistikken viser at det gis veldig mange dispensasjoner, det bygges fortsatt ut i stor grad langs en fjord der vi har det strengeste regelverket, så når det gjelder Oslofjorden i alle fall, ser jeg ikke hvorfor man skulle gjøre det enklere å bygge i strandsonen. Jeg tenker at skulle man gjøre en endring, måtte det heller være å ha en strengere tilnærming.

Haagen Poppe (H) [13:39:13]: I Aftenposten kan vi lese at regjeringen vurderer å innføre full byggestans i 100-metersbeltet langs Oslofjorden. Dette vil i praksis frata titusener av bolig- og hytteeiere råderett over egen eiendom. Det er et faktum at det er forskjeller mellom kommunenes praksis, noe dagens regler ikke tillater innenfor den enkelte forvaltningssonen. Vi i Høyre mener på vår side at loven må justeres slik at det i større grad blir mulig å ta lokale hensyn, og at differensieringen mellom nedbygde privatiserte arealer og jomfruelig strandsone blir tydeligere.

I noen kommuner i mitt eget fylke tillates ikke et vindfang på 5 m² på baksiden av et hus 90 meter fra sjøen, mens andre tillater å bytte ut et lite anneks med en stor, ny funkishytte på 130 m² 11 meter fra sjøen. Det er det samme lovverket som gjelder begge steder – helt åpenbart ulik praksis. Statsråden skal selvfølgelig ikke kommentere enkeltsaker, verken i eller utenfor egen omgangskrets, men på generelt grunnlag: Hva vil statsråden gjøre for å unngå at loven tolkes så ulikt fra kommune til kommune?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:40:19]: De statlige retningslinjene for strandsonen er tydelige, men både i plan- og bygningsloven og i annet regelverk som styrer arealutnyttelsen, legger vi også vekt på det lokale selvstyret. Jeg har etter 34 år som folkevalgt lokalt og regionalt et sterkt forhold til det lokale selvstyret, og gitt at kommunene klarer å håndtere det på en god måte, ser ikke jeg at det skulle være formålstjenlig å gripe sterke-

re inn i det lokale selvstyret. Hvis vi er enige om – som jeg tror Arbeiderpartiet og Høyre i stor grad er – at det lokale selvstyret har en stor verdi, må vi også kunne akseptere at kommuner vurderer ting forskjellig, innenfor de rammene som ligger i de nasjonale retningslinjene på dette området.

Spørsmål 18

Helge André Njåstad (FrP) [13:41:31]: Spørsmålet mitt handlar om det kommunale sjølvstyret og lyder som så:

«Stortingets fleirtal har vedteke å be regjeringa vektleggja det kommunale sjølvstyret som ein grunnleggjande verdi i plan-, areal- og byggesaker sterkare enn i dagens praksis. Dette meiner statsråden at regjeringa har følgd opp. Det er få lokalpolitikarar som kjenner seg igjen i at det kommunale sjølvstyret har vorte vektlagt sterkare.

Kan statsråden fortelja kva som konkret er gjort for å styrkja det kommunale sjølvstyret?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:41:59]: Jeg går vel ikke inn i spørretimen med noen store forventninger om at representanten Njåstad vil mene at regjeringen gjør nok for å styrke det lokale selvstyret.

Når det er sagt, er jeg helt enig i at det på generelt grunnlag er nødvendig å ta grep for å redusere den statlige detaljstyringen av kommunene. Det er også derfor regjeringen har nedsatt kommunekommisjonen, som leverer sin første delrapport om ikke mange uker, rett over nyttår.

Når det gjelder arealplanlegging spesielt, vet jeg at representanten Njåstad er særlig opptatt av innsigelser, ikke minst de som kommer fra statsforvalterne. Jeg deler bekymringen over omfanget av innsigelser, og hva dette fører til av forsinkelser i planprosessene. Dette gjelder særlig på reguleringsplannivå, der omfanget av innsigelser dessverre har økt de siste årene.

Regjeringen har tatt grep for å bedre praktiseringen av innsigelsesordningen. Gjennom innsigelsesprosjektet vi er i gang med, vil vi bl.a. se nærmere på hvordan ordningen praktiseres på tvers av fylkesgrensene, og om det er overlappende innsigelseskompetanse mellom ulike statlige sektormyndigheter. Sammen med andre departementer vil jeg se nærmere på føringene for bruk av innsigelser, og jeg vil vurdere om det er grunnlag for å heve terskelen for innsigelser. Dette vil bidra til å øke det kommunale handlingsrommet i arealplanleggingen.

For saker som kommer på mitt bord til avgjørelse, prøver jeg alltid å se om det finnes løsninger som kan komme kommunene i møte. Noen ganger er det likevel

så sterke nasjonale interesser i sakene at disse må få forrang.

Heldigvis har jeg nå færre uløste saker til behandling enn departementet har hatt på mange år. Så langt i år har jeg bare fått tolv nye saker på mitt bord. Helt konkret betyr det at kommunen fatter endelige vedtak i mer enn 98 pst. av alle plansaker. Jeg håper representanten Njåstad og jeg kan være enige om at 98 pst. er bra for det kommunale selvstyret

Helge André Njåstad (FrP) [13:44:00]: Eg skal gje statsråden rett i éin ting: Det trengst meir enn eit tre minutts svar i spørjetimen for å få meg til å vera fornøgd med regjeringas oppfølging av det lokale sjølvstyret. Eg registrerer òg at det på dei tre minutta var veldig lite konkret om kva ein har gjort. Ein ventar på at andre kommisjonar skal koma med forslag, og ein forventar at eit motseiingsprosjekt skal medføra at kommunane skal få lov til å ta fleire avgjerder. Sanninga er at kommunane veit at dei er nøydd til å forhalda seg til strenge statsforvaltarar, fylkeskommunar som kjem med motseiingar, for i det heile å få gjennom planane sine, og tidsbruken tek meir og meir tid.

Eg skal gje statsråden eitt minutt til på neste spørsmål: Kva konkret har regjeringa gjort anna enn å venta på kommisjonar som gjer at det lokale sjølvstyret blir vektlagt sterkare?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:44:54]: Jeg tror kanskje det er et bedre grep å sette ned en kommisjon som en god start på et offensivt arbeid for å nå et mål enn ikke å gjøre så veldig mye.

Ser vi tilbake på de sju årene Fremskrittspartiet satt i regjering, har ikke jeg en opplevelse av at de problemstillingene representanten Njåstad nå tar opp, ble mindre. Det er nå vi ser at antallet innsigelser går ned. Da vi kom inn i regjeringskontorene, lå det igjen en ganske stor bunke med innsigelser som den forrige regjeringen ikke hadde klart å løse.

Jeg har nå sittet i departementet og hatt ansvaret siden 16. september. Vi er godt i gang. Forenklingsarbeid for plan- og byggesaker vil være et viktig arbeid for meg. Vi skal levere resultater, og så tenker jeg at representanten Njåstad kan få felle dommen når vi ser resultatene av dette.

Helge André Njåstad (FrP) [13:45:55]: Eg trur lokalpolitikaranes dom er at det har vorte verre. Statsråden har vore lokalpolitikar i 34 år, og eg trur rimeleg sikkert at statsråden synest det var meir lokalt handlingsrom då han starta enn no. Det same kan eg seia, som begynte i 1999 i kommunestyret, at kommunane vart lytta meir til av fylkesmannen då enn dei blir av statsforvalteren i dag.

Eg skal avslutningsvis sitera ein kollega av statsråden, nemleg klimaministeren, som i Aftenposten sa at kommunane brukar det lokale sjølvstyret for mykje, og at me difor ikkje når måla. Han vart sitert på følgjande:

«Uten strengere statlig styring når vi ikke mål-ene».

Han varslar då at staten skal styra strengare i strandsonen rundt Oslofjorden. Er kommunalministeren enig i at det er nødvendig, eller er det ei uttale som må stå for klima- og miljøministeren si eiga rekning, at ein no skal innskrenka det lokale sjølvstyret rundt Oslofjorden?

Statsråd Bjørnar Skjæran [13:46:48]: Hvis vi skal klare å få en Oslofjord som er tjenlig for alle som lever livet sitt rundt denne fjorden, er det ingen tvil om at det må sterkere lut til enn det vi har sett til nå.

Jeg tror jeg vil anbefale representanten Njåstad å være forsiktig med å generalisere en uttalelse fra klima- og miljøministeren. Jeg stiller meg bak det som er sagt knyttet til Oslofjorden. Vi trenger sterkere tiltak for å sørge for at alle som lever livet sitt rundt denne fjorden, kan ha tilgang til den, ha tilgang til en fjord det er liv i, og der ikke hele strandsonen blir privatisert bit for bit.

Jeg hører at representanten Njåstad sier at alt var mye bedre før. Vel, jeg var lokalpolitiker under alle de åtte årene Solberg-regjeringen styrte. I sju av dem satt Fremskrittspartiet i regjering. Det siste året var de støtteparti. Jeg klarer faktisk ikke å erindre ett eneste forenklingstiltak gjennom de åtte årene. Det kunne vært spennende hvis representanten Njåstad kunne peke på et sånt eksempel.

Spørsmål 19

Liv Gustavsen (FrP) [13:48:15]: «Statsråden viste tidligere til regjeringens holdningskampanje mot narkotika. Slike tiltak kan ha effekt på sikt, men hjelper lite der utryggheten allerede er stor og både ansatte og elever står i et etablert fryktmiljø.

Hvordan vil statsråden sikre at videregående skoler faktisk blir trygge arenaer for elever og ansatte når fylkeskommunenes tiltak, som bortvisning, verken hindrer ungdom i å bruke skoleområdet på kvelds- og nattetid, og barnevernet ikke i tilstrekkelig grad kobles på der det åpenbart foreligger omsorgs- eller oppfølgingsbehov?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [13:49:06]: La meg starte med å understreke at skolene skal være trygge arenaer for elevene. Jeg er enig med representanten i at hendelser som vold, omsetning av narkotika eller annen kriminalitet skaper utrygghet i hele skolemiljøet også når det skjer utenom ordinær skoletid.

Uavhengig av om dette skjer på skolen eller andre steder – i eller utenfor skoletiden – vil jeg påpeke at denne type saker er saker for politiet. Skolen alene kan ikke ta tak i kriminelle hendelser som oppstår på skolen. Det har de verken myndighet eller kompetanse til. Skolen skal først og fremst være et sted for læring og dannings og for å bidra til at elevene blir en del av fellesskapet. Så vet vi at det i mange tilfeller er nødvendig å samarbeide med barnevernet – fra både skolens og politiets side.

Regjeringen styrker arbeidet mot barne- og ungdomskriminalitet. I statsbudsjettet for neste år foreslår bl.a. regjeringen totalt 90 mill. kr til tiltak for tett individuell oppfølging av barn og unge som står i fare for å begå kriminalitet eller allerede har begått lovbrudd. Dette skal skje i samarbeid mellom flere sektorer, f.eks. skole, barnevern og politi. Tiltak er allerede på plass i Oslo og på vei til Bergen, Trondheim og Stavanger. I 2026 skal det startes opp i kommunene Kristiansand, Skien, Drammen, Sandefjord, Lørenskog og Lillestrøm.

Av tiltak som er knyttet til skoleregler, har jeg lyst til å nevne at jeg nylig har hatt på høring et forslag om å utvide adgangen til å dele informasjon om elever når de starter på en ny skole. Det skal bl.a. gjøre det lettere for skolene å ta imot og ivareta elever med voldshistorikk, samtidig som også medelever og ansatte ivaretas der det går slike elever. Et lovforslag vil kunne fremmes våren 2026.

Vi må jobbe bredt, men målrettet, både med tiltak for å komme kriminalitet til livs når det skjer, og også for å kunne forebygge. Jeg har derfor gitt til sammen 80 mill. kr til opprettelse av egne beredskapsteam til elevene norske kommuner. Disse kommunene skal nettopp jobbe for å hindre rekruttering til kriminalitet – som f.eks. narkotikaomsetning – på skoler. For at tiltaket skal være mest mulig målrettet, er midlene gitt til de kommunene som har de største utfordringene med barne- og ungdomskriminalitet.

Liv Gustavsen (FrP) [13:51:34]: Jeg hører at statsråden viser til at skolene skal skape trygge miljøer, men samtidig kuttes det i helsesykepleiere, miljøarbeidere og sosiallærere i videregående skoler. Det hjelper ikke hvor mye man putter inn, når man ikke klarer å få det ut til skolene. Hvordan mener statsråden at skolene skal håndtere en økende frykt og rusmiljø når de på grunn av dårlig økonomi i fylket og i kommunene mister nettopp de fagfolkene som kunne ha gjort noe med situasjonen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [13:52:16]: Slik jeg leser representanten, er hun opptatt av det forebyggende arbeidet og det å styrke laget rundt eleven både på grunnskolen og i videregående. Jeg vil gi min fulle tilslutning til at det er et ekstremt viktig arbeid, og derfor

har regjeringen også satt av egne penger, øremerkete penger, til såkalte skolemiljøteam. Denne posten har vi styrket, fra 15 mill. kr til 45 mill. kr. Det er fordi det er så utrolig viktig at vi kan jobbe tverrfaglig for nettopp å styrke laget rundt elevene der det er behov med tanke på skolemiljøet. Derfor har vi også beredskapsteamposten, som er øremerket. Det er nybrottsarbeid, det har ikke blitt gjort i Norge tidligere. Vi følger veldig spent med på hvordan kommunene nå oppretter disse teamene, hvordan de jobber, og hvordan vi, ikke minst, får ned barne- og ungdomskriminaliteten, som er vårt viktigste mål innen dette.

Liv Gustavsen (FrP) [13:53:16]: Statsråden viser til forebygging, men situasjonen ved flere skoler er alt annet enn forebyggbar. Den er faktisk helt akutt. Vil statsråden sørge for at statlig styrking av støttefunksjonene i skolen kommer? Eller mener statsråden at skolen skal løse alvorlige rus- og trygghetsutfordringer uten helse- sykepleiere, miljølærere og sosialfaglig kompetanse?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [13:53:47]: Regjeringen gjør flere grep for å sikre situasjonen ved skolene. Vi gjør det bl.a. gjennom konkrete endringer i opplæringsloven, som jeg var inne på innledningsvis, og ikke minst gjør vi det med den øremerkede potten til beredskapsteam og skolemiljøteam. Vi er på ingen måte ferdige med det. Det er utrolig viktig at kommunene også har muligheter til å styrke dette. Spesielt i det som ligger inne i forslag til neste års statsbudsjett, er det en betydelig økning til kommunene og fylkeskommunene for å sikre sånne viktige tjenester til våre barn og unge.

Spørsmål 20

Kari Sofie Bjørnsen (H) [13:54:40]: «Oslofjorden er i en stor krise. Det bevilges noen millioner her og der, og engasjementet hos næringsliv, frivillighet og kommuner langs fjorden er til stede. Det som mangler, er en helhetlig koordinering på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivåer. Vi trenger bedre samarbeid når det gjelder nitrogenrenseanlegg og en helhetlig tilnærming til komplekse sammenhenger mellom den økologiske tilstanden til fjorden og behovet for samfunnsutvikling.

Hvordan jobber statsråden med å koordinere innsatsen for å gjøre Oslofjorden ren?»

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:55:21]: Jeg vil takke for et viktig spørsmål. Arbeidet med å bedre Oslofjordens tilstand er en av regjeringens høyest prioriterte oppgaver. Vi er godt i gang med et krafttak for fjorden, og vi har gjennomført en rekke viktige tiltak mot de viktigste påvirkningene, som er jordbruk, avløp og fiskeri.

Representanten peker på at en helhetlig koordinering mangler, men det kjenner jeg meg ikke igjen i. Regjeringen følger nemlig aktivt opp Oslofjordplanen, som regjeringen Solberg selv la fram i 2021. Planen inneholder en rekke tiltak innen utvalgte innsatsområder. Ansvarlig myndighet for hvert tiltak er også klart angitt.

Jeg leder selv Oslofjordsrådet, hvor vi senest i går hadde et godt møte. I rådet deltar en rekke ordførere fra kommuner i fjordens nedbørsfelt, i tillegg til fylkesordførerne og statsforvalterne. Jeg stiller klare forventninger til rådets medlemmer om framdrift på punktene de er ansvarlig for, og de stiller selvfølgelig også klare forventninger til meg og til staten.

Ansvarlig myndighet skal årlig rapportere på gjennomføring av tiltak til sekretariatet for Oslofjordsrådet, som årlig legger fram en statusrapport. Den tredje statusrapporten, for 2023–2024, slår fast at arbeidet er mer samordnet enn tidligere, og også tydelig forsterket på viktige områder.

Regjeringen har altså gjennomført og iverksatt mange tiltak for å bedre Oslofjordens tilstand. Ved årsskiftet trer tre nye, store og robuste nullfiskeområder i kraft.

Innen jordbruket har vi vedtatt nytt gjødselregelverk og fått på plass regionale miljøkrav i jordbruket. Over jordbruksavtalen er 170 mill. kr øremerket vannmiljøtiltak i Oslofjord-fylkene.

Innen avløp har vi varslet at krav om nitrogenfjerning kommer. Kommunene har ansvaret, og stadig flere tar nå en aktiv rolle. I budsjettet for 2026 har regjeringen foreslått å styrke tilskuddsordningen for planlegging og prosjektering av nitrogenfjerning med ca. 70 mill. kr i tillegg til 12 mill. kr til statsforvalternes avløpsarbeid.

Regjeringen jobber kontinuerlig med å styrke tiltak og virkemidler på tvers av både forvaltningsnivåer og kommunegrenser. Til våren vil vi legge fram en ny Oslofjordplan. Den vil inneholde nye, kraftfulle tiltak for å bedre fjordens tilstand. Vi vurderer også nye organisatoriske grep for å se på om vi kan styrke samordning og koordinering ytterligere. Der er jeg åpen for videre innspill til den nye planen, og vi har også en innspillfrist, 12. desember, for dem som ønsker å komme med tilbakemeldinger.

Avslutningsvis: Gjennomføring av tiltak og det å se effekten av iverksatte tiltak er noe som vil ta tid, men erfaring viser at det er mulig, og vi i regjeringen jobber for at vi skal gjøre det vi kan for at vi igjen skal få oppleve en ren og rik Oslofjord.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [13:58:13]: Takk til statsråden for svaret. Det er flere gode tiltak, men det går for sakte, sa Miljødirektoratet senest i går på Oslofjordsrådets møte. Jeg snakker først og fremst nå her om en helhetlig

koordinering, på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivåer. Det trengs et prosjekt, med en prosjektleider og en prosjekteier – gjerne statsråden selv – som har gjennomføringskraft til å ta de store grepene, samordne innsatsene og sørge for samarbeid der det er nødvendig, for større og bedre anlegg og å avveie kryssende interesser. Et slikt samarbeid og et slikt prosjekt kan også andre sårbare fjordområder og andre sårbare naturområder dra nytte av.

Kan statsråden se for seg et prosjekt for en slik nødvendig koordinering og langsiktig planlegging, som statsråden kan lede?

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:59:05]: Det er vanskelig å se at det finnes et bedre prosjekt enn en helt konkret tiltaksplan med tiltak alle tiltakshavere skal følge opp, og hvor staten også tar tydelig lederskap for å sørge for at de tiltakene som er identifisert, blir fulgt opp. Det har vært utgangspunktet for den første Oslofjord-planen, som vi tydelig har fulgt opp på alle områder i utgangspunktet, hvor vi ser at det på noen områder har skjedd for lite, hvor det absolutt må skje mer, og hvor tempoet må gå raskere, men det får også være utgangspunktet for den neste Oslofjord-planen. Jeg håper at vi kan ha et bredt politisk eierskap til den planen, for der trenger vi at alle på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå er med og bidrar. Jeg kan love at jeg skal lede det arbeidet også framover, sørge for at den planen blir så god og kraftfull som mulig, og så håper jeg alle føler eierskap til å gjennomføre sine tiltak for at vi skal snu situasjonen for Oslofjorden.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [14:00:04]: Jeg betviler ikke statsrådens engasjement, men må også understreke at en del av det arbeidet som skjer, er fragmentert. Under Mjøsaksjonen på 1970-tallet samlet man seg, tenkte stort og gjorde investeringer som reddet Mjøsa. Tenker statsråden og regjeringen stort nok nå? Er f.eks. muligheten for et stort regionalt renseanlegg på Tofte fulgt opp?

Statsminister Støre har ved flere anledninger sagt at Oslofjorden skal reddes, og Oslofjorden er et nasjonalt ansvar. Det trengs lederskap og koordinering for Oslofjordens redningsaksjon, og det nasjonale ansvaret ligger hos statsråden. Jeg spør igjen: Er statsråden enig i dette nasjonale ansvaret og i at statsråden tar ledelsen i arbeidet? Statsråden pekte på noen forhold i sted, men jeg gjentar: Arbeidet er fragmentert, og det går for sakte.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:01:08]: Jeg er ikke helt enig i at arbeidet er fragmentert, men det er

mange ulike aktører som har et ansvar, og som også må vise sin del av lederskapet inn i det arbeidet som skal til. Avløp, som representanten er inne på, er f.eks. et kommunalt ansvar. Det kan godt være at Høyre ønsker en annen finansieringsmodell f.eks. for gjennomføringen av det vi skal gjennom framover. Jeg kan ikke se at de alternative statsbudsjettene legger opp til det, men hovedutgangspunktet er allikevel at det er kommunene som har ansvar for å gjøre den delen av innsatsen for at Oslofjord-arbeidet skal bli vellykket. Så skal staten være med og gjøre sin andel, slik at det arbeidet kan gå så raskt, smidig og enkelt som mulig og ikke bli dyrere for folk enn det som er nødvendig. Nettopp derfor er det denne regjeringen som har tatt ansvaret for å få på plass tilskuddsordninger som skal bidra til det. På den måten bidrar vi til å sikre at alle aktører kan gjennomføre sin del av arbeidet, sånn at vi i sum gjør nok for fjorden.

Spørsmål 21

Bård Ludvig Thorheim (H) [14:02:22]: «Den siste tiden har vi sett det ene oppslaget etter det andre om hvordan enkelte med noen finter har klart å sikre seg snøkrabbekvoter til det som anslås til opp mot 200 mill. kr i verdi i et tilfelle til et fartøy som bare har hatt noen kilo med reker som fangst de siste årene. Samtidig er en rekke fartøy som tidligere fisket snøkrabbe, og ikke hadde behov for oppgraderinger, ikke tildelt noen kvoter.

Kan statsråden forklare for Stortinget hvordan kriteriene og tildelingene ble til?»

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [14:02:58]: Fiskeridirektoratet fikk 16. mai 2022 i oppdrag å gjennomføre en evaluering av forvaltningen av snøkrabbe, med særlig vekt på deltakelsen i fangsten. Det var på dette tidspunktet ca. 70 snøkrabbetillatelser, hvor flere ikke var aktive, noe som tilsa en stor potensiell overkapasitet i flåten.

Evalueringen til direktoratet konkluderte med at snøkrabbefangsten burde deltakerbegrenses. Departementet besluttet derfor å sende spørsmålet på høring, og dette ble gjennomført av Fiskeridirektoratet.

Etter høringen anbefalte direktoratet en tradisjonell lukking, dvs. en lukking basert på aktivitet i to av tre kvalifiseringsår, i tillegg til at det kunne gis dispensasjon ved kontrahering av nybygg og omfattende ombygging før en skjæringsdato.

Departementet besluttet å gjennomføre en lukking i tråd med flertallet av høringsinnspillene og anbefalingen fra direktoratet, samt praksis fra tidligere lukninger av norske fiskerier. En reduksjon av antallet tillatelser gjennom lukking ville bedre tilpasse flåtekapasiteten til

ressursgrunnlaget, i tråd med deltakerlovens formål. Det var også et selvstendig poeng å begrense miljøpåvirkningen et potensielt stort antall fartøy med snøkrabbetillatelse kunne medføre, i form av etterlatte og tapte redskaper.

Snøkrabbelukkingen er gjennomført etter samme prinsipper som tidligere lukkinger av andre fiskerier. Villkårene for å få delta er basert på deltakelse i fangsten i to av kvalifiseringsårene 2020, 2021 og 2022. Videre er det hensyntatt at enkelte aktører kan ha gjort store investeringer med sikte på å delta i det aktuelle fisket, før det ble varslet at fisket ble lukket. Aktører som hadde inngått kontrakt om nybygg eller foretatt omfattende ombygging før skjæringsdatoen 16. mai 2022, kunne kvalifisere til snøkrabbetillatelse.

Lukking av snøkrabbefisket har vært gjenstand for en lang prosess med utredning og offentlig høring. Forslaget om å lukke fisket og de foreslåtte kriteriene fikk bred støtte fra høringsinstansene. Kriteriene som ble fastsatt i konsesjonsforskriften, er i tråd med innspillene, og søknadene er behandlet i tråd med villkårene som er fastsatt. Lukkingen vil bidra til større forutsigbarhet for flåten til å investere i og utvikle dette fisket. Det vil igjen bidra med verdiskaping og arbeidsplasser i distriktene.

Bård Ludvig Thorheim (H) [14:05:39]: Det er nedslående å høre at statsråden ikke tar selvkritikk for denne prosessen. I prinsippet har det vært mulig å framvise kvitteringer på rundt 7 mill. kr for oppgradering av et fartøy og motta en kvote som man straks selger videre til 100 mill. kr. Man kan sette 93 mill. kr rett inn på konto uten å fange en eneste snøkrabbe. Regjeringen presterte å endre reglene etter at søknadsfristen var gått ut, og det har blitt lagt altfor stor vekt på å tilgodese kostnader for oppgradering av fartøy. Fiskeriministeren burde forutsett og forhindret at kvotene ble rene spekulasjonsobjekter. Jeg tror jeg har hele det norske folket med meg i at dette ikke er god forvaltning av fellesskapets ressurser. Hvordan forventer statsråden at tilliten til fiskeriforvaltningen opprettholdes når hun ikke innrømmer disse svakhetene og tar lærdom?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [14:06:34]: Det jeg kan si, er at det systemet vi har for å legge til rette for omsetning av fiskeritillatelser, er utviklet over tid. Det legger til rette for at fiskeflåten kan investere og utvikle seg, og den tilbyr i dag attraktive arbeidsplasser. Når det gjelder hvordan vi endte med de kriteriene vi har hatt i denne lukkingen, er det basert på den tradisjonelle lukkingen vi har av norske fiskerier. Det er ikke gjort noen endringer her ut fra tidligere praksis. Heller ikke evalueringene til direktoratet eller høringsinnspillene problematiserte spørsmål som går på omsetning og de be-

grensningene man eventuelt kunne legge på snøkrabbetillatelsene. Det ble lagt opp til at de tillatelsene skulle behandles på linje med andre fiskeritillatelser vi har i dag.

Når det er sagt, har jeg vært tydelig på at jeg skjønner godt at man reagerte på at noen kunne selge en tillatelse så raskt. Det ble i og for seg i 2015, av regjeringen Solberg, fremmet en endring for å gjøre det enda enklere. Jeg ønsker å gå gjennom måten man driver omsetning av tillatelser på i dag.

Bård Ludvig Thorheim (H) [14:07:39]: Kriteriene var svake på å vurdere om intensjonen faktisk var å fiske eller å videreselge og ta en stor gevinst. Det viser erfaringen. Det har vi jo sett. Omsetning av kvoter er mulig å gjøre for å tilpasse fisket til ny drift eller hvis man ønsker å gå ut av fisket og finne en ny jobb, men her ser vi jo i praksis at det er fortjenesten som har vært det drivende. Det har kriteriene regjeringen har lagt til grunn, ikke tatt høyde for eller forhindret, og det svekker tilliten.

Da vil jeg gjerne vite: Hva er det som menes med å gå gjennom? Jeg har også et veldig konkret spørsmål: Ville statsråden med dagens kunnskap gjennomført lukkingen på nøyaktig samme måte, med de samme kriteriene?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [14:08:36]: Jeg tror det er viktig å huske historikken og ha den med seg. Dette har vært et svært lite lønnsomt fiskeri, med stor risiko. Det var en rekke fartøy som dro opp i ishavet med tusenvis av teiner for å få til dette fisket. Det er aktører som har investert og tatt risiko over tid, for å utvikle det vi nå ser kan bli et veldig lønnsomt og viktig fiskeri for kysten og for verdiskapingen. Det jeg refererer til, er at vi har hatt høringer, vi har hatt gode prosesser, vi har hatt innspill fra alle instanser, og alle har pekt på at man skal foreta en tradisjonell lukking, noe som er blitt gjort i dette tilfellet.

Representanten spør hva jeg vil se på. Jeg vil se på fordeler og ulemper med den måten vi omsetter tillatelser på i dag, for det er helt klart at man her ser et tilfelle der man har fått en voldsom verdiøkning. Det er jo en markedsøkning dette handler om, som gjør at lønnsomheten er slik den er i dag. Det vil jeg gjennomgå, nettopp for å se på om vi kan lære, og om man kan gjøre noe annerledes i framtiden.

Spørsmål 22

Finn Krokeide (FrP) [14:09:51]: «I tiden som har gått fra Arbeiderpartiet overtok regjeringsmakten i oktober 2021, har Innlandet politidistrikt mistet 61 politi-

årsverk. Med et eskalerende kriminalitetsbilde og en sikkerhetspolitisk situasjon som er mer krevende enn på lenge, har regjeringen svekket politibemanningen i Innlandet med 9 pst.

Bedriver regjeringen desinformasjon når den hevder å satse på politiet, eller er det slik at Innlandet politidistrikt er unntatt fra regjeringens politisatsing?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:10:21]: Regjeringen har prioritert politiet. Med forslaget til budsjett for 2026 vil politiets budsjett ha økt nominelt med om lag 6,5 mrd. kr siden regjeringen Støre tiltrådte høsten 2021, og den totale bemanningen i politiet og PST er styrket med over 850 årsverk. I 2025 alene har politiet fått over 2,4 mrd. kr i økt bevilgning, bl.a. for å sikre en stabil grunnfinansiering av politiet. Dette setter politiet i stand til å forebygge mer, øke tilstedeværelsen og gi en bedre beredskap i prioriterte områder.

En sentral årsak til at det har vært en nedgang i politibemanningen i Innlandet politidistrikt siden høsten 2021, er at distriktet ble midlertidig styrket med om lag 80 politiårsverk for å gjennomføre indre grensekontroll under pandemien.

Effektiv kriminalitetsbekjempelse handler ikke bare om å ha tilstrekkelig politibemanning. Politiet trenger også annen kompetanse til å håndtere dagens kriminalitetsbilde. I tillegg trenger politiet politibygging, utstyr, biler og effektive IT-systemer for å løse oppgavene sine. Dette må politiet få handlingsrom til å balansere – hvis ikke hjelper det ikke å gi politiet hundrevis av millioner til stillinger. Som bl.a. Stortingets eget organ, Riksrevisjonen, og områdegjennomgangen av politiet har påpekt, har politiet i for stor grad blitt detaljstyrt på å nå krav til politidekning. Tidligere erfaring med slik detaljstyring, som f.eks. målet om 2 per 1 000, har vært direkte ødeleggende for driften av politiet og svekket evnen til å prioritere de oppgavene som i størst grad bidrar til å forebygge og bekjempe kriminalitet og skape trygghet for befolkningen.

Justisdepartementet har ikke lagt føringer for hvor mange polititjenestepersoner det skal være i Innlandet politidistrikt, eller hvor i distriktet de skal jobbe. Det er Politidirektoratet som har ansvaret for å fordele midlene mellom politidistrikter og andre enheter i etaten, i tråd med de føringene som er gitt av Stortinget og departementet. Politimesteren i hvert distrikt har ansvar for å fordele midler innenfor politidistriktets budsjett og prioritere etter lokale forhold og behov. I den sammenheng er det verdt å nevne at Innlandet politidistrikt har fått en nominell økning på nesten 280 mill. kr fra 2021 til 2025 – en økning på 30 pst.

Jeg er opptatt av hva politiet oppnår av resultater. Jeg legger til grunn at politimesteren selv velger de virke-

midlene som gir best mulig kriminalitetsbekjempelse, styrker samfunnssikkerheten og sikrer gode tjenester for innbyggerne.

Finn Krokeide (FrP) [14:13:06]: Det er forbausende å høre statsråden omtale detaljstyring som er direkte ødeleggende for drift av politiet, når man snakker om nedbemanning av politiårsverk. Når det gjelder detaljstyring som er direkte ødeleggende, har jo regjeringen en historikk på å overstyre politifaglige vurderinger for å oppnå symbolpolitiske seire. Jeg kan her vise til opprettelsen av nye politikontor i strid med faglige råd. Mediedekningen har vist at mange av de nye politikontorene knapt har besøkende, og med det kriminalitetsbildet vi nå ser, kan man vanskelig se noen fornuftig begrunnelse for opprettelsen av nesten samtlige av disse kontorene.

Innlandet politidistrikt har blitt pålagt opprettelse av to nye kontorer – i Engerdal og på Skarnes. Med den kraftige reduksjonen av politiårsverk vi har sett i Innlandet politidistrikt, er statsråden da enig i at opprettelsen av nye tjenestesteder i Engerdal og på Skarnes var en feilprioritering og en uheldig detaljstyring som har svekket politidistriktet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:14:08]: Først til det representanten tok opp om detaljstyring som direkte ødeleggende: Der sier jeg at Riksrevisjonen og områdegjennomgangen har vist det. Et eksempel på detaljstyring er at en fra politisk hold har krevd 2 per 1 000. Jeg sa ikke at det å ha politifolk er direkte ødeleggende for politiet og for å få løst deres samfunnsoppdrag. Vi må selvfølgelig ha politifagutdannede personer for å kunne både forebygge og bekjempe kriminalitet, styrke beredskapen og nå målene for det samfunnsoppdraget politiet er satt til.

Når det gjelder politistasjonene, mener også jeg at vi må ta hensyn til at en skal ha god politidekning og gode polititjenester i hele landet. Jeg vil, som det er sagt, lytte til politifaglige råd når det gjelder hvordan en skal innrette den innsatsen.

Finn Krokeide (FrP) [14:15:15]: Når det henvises til målet om 2 per 1 000 og detaljstyring, og statsråden samtidig gir uttrykk for at hun er opptatt av god politidekning i hele landet, kan jeg vise til at politidekningen i Innlandet i den tiden som har gått siden regjeringen overtok, har blitt redusert fra 1,86 politifolk per 1 000 innbyggere til 1,66 politifolk per 1 000 innbyggere. Det betyr en reduksjon i politidekningen på 10,5 pst. i Innlandet politidistrikt.

Er statsråden enig i at en så kraftig reduksjon i politidekningen svekker tryggheten til innbyggerne, og at regjeringen dermed har svekket tryggheten til befolkningen i Innlandet i den tiden en har styrt landet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:15:55]: Jeg har tillit til politimesteren og til at politimesteren sammen med sine sjefer, de ansatte, politiorganisasjonene, kommunene og andre samarbeidspartnere forvalter de budsjettmidlene og de ansatte en har, på en god måte til beste for innbyggerne. Jeg har tillit til at politimesteren klarer å ivareta sitt samfunnsoppdrag på en tilfredsstillende måte.

Spørsmål 23

Joakim Myklebost Tangen (FrP) [14:16:41]: «Politiårsverka i Møre og Romsdal har stått i ro under Aps regjeringssperiode, i motsetning til i perioden FrP styrte. Då auka politidekninga med 43,7 pst. Trusselvurderinga til Politiets sikkerheitsteneste indikerer at det er sannsynleg med russiske sabotasjeaksjonar mot mål i Noreg, spesielt mot energianlegg og kablar. Nyhamna i Aukra er ein av Nord-Europas største gassterminalar, og naboar merkar uønskt russisk interesse ved anlegget.

Meiner statsråden utviklinga i politidekninga speglar den endra sikkerheitssituasjonen i Møre og Romsdal?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:17:21]: Den sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker alle politidistriktene. Derfor har regjeringen prioritert politiet. Med forslaget til budsjett for 2026 vil politiets budsjett ha økt nominelt med om lag 6,5 mrd. kr siden Støre-regjeringen tiltrådte i 2021, og den totale bemanningen i politiet og PST er styrket med over 850 årsverk. I 2025 alene har politiet fått over 2,4 mrd. kr i økt bevilgning, bl.a. for å sikre en stabil grunnfinansiering av politiet.

Departementet har ikke lagt føringer for hva politidekningen skal være i Møre og Romsdal politidistrikt. Det er Politidirektoratet som fordeler midlene mellom politidistrikter og andre enheter i etaten, i tråd med de føringene som er gitt av Stortinget og departementet. Politidekningen i det enkelte politidistrikt avhenger av befolkningstetthet, kriminalitetsbilde og geografiske forskjeller. Politimesteren i hvert distrikt har ansvar for å fordele midlene innenfor politidistriktets budsjett og prioritere etter lokale forhold og behov. I den sammenheng er det verdt å merke seg at Møre og Romsdal politidistrikt har fått en nominell økning på nesten 190 mill. kr fra 2021 til 2025, en økning på 30 pst.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen treffer politidistriktene forskjellig. For enkelte politidistrikter innebærer det økt årvåkenhet og etterforskning, mens det for andre innebærer økt vakthold og sikring ved kritisk infrastruktur eller ved f.eks. demonstrasjoner.

Regjeringen tar maritim sikkerhet på største alvor. Det er en viktig prioritering i den nasjonale sikkerhets-

strategien, og vi har iverksatt en rekke tiltak for å møte den krevende sikkerhetspolitiske situasjonen. Blant annet er det besluttet at russiske statsborgere ikke lenger får tillatelse til å være kaptein på norskflaggede skip.

Regjeringen legger stor vekt på beredskap og sikkerhet på norsk sokkel og tilhørende infrastruktur. Sikkerhetsnivået på dette området er allerede meget høyt. Siden gassseksplasjonene i Østersjøen i 2022 har norske myndigheter økt overvåkingen og sikringen av undersjøisk energiinfrastruktur, sjøfiberkabler og ekomtjenester som understøtter norsk olje- og gassvirksomhet på norsk sokkel. Det er gjennomført søk og kartlegging av store deler av den undersjøiske infrastrukturen, og det er iverksatt en rekke tiltak for å øke sikkerheten til energi- og telekominfrastrukturen.

Politiet har gjennom den betydelige økningen i ressurser de siste årene blitt styrket for å møte den sikkerhetspolitiske situasjonen. I inneværende budsjettår ble 60 mill. kr satt av spesifikt til å forsterke kontrollaktivitet og tilstedeværelse fra politiet og PST knyttet til russiske fartøy ved gjenværende åpne havner i Norge. Politiet samarbeider her tett med andre aktører om maritim sikkerhet. Det gjelder både Forsvaret, herunder Kystvakten og Fellesoperativt hovedkvarter, Kystverket og tollvesenet.

Joakim Myklebost Tangen (FrP) [14:20:30]: Takk til statsråden for svaret.

Sjølv om budsjetta har auka dei siste fire åra, ser vi at polititettleiken i Møre og Romsdal faktisk har gått noko ned frå 2021 til 2025. Eg tek utgangspunkt i at statsråden er einig i PSTs trusselvurdering for 2025, der det er slått fast at det er auka sannsyn for sabotasje mot den typen installasjonar som olje- og gassterminalar er.

I så fall: Korleis skal statsråden sikre at beredskapen ligg på eit godt nivå for Nyhamna?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:21:10]: Slik den sikkerhetspolitiske situasjonen er og har vært, har politiet hatt et utfordrende bilde å forholde seg til. En har både det en kan kalle ordinær kriminalitet, inkludert terrortrussel, samtidig som den sikkerhetspolitiske situasjonen har økt oppmerksomheten og innsatsen, slik det også beskrives i bl.a. regjeringens nasjonale sikkerhetsstrategi, hvor vi understreker behovet for at hele samfunnet må ta inn over seg det sikkerhetspolitiske alvor som har kommet over oss de senere årene.

At vi får en tettere tilknytning mellom det sivile samfunnet og Forsvaret og en styrket integrasjon med våre allierte, er viktig i seg selv. At politiet både selv og i samarbeid, gjennom f.eks. Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter, er i bedre stand til både å forebygge og avdekke kriminalitet som treffer oss, er også en viktig styrking og en viktig satsing.

Joakim Myklebost Tangen (FrP) [14:22:19]: Beredskap og sikkerheit er jo, som statsråden er inne på, viktigare no enn nokon gong, når vi ser dei auka truslane rundt omkring i samfunnet, òg frå internasjonale makter vi ikkje styrer over.

Aftenposten hadde i 2022 ein artikkel der akkurat det med sikkerheit ved bl.a. Nyhamna blei sett i fokus. Der det som er på den andre sida av gassrøyret, som er i Storbritannia, er beskytta av væpna politi og gjerde med 10 000 volt, har vi knapt nok vakthald og gjerde som kan stå imot ei avbitartong – samanlikna med britane.

Då spør eg: Kva tenkjer statsråden om den store forskjellen på korleis britane ser på sikkerheit på sine olje- og gassterminalar, samanlikna med korleis vi gjer det her i Noreg? Er vi for naive, eller synest statsråden at sikkerheita er tilstrekkeleg?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:23:16]: Som jeg sa i mitt forrige svar, er det viktig at både politiet og andre samfunnsaktører jobber sammen for både å kartlegge hva som må sikres, og finne ut av hvilket nivå sikkerheten må være på. En må samarbeide om dette. Det er politiet og PST som imøtegår trusselaktører som opererer i Norge. Sammen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet, NSM, driver også politiet og PST forebyggende arbeid for å sikre våre sivile verdier. Det er klart at både det at en har god oversikt, og at en ressurssetter det som er nødvendig, der det er nødvendig, er viktig. Det mer komplekse trusselbildet vi står overfor, betyr at den styrkingen vi har gjort av den skarpe sivile siden, med PST i spissen, har vært nødvendig, og den fortsetter også i budsjettforslaget vårt for 2026.

Spørsmål 24

Julia Brännström Nordtug (FrP) [14:24:32]: «Øst er landets nest største politidistrikt og er sentralt for å stanse spredning av «svenske tilstander». Øst har hatt en nedgang i politidekningen på 16 pst. under Støre. Men mens FrP styrte, var det en økning på hele 33 pst. Øst har hatt størst nedgang i politidekning i landet, samtidig som mange byer opplever stor vekst i ungdoms- og gjengkriminalitet, og alvorlig kriminalitet med svenske gjengkriminelle.

Hvorfor har regjeringen svekket politikraften aller mest i Øst politidistrikt?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:25:09]: Effektiv kriminalitetsbekjempelse handler om langt mer enn politibemanning. Politiet trenger også bred kompetanse for å håndtere et stadig mer komplekst kriminalitetsbilde. I tillegg må de ha tilgang til moderne politibygger, utstyr, kjøretøy og velfungerende IKT-systemer for å

løse oppgavene sine. Dette krever et handlingsrom som gir politiet mulighet til å prioritere helhetlig. Uten det hjelper det lite å tilføre hundrevis av millioner kroner til nye stillinger. Dette er ikke noe bare jeg sier; det er noe også Stortingets eget organ, Riksrevisjonen, og områdegjennomgangen av politiet har påpekt. Detaljstyring av krav til politidekning er noe som i stor grad hemmer politiets evne til å prioritere. Tidligere erfaringer med slike styringsmål, f.eks. kravet om to politifolk per tusen innbyggere, som også Arbeiderpartiet tidligere har stilt seg bak, har vist seg direkte skadelige for driften og svekket muligheten til å fokusere på oppgaver som best forebygger og bekjemper kriminalitet, og som skaper trygghet for befolkningen. Dette er godt dokumentert i de nevnte rapportene.

På samme måte som i Innlandet politidistrikt kan nedgangen i politibemanningen i Øst politidistrikt siden 2021 i stor grad forklares med at distriktet tidligere ble midlertidig styrket for å gjennomføre indre grensekontroll under pandemien. I denne perioden økte bemanningen i Øst politidistrikt med om lag 200 politiarbeidere.

Politidekningen i det enkelte politidistrikt avhenger av befolkningstetthet, kriminalitetsbilde og geografiske forskjeller. Politimesteren i hvert distrikt har ansvar for å fordele midler innenfor politidistriktets budsjett og prioritere etter lokale forhold og behov. I den sammenheng er det verdt å nevne at Øst politidistrikt har hatt en nominell økning på nesten 640 mill. kr fra 2021 til 2025 – en økning på nesten 34 pst.

Kriminalitetsbekjempelse krever en bred tilnærming fra flere etater. Foruten politiet er også barnevernet, skolen og andre aktører i kommunen sentrale. Formålet er å sette inn målrettede tiltak mot unge i risikonen og unge som allerede har begått kriminalitet. Regjeringen vil forbedre det tverretatlige arbeidet med kriminalitetsforebygging og har prioritert støtte til én-til-én-oppfølging i ti byer og kommuner med store utfordringer med barne- og ungdomskriminalitet. I samarbeid skal kommunene og politiet følge opp barn og unge som begår lovbrudd, eller som er i risiko for å utvikle seg negativt.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [14:28:08]: Takk til statsråden for svaret.

At forebyggingen av kriminalitet må skje langs flere spor, er vi enig med statsråden i, men heller ikke det vises i regjeringens forslag til budsjett. Lederen i Politiets fellesforbund sier til Dagsavisen at det eneste hun føler seg trygg på med regjeringens budsjett, er at kriminaliteten vil bli verre. Det er et alvorlig signal. Budsjettet gir ikke trygghet. Budsjettet bekrefter heller mistanken om at regjeringen ikke har forstått alvoret i situasjonen.

Svenske kriminelle nettverk er etablert i alle distrikter, barn rekrutteres i skolegårder, lovbrystere blir yngre og volden råere. Samtidig ser mange kommuner at det forebyggende arbeidet i politiet blir borte – og når det kommer tilbake, vet man aldri hvor lenge det varer. Kommunene kan ikke stole på at den forebyggende innsatsen er varig.

Hva tenker statsråden om at regjeringens budsjetter i praksis betyr at kommunene blir overlatt til seg selv for å forebygge ungdomskriminalitet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:29:13]: Å forebygge barne- og ungdomskriminalitet har avgjørende betydning for samfunnet og den enkelte som rammes av kriminaliteten, som ofte er andre barn. Det påvirker også barnet selv, familien og nærmiljøet. Det er alvorlig og må bekjempes. At man i tillegg har sett en utvikling, særlig i høst, med at barn rekrutteres av kyniske bakmenn for å begå kriminalitet – «crime as a service», som det kalles på dårlig norsk – er svært alvorlig og noe politiet skal arbeide effektivt med for å forebygge og bekjempe, men politiet sier selv at de trenger at andre, som kommunene, er med på laget. Derfor har vi både styrket innsatsen mot de kriminelle nettverkene – med 600 mill. kr i inneværende år – og styrket innsatsen mot barne- og ungdomskriminalitet. At vi har hurtigspor, bl.a. i Øst politidistrikt, slik at reaksjoner kan komme raskt, og at vi har én-til-én-oppfølgning, som vi også har fått i kommuner som tilhører Øst politidistrikt, er viktige eksempler på hvordan regjeringen satser på både forebygging og bekjempelse.

Julia Brännström Nordtug (FrP) [14:30:25]: Praksis forteller en litt annen historie enn det statsråden er inne på. For eksempel kan sjefen for politiet i Lillestrøm fortelle at det forebyggende arbeidet taper i kampen om ressursene i politiet når de har så stramme budsjetter som de har.

Mye av dette starter med narkotika, og muligheten politiet har til å visitere ungdom ved mistanke om narkotika, har blitt betydelig innsnevret. Det betyr at det lille grammet med hasj som politiet tidligere kunne beslaglegge, nå blir værende i barn og unges lomme. Med det mister vi en viktig mulighet til å forebygge – og konsekvensene er alvorlige. Ungdom tror det er lovlig, de dras dypere inn i kriminelle nettverk, og politiet kobles på først når det har gått for langt – når vold, overgrep, ran og større mengder narkotika er involvert. Da er nettet vedv så tett rundt disse barna at vi ikke klarer å vikle dem løs.

Da spør jeg statsråden: Hvorfor må det gå så langt før politiet får mulighet til å gripe inn og hjelpe disse barna?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:31:31]: Jeg er helt enig i at vi må komme tidlig inn og tidlig i posisjon for å forhindre at barn blir rekruttert til kriminalitet eller begår kriminalitet uten at de er rekruttert inn i organiserte nettverk.

Når det gjelder det å visitere, er jeg helt enig i at det er viktig at politiet har klare regler for å kunne håndheve forbudet mot bruk og besittelse av narkotika. Derfor er jeg så glad for at Stortinget i vår fikk til et forlik, på tvers av midtstreken i politikken, som gir klarhet for både barn, unge og alle oss andre, og politi og påtalemyndighet, knyttet til at besittelse av narkotika er straffbart, og at det skal kunne håndheves av politiet. Vi skal ha lov-hjemler som gjør at politiet kan håndheve dette også framover.

Spørsmål 25

Anette Carnarius Elseth (FrP) [14:32:37]: «Ved Lillestrøm politistasjonsdistrikt ligger ungdomskriminaliteten an til å øke med 25 pst., ifølge Lillestrøm politistasjonsdistrikts prognoser. Dette til tross for at 2023 og 2024 var et «toppår» for politistasjonsdistriktet, og til tross for at det ser ut til at trenden i andre områder er synkende.

Kan dette skyldes manglende særtildelinger?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:33:10]: Jeg deler det jeg oppfatter er representantens bekymring for økning i barne- og ungdomskriminaliteten. Det vi har sett av økning siden 2015, også gjennom den regjeringsperioden hvor FrP var i Justisdepartementet, bekymrer både representanten og meg. Jeg mener vi sammen skal styrke innsatsen mot dette ytterligere. Politiet selv sier at det viktigste vi kan gjøre, selvfølgelig er å forebygge kriminaliteten, men vi skal også sette inn innsatsen mot de kriminelle nettverkene slik at de ikke skal få fotfeste i Norge, og så vi ikke skal oppleve eksempler på at kyniske bakmenn rekrutterer barn og unge til å begå kriminalitet, og – som vi har sett bl.a. på Lillestrøm – til dels alvorlig kriminalitet. Vi er absolutt enig i målsettingen. Så er spørsmålet: Er vi enige om hvordan vi går fram for å nå det målet?

Til spørsmålet om det kan skyldes manglende særtildelinger at stasjonssjefen har disse prognosene: Øremerking av midler til politiet mener jeg, og flere med meg, er en dårlig idé og et eksempel på politisk detaljstyring som svekker effektiviteten. Som jeg har vært inne på flere ganger nå: Områdegjennomgangen av politiet fra 2024 viser tydelig at omfattende øremerking fragmenterer styringen og gjør det vanskelig for politiet å prioritere helhetlig. Når midlene øremerkes til spesifikke formål, mister politiet fleksibiliteten til å håndtere

nye trusler, investere i teknologi eller styrke områder der behovet er størst, og å raskt kunne foreta disse endringene. Resultatet blir kortsiktige løsninger og ineffektiv ressursbruk, stikk i strid med målet om trygghet og kriminalitetsbekjempelse.

Hvis vi skal ha et sterkt og moderne politi, må vi som politikere gi handlingsrom til å ta faglige beslutninger, ikke detaljstyre budsjetter. Mindre øremerking betyr mer ansvar, bedre prioriteringer og større effekt for samfunnet.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [14:35:40]: Under Støre som statsminister har Øst politidistrikt hatt størst nedgang i politiutdannede av alle politidistrikt, hvor 156 årsverk har forsvunnet. 1,89 polititjenesteperson per 1 000 innbyggere i 2021 er nå under 1,6. I Oslo politidistrikt har det også vært nedgang, men det ble tilført litt ekstra under revidert nasjonalbudsjett i år, med 6 mill. kr nettopp øremerket ungdomskriminalitet. På østkanten i Oslo er det en forebygger per 273 ungdommer, mens det på Romerike er en forebygger per 1 448 ungdommer.

Hvordan kan regjeringen forsvare at Romerike har så lite ressurser til forebyggende arbeid mot ungdomskriminalitet?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:36:34]: Jeg har nå gått inn og sjekket budsjettfordelingen i politidistriktene og ser at det for Øst politidistrikt fra 2021 til 2025 er en nominell endring, altså en økning i budsjettet, på 639 mill. kr, og dette innebærer en nominell endring på 33,7 pst. Det er altså en betydelig styrking av politidistriktets budsjettmidler i løpet av Støre-regjeringens periode.

Som jeg har vært inne på, er det den enkelte politimester som prioriterer innenfor sitt distrikts budsjett. Jeg mener det er riktig og viktig at det er politimesteren som sammen med sine ansatte og ansattorganisasjoner får til en god polititjeneste der en er, det er de som vet hvordan en skal rigge politiet.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [14:37:43]: Nok ressurser til bekjempelse av kriminalitet på nett og organisert grenseoverskridende kriminalitet er viktig, men det er også viktig å håndtere det som kalles hverdagskriminalitet, hvor polititjenestepersoner bistår med fysisk oppmøte når noen utsettes for innbrudd, vold eller annen ugjerning. Uten nok ressurser til å kunne sende politi til et åsted rokket det ved trygghets- og rettsfølelsen.

Dersom kriminaliteten i et politidistrikt øker, mener statsråden da at det betyr dårlig ledelse og prioritering, eller at hverdagskriminaliteten må løses på en annen måte, f.eks. med forsikringer, henleggelses, vektere og borgervern?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:38:30]: Representanten er inne på noe veldig viktig her, mener jeg, og det er nettopp den balanseringen politiet må gjøre. En må både ta den grove, alvorlige kriminaliteten som er klart prioritert, og som det er klare føringer fra både riksadvokat og politidirektør om at en skal kunne forebygge og bekjempe, og så må en ta det representanten kaller hverdagskriminalitet. Det er viktig for oss alle. Det handler mye om tilliten til politiet. Det å kunne finne den balansen, hvor en kan oppklare noe av hverdagskriminaliteten, er det viktig at en har tid og rom for. Da handler det bl.a. om hvordan man klarer å organisere arbeidet sitt, hvordan man får en effektiv måte å bruke ressursene på. Igjen: Her har jeg tillit til at politimesteren og dennes stab er de som er nærmest til å organisere det på en måte som gjør at en kan ta det en kaller den spisse kriminaliteten, den alvorlige enden av kriminaliteten, men også den hverdagslige.

Spørsmål 26

Stian Storbukås (FrP) [14:39:48]: Da FrP styrte, hadde vi et klart mål om å heve politidekningen per innbygger til 2,0 per 1 000. Nye tall per 3. kvartal 2025 viser at FrP hevet politidekningen (eks. PST) fra 1,65 i 2013 til 2,06 i 2021, en økning på 25 pst., mens under Støre er politidekningen redusert fra 2,06 i 2021 til 1,96 i 2025, ned 5 pst. Også det siste året har det vært en nedgang.

Hvordan kan statsråden forsvare dette, samtidig som Sverige skal opp på 3 per 1 000 i 2032?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:40:34]: Aller først: Politidirektoratets bemanningstall viser at den samlede politibemanningen i politiet ikke har gått ned, men økt med i underkant av 80 årsverk i løpet av 2025. Politidekningen, som beregnes ved å ta utgangspunkt i antallet politiårsverk i både politiet og PST, var per utgangen av oktober i år på 2,02 polititjenestepersoner per 1 000 innbyggere. Det har for øvrig aldri vært flere ansatte i politiet enn det er nå.

Antallet studieplasser på Politihøgskolen ble kraftig kuttet da Høyre og Fremskrittspartiet satt i regjering. Fra og med 2022 økte Støre-regjeringen opptaket til Politihøgskolen, fra 400 til 500 studieplasser, og denne våren fullførte 2022-kullet bachelorutdanningen. Dermed ble det betydelig flere nyutdannede enn tidligere, og så å si alle som går ut av Politihøgskolen, blir ansatt i politistilling. I tillegg har regjeringen i år etablert et forsøk med politiutdanning i Alta, med 24 studieplasser.

Som jeg har sagt tidligere i denne hyggelige runden med FrP-ere, handler effektiv kriminalitetsbekjempelse om mer enn bare bemanning. Ett sentralt område er di-

gitalisering. Over tid har politiet blitt hengende etter i den teknologiske utviklingen. Det begrenser politiets evne til å levere på samfunnsoppdraget. Ifølge Politidirektoratet forventes digitaliseringstiltak å gi betydelige gevinster og mer effektivt politiarbeid. På oppdrag fra Justisdepartementet har derfor Politidirektoratet utarbeidet en konseptvalgutredning for å vurdere hvordan en helhetlig styrking av digitaliseringsarbeidet i politiet kan gjennomføres. Regjeringen besluttet i oktober i år å videreføre utredningen i et forprosjekt for det valgte konseptet, som Politidirektoratet gjennomfører nå.

Det er viktig at politiet får tilstrekkelig handlingsrom til å balansere mellom ulike behov. Derfor må vi ikke detaljstyre ved å stille krav om at politiet skal ha en bestemt politidekning. Denne typen detaljstyring svekker politiets evne til å prioritere de oppgavene som i størst grad bidrar til å forebygge og bekjempe kriminalitet og skape trygghet for befolkningen.

Stian Storbukås (FrP) [14:43:09]: Jeg har et oppfølgingsspørsmål, og det går nok lite grann på dette med virkelighetsforståelse. Statsråden har flere ganger i dag stått og sagt hvordan man prioriterer politiet. Er det noen man skal lytte til, er det den som vet hvor skoen trykker. Det har jeg grunn til å tro at Politiets Fellesforbund kjenner ganske godt, og jeg registrerer at det sies ganske kategorisk fra den kanten at statsbudsjettet ikke innebærer noen styrking av politiets virksomhet og evne til å bekjempe kriminalitet. Tar Politiets Fellesforbund rett og slett feil?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:43:52]: Som representanten synes også jeg det er viktig å lytte til Politiets Fellesforbund. De organiserer veldig mange av de politiansatte, de har øyne og ører rundt om i hele Polit-Norge, og det er klart at jeg tar deres tilbakemeldinger på alvor.

Politiet har hatt en økning i sine budsjetter på om lag 6,5 mrd. kr siden regjeringen tiltrådte i 2021. Det er en betydelig styrking. Det som er viktig, er at vi får mest mulig politikraft og best mulig effekt ut av de ressursene politiet har. Da mener jeg bestemt at det som er viktig, er at det er de politifaglige rådene vi skal lytte til når det gjelder hvordan vi best mulig får en god kriminalitetsbekjempelse i Norge.

Stian Storbukås (FrP) [14:44:54]: Jeg har registrert en viss aversjon mot å bruke denne metoden med antall per tusen, men jeg registrerer at det mest konkrete innspillet vi fikk på høringen i justiskomiteen, fra – igjen – Politiets Fellesforbund, var å få midler til å komme opp på to per tusen, så de begrepene benyttes jo av politiet selv. Jeg registrerer også at Sverige, med sitt mål om tre per tusen, bruker dette begrepet. Kan det hende

at Arbeiderparti-regjeringen har aversjon mot å bruke det fordi det er den samme regjeringen som har brakt det tallet ned?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:45:41]: Som sagt er tallet nå, ved utgangen av oktober, 2,02 per 1 000.

Jeg har ikke aversjon mot politiutdannede personer i politiet, snarere tvert imot, det er helt nødvendig for at politiet skal kunne løse det samfunnsoppdraget de har. Det jeg har aversjon mot, som vel var det begrepet representanten satte på det, det jeg mener er ukløkt, er at vi som politikere skal sette krav til hva slags type ansatte – hva slags type utdanningsbakgrunn – politiet skal ha for å løse sitt samfunnsoppdrag. Det er prinsipielt viktig for meg at det er politiet som er nærmest til å vite hvordan de skal kunne nå de målene og få de resultatene vi som politikere forventer av dem.

Spørsmål 27

Kristoffer Sivertsen (FrP) [14:46:52]: «Vest og Sør-Vest politidistrikt har landets laveste politidekning med 1,43 og 1,53 politi per innbygger. Under Støre har politidekningen falt med 9 og 4 pst. i disse distriktene, mens den økte med 17 og 22 pst. mens FrP styrte. Nedgangen i politidekningen har skjedd til tross for økt ungdomskriminalitet og økte beredskapsoppgaver i disse vestlandsdistriktene de siste årene.

Hvordan kan statsråden forsvare en så stor nedgang samtidig som beredskapssituasjonen er vesentlig forverret på Vestlandet?»

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:47:28]: For regjeringen er den mest grunnleggende oppgaven å sikre trygghet for folk i Norge. Vi står i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Kriminaliteten har endret seg og utfordrer politiet på nye måter. Dagens komplekse kriminalitetsbilde krever at politiet har tilgang på personell med variert fagbakgrunn. Spisskompetanse innen områder som økonomi og teknologi kan være helt nødvendig for å oppklare kompliserte straffesaker, som i økende grad begås ved hjelp av digitale verktøy.

Som tidligere nevnt under denne spørretimen har den samlede bemanningen i politiet og PST økt med over 850 årsverk de siste fire årene. Av disse er 180 årsverk i politiets særorganer, noe som kommer samtlige politidistrikt til gode. Effektiv bekjempelse av kriminalitet krever mer enn bemanning. Det er i tillegg nødvendig med gode politibygger, moderne utstyr, kjøretøy og ikke minst velfungerende IT-løsninger for at oppgavene skal kunne utføres på en tilfredsstillende måte.

Justisdepartementet har ikke angitt rammer for hvor mange polititjenestepersoner som skal være ansatt i Vest politidistrikt eller Sørvest politidistrikt, eller hvor i distriktet de skal plasseres. Som nevnt ligger ansvaret for å fordele ressurser mellom politidistriktene og øvrige enheter i etaten hos Politidirektoratet, i samsvar med de føringer Stortinget og departementet har gitt. Innen hvert distrikt er det politimesteren som har ansvar for å disponere budsjettet og gjøre prioriteringer basert på lokale behov og forhold. I den sammenheng er det verdt å nevne at Vest politidistrikt har fått en nominell økning på over 370 mill. kr, en økning på 27 pst. fra 2021 til 2025, og i samme periode har Sørvest politidistrikt fått en nominell økning på nesten 300 mill. kr, som utgjør en økning på 25 pst.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [14:49:34]: Det er jo vitterlig en forskjell mellom en nominell og en reell økning, og det vet statsråden veldig godt. En sier mye generelt og veldig lite konkret om Vestlandet. På toppen av å ha nest lavest politidekning i landet risikerer altså Sørvest politidistrikt at Politidirektoratet omfordeler mellom 9 og 14 mill. kr fra påtale, altså omtrent en hel avdeling fra politidistriktet med landets tredje største byområde, bl.a. fordi ressursfordelingsmodellen ikke vekter befolkning. Dette er også i en tid da Sørvest politidistrikt har fått kraftig kritikk for mangler i etterforskning av voldtekt og mishandling i nære relasjoner – og dårlig økonomi er en sentral forklaring på det.

Er justisministeren uenig i at sulteføring er en korrekt betegnelse for ressurssituasjonen i Sørvest politidistrikt? Hvorfor tror statsråden at politidistrikt som Vest politidistrikt kommer dårligst ut gang på gang? Er tryggheten mindre viktig på Vestlandet enn andre steder i Norge for Arbeiderparti-regjeringen?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:50:33]: Folk i Norge skal være trygge, uansett hvor de bor. Vi skal ha et politi og en påtalemyndighet som er i stand til å løse det samfunnsoppdraget de er satt til. Det er blitt mer komplekst de senere årene. Politiet har stått i – og står i – en utfordrende situasjon når det gjelder kriminalitetsbildet. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har også utfordret politiet, og det samme har den underliggende utgiftsveksten, som representanten så vidt var inne på. Det er klart at det som påpekes om forskjellen på hva som er en nominell satsing, og hva man sitter igjen med, er krevende for politiet når de har store utgifter til alt fra kontingenter, bygg, IKT-utstyr, lønn, pensjoner og hva det måtte være. Det er også grunnen til at Støre-regjeringen har foretatt den betydelige satsingen på politiet som en har gjort gjennom den regjeringsperioden som har vært, og som en også viser at en gjør i budsjettforslaget for 2026.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [14:51:40]: Det er klart det er vanskelig for politiet når de blir avspist med smuler. Hvis en mener det er så komplekse oppgaver, må en faktisk ha reelle økninger, ikke bare nominelle økninger. Sørvest politidistrikt ligger an til å måtte kutte en ytterligere sum på 15,6 mill. kr i 2026, bl.a. omfordelingsbidrag og effektiviseringsbidrag. Dette er enda et kutt som bidrar til å svekke tryggheten i Rogaland.

Er justisministeren uenig i at det er en gavepakke til kriminelle i det samme politidistriktet å kutte i de allere-de sterkt begrensede ressursene? Mener statsråden det er på tide å stanse at Politidirektoratet får ha hjemmealene-fest – at statsråden må slutte å gjemme seg bak POD som en lyddemper i stedet for å sørge for at politidistrikter som Sørvest og Vest ikke forblir underfinansierte?

Statsråd Astri Aas-Hansen [14:52:26]: Det har vært en nominell økning i politiet i løpet av Støre-regjeringens fire år. Det har også vært en reell økning i politibudsjettet – en betydelig økning på flere milliarder kroner.

Som sagt er det Politidirektoratet som har ansvaret for å fordele ressursene mellom politidistriktene og de andre enhetene, og det er en oppgave jeg mener det er riktig at det er Politidirektoratet som skal ha. Så må selvfølgelig jeg, med det ansvaret jeg er tildelt, også ta inn over meg om denne ressursfordelingsmodellen fungerer som den skal. Vi har både tildelingsbrev og styringsdialoger med Politidirektoratet, og da er det viktig å sørge for og å være trygg på at en har trygghet i hele Norge, og at en har et politi som kan bekjempe og forebygge kriminalitet i hele Norge.

Spørsmål 28

Anna Molberg (H) [14:53:43]: «VG har den siste tiden avdekket en uholdbar praksis der særlig utenlandske arbeidere i norsk industri blir tvangsinnmeldt i fagforeninger. Grunnloven og menneskerettsloven slår fast at man har frihet til å selv velge om man vil organisere seg, og det innebærer også å velge hvilken organisasjon man skal være medlem i. Ulike regler i arbeidsmiljøloven knytter fagforeningsmedlemskap primært i LO til bestemte rettigheter.

Synes statsråden loven bidrar til denne uheldige praksisen med tvangsinnmeldinger?»

Statsråd Kjersti Stenseng [14:54:23]: Jeg er glad for å få det spørsmålet, som gir meg muligheten til å oppklare flere forhold.

Det korte svaret på representanten Molbergs spørsmål er nei. Jeg mener ikke at arbeidsmiljøloven bidrar til tvangsinnmelding i fagforeninger.

Vi har en lang tradisjon for at enkelte regler kan fravikes gjennom tariffavtale, og det er ikke noe nytt. Slike regler gir fleksibilitet og gjør det mulig for partene å finne løsninger som er tilpasset den enkelte bransje og virksomhet, samtidig som arbeidstakerne er sikret et klart minimumsvern. Det styrker partenes innflytelse, og det støtter opp om den norske modellen med et organisert arbeidsliv. For et mer omfattende fravik, som større endringer i arbeidstid eller innleie utover lovens hovedregel, kreves det tariffavtale med en fagforening med innstillingsrett. Det sikrer at ordningene blir framforhandlet av mer likeverdige parter, med tilstrekkelig styrke og kompetanse.

Det betyr ikke at bestemte rettigheter er knyttet til en bestemt organisasjon, primært LO, slik representanten later til å tro. En fagforening med innstillingsrett er enhver fagforening med over 10 000 medlemmer, og nesten alle organiserte arbeidstakere i Norge er tilknyttet en fagforening med innstillingsrett.

Medieoppslagene det her refereres til, knytter seg til bemanningsbransjen – en bransje denne regjeringen har hatt stort fokus på. Ansatte i bemanningsforetak har ofte en svakere tilknytning til arbeidsplassen og mindre innflytelse over egne arbeidsvilkår enn fast ansatte. De opplever ofte større usikkerhet om jobb og inntekt, uforutsigbare arbeidstider og begrensede muligheter for opplæring og karriereutvikling. Dette har vært en sentral begrunnelse for de innstrammingene regjeringen har gjort i innleieregelverket.

Regjeringen ønsker et trygt arbeidsliv, der faste, direkte og hele stillinger er hovedregelen. Vi mener at det organiserte arbeidslivet er det viktigste for å bekjempe useriøse forhold og sikre gode arbeidsvilkår. Derfor er det positivt at mange arbeidstakere velger å være medlem av fagforeninger, og det er bra at arbeidsgivere ønsker tariffavtaler i sine virksomheter.

Når det er sagt, er jeg selvfølgelig helt enig i at det er uholdbart dersom ansatte blir tvangsinnmeldt i fagforeninger. Medlemskap i en fagforening skal være frivillig. Tvang eller andre former for press fra arbeidsgiver er ikke bare uakseptabelt – det er i strid med norsk lov.

Anna Molberg (H) [14:56:57]: Takk for svaret.

Nå er det jo sånn at 8 av 13 fagforeninger med innstillingsrett er LO, eller LOs forbund. Når loven gir en vettorett i viktige spørsmål til kun å gjelde store fagforeninger, eller fagforeninger med innstillingsrett, er det jo ikke noe å lure på: Det er LO som i all hovedsak får denne makten – og da særlig i industrien. Høyre har konsekvent stemt imot å gi LO så stor innflytelse på norske arbeidsplasser. Vi ønsker et mangfold av fagforeninger. Vi ønsker at folk skal få velge hvilken fagforening de vil til-

høre, og ikke minst at også beslutningene om arbeidstider og innleie tas lokalt og ikke sentralt fra Youngstorget.

Vil statsråden være ærlig på at kravet om at det skal være en stor fagforening som godkjenner disse avtalene, også handler om et ønske om at LO skal få flere medlemmer?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:57:59]: Jeg er opptatt av at vi har sterke fagforeninger, og at vi har et lovverk som gir partene muligheten til å forhandle på arbeidsplassen.

Kravet til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett ble tatt inn i loven på bakgrunn av opplysninger om at en del lokale tillitsvalgte opplevde press for å inngå avtale om innleie, og da ble terskelen hevet. En fagforening med innstillingsrett omfatter enhver fagforening med 10 000 ansatte, og 98 pst. av organiserte arbeidstakere er tilknyttet en fagforening med innstillingsrett. Alle hovedsammenslutningene og de aller fleste underliggende forbund i hovedsammenslutningene har nå mer enn 10 000 ansatte. LO er en stor arbeidstakerorganisasjon, men det er altså slik at samtlige hovedsammenslutninger er så store.

Anna Molberg (H) [14:58:52]: Nå vet vi at hvis man skal avtale seg til f.eks. utvidede arbeidstidsordninger, søndagsarbeid eller innleie, krever arbeidsmiljøloven at fagforening med innstillingsrett godkjenner dette, altså fagforening med over 10 000 medlemmer. Som jeg var inne på i sted, holder det altså ikke at en lokal, liten fagforening godkjenner andre arbeidstider eller innleie. Da ser vi at det kan bli et mindre insentiv til å opprette lokale fagforeninger ute i Distrikts-Norge. Man styres primært av store, sentrale fagforeninger som er lokalisert i Oslo. Dette fører tydeligvis, ifølge avsløringer i VG, til at flere ansatte blir tvangsinnmeldt i LOs forbund – ikke bare fra arbeidsgiversiden, men også fra fagforeningssiden.

Hva tenker statsråden om å fjerne kravet om stor fagforening i arbeidsmiljøloven og heller la beslutningsmyndigheten ligge til de små og lokale fagforeningene?

Statsråd Kjersti Stenseng [14:59:58]: For å svare på spørsmålet: Jeg har ikke tenkt å foreslå å endre det. Noe av bakgrunnen var jo også, som jeg var inne på, at tillitsvalgte ikke skulle måtte inngå en avtale på en serviett med en sjef, men at det var behov for å heve terskelen.

Det er imidlertid viktig å si at adgangen til å inngå avtale om innleie på ingen måte forutsetter at ansatte i bemanningsforetakene er organisert eller omfattet av en tariffavtale, så den koblingen representanten gjør mellom ulovlig press om organisering og innstramming i innleieregelverket, framstår litt søkt for meg, for det er ingen kobling der. Vi må også huske at det er beman-

ningsforetakene som er problemet her. Det er bemanningsforetakene som også da, hvis det som står i VG, stemmer, har bedt om tvangsinnmelding av arbeidstakere.

Jeg har lyst å understreke nok en gang: Dette er helt frivillig, og det regner jeg med at bemanningsforetak og fagforeninger forholder seg til – at medlemskap for en arbeidstaker skal være frivillig.

Spørsmål 29

Monica Molvær (H) [15:01:23]: «Skolen står i stadig større utfordringer, og vi trenger de beste lærerne i klasserommene for å sikre en god start på livet for alle elever.

Når regjeringen fjerner opptakskrav til lærerutdanningen, hvordan vil statsråden sikre at kvaliteten styrkes, ikke svekkes?»

Statsråd Sigrun Aasland [15:01:44]: Å satse på lærere er noe av det viktigste vi gjør for barn og unge. Derfor er det svært gledelig at vi nå har 20 pst. flere studenter som har startet på en grunnskolelærerutdanning enn i fjor. Jeg tror mange ser at denne regjeringen satser på skolen, satser på lærerutdanning og prioriterer lærerne. Derfor har en trend nå snudd.

Representanten har helt rett i at skolen står overfor store utfordringer, og vi trenger de beste lærerne for å løse disse utfordringene. Derfor har også denne regjeringen tatt flere grep for skolen for å motivere flere. Det handler om at læreren skal være sjefen i klasserommet, det handler om betydelige grep for både veiledning og etter- og videreutdanning for lærere. Vi er nå i gang med arbeidet med en ny felles rammeplan for lærerutdanningen, og vi har også oppfordret lærestedene til å tenke nytt om hvordan de kan innarbeide mer og bedre praksis og bedre kompetanse på skole-hjem-samarbeid og et større mangfold av elever, som vi nå har i skolen. Jeg er helt enig med representanten i at det er et stort behov for lærere.

Representanten legger til grunn at vi fjerner opptakskrav til lærerutdanningene. Det har vi altså ikke gjort. I dagens forskrift for opptak til høyere utdanning har vi spesielle opptakskrav på en rekke lærerutdanninger, men i 2024 åpnet vi for at institusjonene kunne søke om dispensasjon fra disse kravene, og det har de aller fleste gjort. Jeg minner også om at det ikke finnes nasjonalt fastsatte karakterkrav for opptak på noen annen utdanning.

Jeg er veldig glad for at den negative trenden nå er snudd, og at søkertallene til grunnskolelærerutdanningen nå går opp.

Vi trenger kunnskapsrike og trygge lærere for at elevene skal ha de beste forutsetningene for å lære og utvikle seg. Noe av det viktigste jeg kan gjøre for barn og unge, er å sørge for å utdanne gode lærere til hele landet. Vi trenger lærerutdanninger av høy kvalitet nært knyttet til praksis. Vi må også da ha tillit til at universitetene og høyskolene gjør jobben sin i lærerutdanningen, som for alle andre utdanninger. Det er utdanningen og kompetansen de går ut med, som teller.

Lærerutdanningene våre består av høyt kompetente fagmiljøer som er godt rustet til å utvikle lærerutdanninger som sikrer kvalitet og nyskaping. Jeg har vært svært tydelig på at dette må skje i nært samarbeid med barnehage- og skolesektoren.

Monica Molvær (H) [15:04:14]: Jeg takker for svaret.

Statsråden har helt rett i at vi ser en økning, men vi ser også en utvikling som bør bekymre oss alle: Resultatene går ned, og søkertallene til barnehagelærerutdanningen har også falt kraftig over flere år. Samtidig øker søkningen til lærerutdanningen. Det tyder ikke på at vi får flere studenter totalt sett, men at vi flytter dem mellom to ulike utdanninger som begge er kritiske for barn og unge.

Dette minner mer om en kannibalisering enn en rekruttering. Når begge yrkene allerede står i en krise, er det ikke bærekraftig at den ene styrkes på bekostning av den andre. Erkjenners statsråden at når vi senker inntakskravene til lærerutdanningen, kan vi flytte studenter mellom to utdanninger? Hva skal statsråden gjøre for å rekruttere flere lærere?

Statsråd Sigrun Aasland [15:05:05]: Her er det flere spørsmål, som jeg skal ta i rekkefølge.

For det første har vi altfor kort historikk med dispensasjon fra karakterkrav til å si at det har noe som helst med resultater og gjennomstrømming å gjøre. Vi trenger mer kunnskap og mer tid for å vite noe om det. Jeg vil likevel understreke at kravene til kvalitet i lærerutdanningen er akkurat de samme som før. Vi har også undersøkelser som viser at de lærerstudentene som har kommet inn uten karakterkrav, er mer motiverte. Vi har ingen dokumentasjon på at dette er studenter som ellers ville søkt barnehagelærerutdanning.

Jeg er, som representanten, bekymret for søkertallene til barnehagelærerutdanningen. Heldigvis ser vi en økning i arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning, og det er en utdanningstype denne regjeringen har prioritert opp og bevilget et betydelig antall flere studie-plasser til.

Monica Molvær (H) [15:05:58]: Kvaliteten i skolen står og faller på den kompetansen lærerne faktisk har.

Da er det alvorlig at regjeringen sammen med flertallet kutter kraftig i etter- og videreutdanning. Det er selve verktøyet lærerne har for å holde seg faglig sterke og møte en stadig mer krevende skolehverdag. Vi ser en alvorlig utvikling. Resultatene i skolen faller, og utfordringene blir stadig større. Når resultatene går ned, må ikke ambisjonene våre falle tilsvarende.

Hvordan forklarer statsråden at lavere krav og mindre videreutdanning skal gi en skole som leverer bedre resultater?

Statsråd Sigrun Aasland [15:06:36]: Denne regjeringen bruker 2,8 mrd. kr på etter- og videreutdanning for lærere. Vi har gitt et skikkelig løft til både veiledning og etter- og videreutdanning for lærere. Vi jobber også med kvaliteten på lærerutdanningen. Det kom en evaluering av lærerutdanningen i fjor som viste at det var behov for styrking i både de nyutdannede lærernes skole-hjem-kompetanse, evne til å håndtere et større mangfold av elever og ønske om mer praksis. Vi er allerede i gang med både å videreutvikle rammeplanene og å utfordre utdanningsinstitusjonene på hvordan de kan møte dette og sikre en utdanning av svært høy kvalitet.

Spørsmål 30

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:07:24]: «Noen familier flytter fra kommune til kommune for å unngå barnevernets oppfølging. Det kan føre til at alvorlige bekymringer ikke fanges opp. Når barnevernstjenesten ikke har tilgang til opplysninger, kan det få alvorlige konsekvenser for barna det gjelder, og for muligheten til å iverksette tiltak. Flere barnevernsledere etterlyser et system for informasjonsdeling på tvers av kommunene.

Vil statsråden ta initiativ til et nasjonalt register/system for trygg informasjonsdeling i barnevernet, slik politi- og helsesektoren har?»

Statsråd Lene Vågslid [15:08:04]: Kvar einaste historie om ungar som har opplevd omsorgssvikt og ikkje fått den hjelpa dei treng, gjer vondt å høyre. Som fellesskap må me gjere det me kan for at dei ungane som treng oppfølging frå barnevernet, får det, og for at familiane ikkje skal kunne omgå dette ved å flytte. Då er det viktig at barnevernstenesta har tilgang til dei opplysningane dei treng. Her har det skjedd mange forbetringar både teknisk og rettsleg dei seinare åra. Alle offentlege myndigheiter har ei lovfesta plikt til å melde frå til barnevernstenesta ved alvorleg bekymring, og i fjor blei det innført ei ny varslingsplikt mellom barnevernstener som går lenger enn den generelle meldeplikta.

Bakgrunnen var at barnevernstenestene i enkelte alvorlege tilfelle ikkje hadde informert den nye kommunen til barnet om at barnet og familien hadde flytta dit. Barnevernstenesta har òg ein vid åtgang til å hente inn opplysningar, både frå andre barnevernstenester og frå andre myndigheiter, for å undersøkje omsorgssituasjonen til barnet.

Det går no føre seg eit stort digitalt løft i barnevernstenestene. Mange kommunar har teke i bruk nye fagsystem som gjev moglegheiter for digital informasjonsutveksling, og som gjev betre fagleg støtte til barnevernstenestene. Det er òg laga ein nasjonal portal for digitale bekymringsmeldingar. Desse endringane gjer det mogleg for kommunane raskt og enkelt å utveksle viktig informasjon.

Eg vil be Bufdir om å evaluere den støtta som blir gjeven til kommunane gjennom fagsystemet, og òg om å vurdere behovet for å gje ytterlegare informasjon eller anbefalingar til kommunane, bl.a. om varslingsplikta, informasjonsflyten i barnevernssakene og bruken av folkeregisteret.

I spørsmålet er det òg vist til system for informasjonsdeling i politiet og i helsesektoren. Eg vil difor nemne at desse systema ikkje nødvendigvis kan samanliknast med dei systema me har og treng i barnevernet. Eg vil òg vise til at den rapporten me nyleg har fått om gjennomgangen av organiseringa i det statlege barnevernet, kjem med ei rekkje anbefalingar. Dei har bl.a. føreslått å etablere eit prosjekt for eit felles nasjonalt fagsystem for barnevernet. Den utgreiinga er no på høyring, og eg kjem til å vurdere alle dei forslaga, òg dette forslaget, når den høyringsfristen har gått ut. Eg vil understreke at det då òg gjeld forslaget frå det andre Steneutvalet, om eit prosjekt for eit felles nasjonalt fagsystem for barnevernet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:10:56]: Vi liker ofte å snakke om at det er fint å få blanke ark, eller at man skal få nye sjanser, men for de barna som lever med omsorgssvikt, kan jo nye, blanke ark bety nye farer. VG fortalte for et par uker siden historien om Tina, en jente som måtte flytte 20 ganger fra hun var to år til hun ble tolv år. Det var ikke fordi det var best for henne, men fordi faren prøvde å riste barnevernet av seg. Det er altså ganske høylytt nå fra stadig flere erfarne barnevernsledere som sier at de ønsker et nasjonalt barnevernsregister. Som statsråden er inne på: Det har også Stene-utvalget pekt på i sin nylige rapport. De peker på store svakheter i fagsystemene, og de ber regjeringen sette ned denne prosjektgruppen. Det behovet er veldig skrikende. Jeg vil nærmest si at regjeringen ikke behøver å vente til høringen er ute. Man kan sette ned dette utvalget. Stene-utvalget har jo utredet i tråd med utred-

ningsinstruksen. Å sette ned et utvalg vil jeg anbefale statsråden å gjøre så fort som mulig.

Statsråd Lene Vågslid [15:12:06]: Historia i VG om Tina gjer vondt i magen når ein les ho. Heldigvis har det skjedd mykje sidan den tida den historia beskriv. Eg er difor glad for at ein har forsterka varslingsplikta, slik ein gjorde i fjor. Eg er glad for at det òg er skjedd mykje på digitaliseringssida i barnevernet.

Svaret mitt er det same som det eg gav i stad: No har me desse forslaga, bl.a. frå Stene-utvalet, på høyring, og eg kjem til å vurdere dei når høyringa er ferdig.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:12:46]: Ja, det er fint at det har skjedd forbedringer, men det er altså helt ferske uttalelser fra erfarne barnevernsledere, som sier at dette trenger de for å kunne gi den helhetlige hjelpen. Det skal ikke være slik at barn i barnevernet skal måtte fortelle historien sin hele tiden, og at det glipper informasjon som er helt avgjørende for å få satt inn riktige tiltak. Vi har ingen tid å miste, vi har ingen flere barn å miste.

Derfor vil jeg sterkt oppfordre statsråden til faktisk å ta dette ene tiltaket og sette i gang arbeidet med en gang. Det er så lett å skyve foran seg at et utvalg utreder, og det er så lett å skyve foran seg at det nå er ute på høring, men det ville være veldig formålstjenlig og veldig bra for alle dem som nå ønsker at man skal se på muligheten for et felles register, at dette arbeidet settes i gang raskere.

Statsråd Lene Vågslid [15:13:47]: La meg understreke at det er alvorleg når familiar flyttar for å omgå barnevernet. I tillegg til at det er viktig å fylgje opp forslaget frå rapporten til Stene-utvalet, trur eg at me må gjere ganske mykje meir. Eg har som barne- og familieminister vore, og er, veldig oppteken av å styrkje tilliten til barnevernet, og av at me klarer å styrkje den viktige dialogen mellom barnevernet og familieane. Dette er jo ekte folk, ekte familiar, der ungar treng barnevernet, og difor er det så viktig at me fylgjer opp det som ligg i kvalitetsløftet, som Stortinget heldigvis slutta seg til i juni. Det handlar om dialog, betre samarbeid og betre oppfylgning av den enkelte familien.

Forslaget frå Stene-utvalet er på høyring. Det kjem eg til å vurdere. Så vil eg nok ein gong understreke at barnevernstenesta òg har heilt klare plikter når det gjeld å dele informasjon. Barnevernstenesta har tilgang til mykje informasjon samanlikna med andre myndigheiter i Noreg.

Presidenten [15:14:52]: Spørsmål 31 er allerede besvart. Dermed er den ordinære spørretimen over.

Sak nr. 3 [15:14:56]

Referat

Presidenten [15:14:57]: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.15.

